

ARCHEOLOGISCHE OPGRAVING

IEPER JANSENIUSSTRAAT (prov. WEST-VLAANDEREN)

BASISRAPPORT

Monument
Vandekerckhove

Auteur: Bart BOT

Redactie: Tina BRUYNINCKX

Monument Vandekerckhove nv
Oostrozebekestraat 54
8770 INGELMUNSTER

Afdeling Archeologie
Rapport 2017/40

Afbeelding op schutblad: Zicht op zone 3, vlak 3.

0. ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Opgraving ☒		Prospectie ☐	
Vergunningsnummer: 2014/054			
Datum aanvraag: 4/2/2014			
Naam aanvrager: BOT Bart			
Naam site: Ieper, Janseniusstraat			
Naam aanvrager metaaldetectie: BOT Bart			
Vergunningsnummer metaaldetectie: 2014/054 (2)			
Opdrachtgever:		Gebr. Derycke Poperingestraat 43 8954 Heuvelland-Westouter	
Uitvoerder:		Monument Vandekerckhove nv Oostrozebekestraat 54 8770 Ingelmunster	
Bevoegde Vlaamse overheid:		Jessica Vandeveld (OE)	
Bevoegde Intergemeentelijke Archeologische Dienst:		Archeo7	
Projectleider:		Bart Bartholomieux	
Leidinggevend archeoloog:		Bart Bot	
Archeologisch team:		Bart Bot, Christof Vanhoutte, Nele Eggermont, Raf Trommelmans, Sharon Van Hove	
Plannen:		Sharon Van Hove	
Conservatie:		/	
Materiaaltekeningen:		Bart Bot	
Start veldwerk:		24/02/2014	
Einde veldwerk:		11/03/2014	
Wetenschappelijke begeleiding:		Jan Decorte (Archeo7)	
Projectcode:		IEJA14	
Provincie:		West-Vlaanderen	
Gemeente:		Ieper	
Deelgemeente:		/	
Plaats:		Janseniusstraat 2-6	
Lambertcoördinaten:		X: 45600, Y: 172401; X: 45599, Y: 172409; X: 45623, Y: 172409; X: 45622, Y: 172403Z; +19,24mTAW.	
Kadastrale gegevens:		Ieper, Afdeling 1, Sectie F, Percelen 214N, 217B, 219F en 219K	
Beheer opgravingsdata:		Monument Vandekerckhove nv Oostrozebekestraat 54 8770 Ingelmunster	
Beheer vondsten:		Gebr. Derycke Poperingestraat 43 8954 Heuvelland-Westouter	
Titel:		Archeologische opgraving Ieper Janseniusstraat (prov. West-Vlaanderen). Basisrapport	
Rapportnummer:		2017/40	
Contact:		info@monument.be; T: +32 51 31 60 80	

© Monument Vandekerckhove nv, Oostrozebekestraat 54, 8770 Ingelmunster. Figuren: Monument Vandekerckhove nv, tenzij anders vermeld. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de uitgever.

1. INHOUDSTAFEL

0. ADMINISTRATIEVE GEGEVENS.....	2
1. INHOUDSTAFEL	3
2. INLEIDING	5
3. BESCHRIJVING VAN DE VINDPLAATS	7
3.1. GEOGRAFISCHE EN TOPOGRAFISCHE SITUERING.....	7
3.2. GEOLOGISCHE EN BODEMKUNDIGE SITUERING	8
4. HISTORISCHE EN ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS.....	9
4.1. IEPER.....	9
4.1.1. Historische informatie	9
4.1.2. Archeologische informatie.....	15
4.2. JANSENIUSSTRAAT	18
4.2.1. Historische informatie	18
4.2.2. Archeologische informatie.....	25
5. ONDERZOEKSMETHODE.....	29
5.1. ALGEMEEN.....	29
5.1.1. Vraagstelling.....	29
5.1.2. Randvoorwaarden.....	29
5.1.3. Raadpleging specialisten	30
5.1.4. Motivatie voor selectie van het materiaal en staalname.....	30
5.2. BESCHRIJVING	31
5.2.1. Voorbereiding.....	31
5.2.2. Veldwerk.....	31
5.2.3. Vondstverwerking en rapportage.....	33
6. RESULTATEN	35
6.1. STRATIGRAFIE.....	35
6.2. BESCHRIJVING VAN DE AANGETROFFEN SPOREN, STRUCTUREN EN VONDSTEN	40
6.2.1. 12 ^{de} – begin 13 ^{de} eeuw	40
6.2.2. 13 ^{de} eeuw.....	61
6.2.3. 13 ^{de} – 14 ^{de} eeuw.....	72
6.2.4. 18 ^{de} - 19 ^{de} eeuw.....	92
6.2.5. 20 ^{ste} eeuw.....	101
7. DATERING EN INTERPRETATIE VAN DE VINDPLAATS	105
8. AANBEVELINGEN VOOR VERDER ONDERZOEK	111
9. SYNTHESE	113
10. LITERATUUR	115
11. BIJLAGEN	119

2. INLEIDING

In het kader van de geplande nieuwbouw Residentie 'Jansenius' op de hoek van de Diksmuidestraat 25 en de Janseniusstraat 2, 4 en 6 te Ieper (provincie West-Vlaanderen) voerde een archeologisch team van Monument Vandekerckhove nv van 24 februari t.e.m. 11 maart 2014 een opgraving uit op het terrein. Opdrachtgever voor het onderzoek was architectenbureau Luk Derycke. Aangezien de bouw van de residentie gepaard zal gaan met een verstoring van de bodem adviseerde Onroerend Erfgoed voorafgaand aan de werken een archeologisch onderzoek, teneinde te vermijden dat waardevol archeologisch erfgoed ongedocumenteerd verloren zou gaan. De ligging van de site schiep immers een zekere archeologische verwachting. Het onderzoek werd uitgevoerd volgens de bijzondere voorschriften¹ opgesteld door Onroerend Erfgoed. Jan Decorte (Archeo7) stond in voor de wetenschappelijke begeleiding van het project.

In dit basisrapport worden de resultaten van het archeologisch onderzoek voorgesteld. In enkele inleidende hoofdstukken worden de geografische, bodemkundige, historische en archeologische situering van het terrein toegelicht, alsook de gebruikte methodologie bij het onderzoek. Vervolgens worden de resultaten besproken en wordt een interpretatie gegeven aan de aangetroffen sporen en vondsten. Als besluit volgt een synthese van de resultaten met aanbevelingen voor eventueel verdere onderzoeksdaden. Het geheel wordt verduidelijkt door middel van kaarten en foto's. Als bijlage zijn de gedigitaliseerde overzichtsplannen opgenomen. Bij het rapport hoort een USB-kaart met daarop een overzichtsplan, een fotolijst en de digitale versie van de bijlagen en deze tekst. De verschillende inventarislijsten, tekeningen en foto's kunnen geraadpleegd worden via <http://www.monarcheo.be/databank>. Bij vragen hieromtrent: neem contact via info@monument.be.

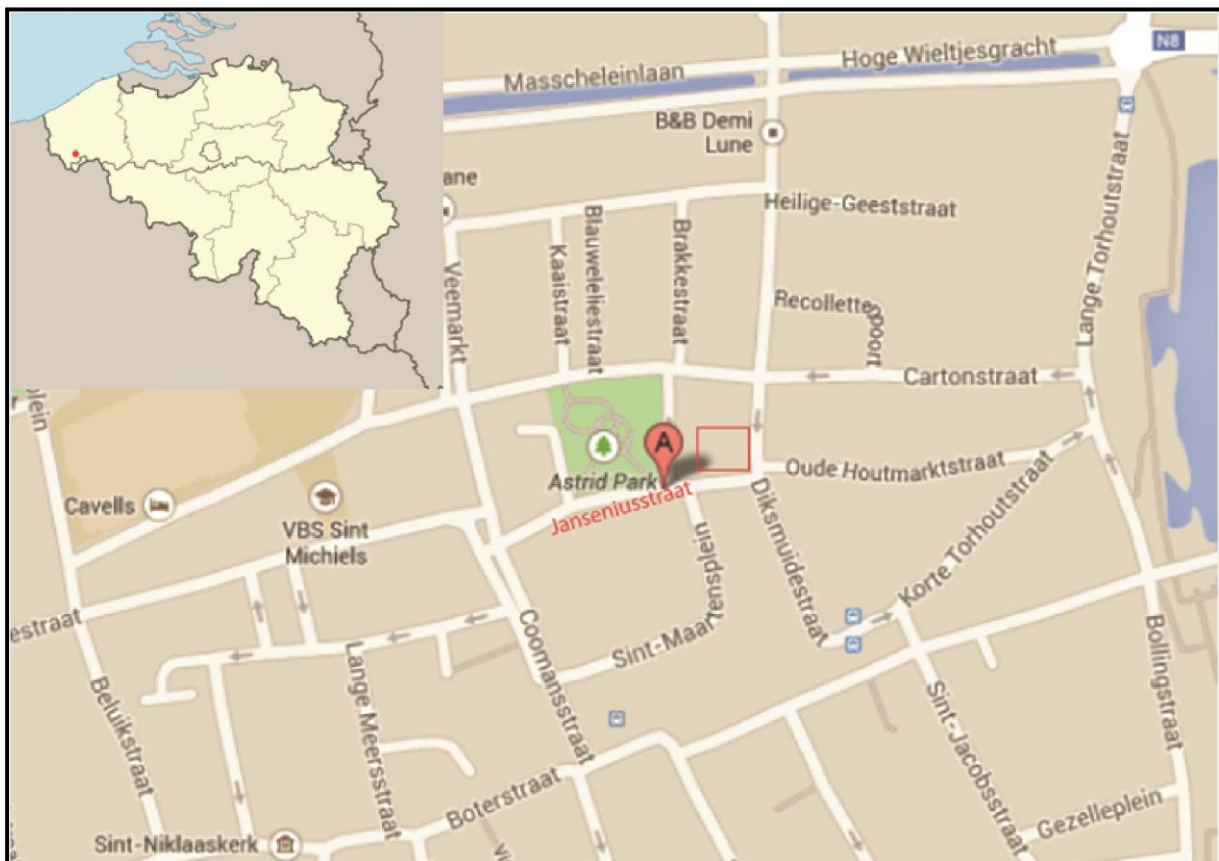
Langs deze weg wordt eveneens dank betuigd aan volgende personen en instanties die zorgden voor een aangename samenwerking en bijdroegen tot het vlotte verloop van het onderzoek: Jessica Vandavelde (OE), Jan Decorte (Archeo7), Koen De Groote (OE) en Marc Dewilde (OE).

¹ S.n. 2014.

3. BESCHRIJVING VAN DE VINDPLAATS

3.1. Geografische en topografische situering

Ieper is een stad in het zuidwesten van de provincie West-Vlaanderen (zie figuur 1). Het onderzoeksgebied zelf is gelegen op de hoek van één van de invalswegen van de stad, de Diksmuidestraat, en een zijstraat ervan, de Janseniusstraat. Specifieker bevindt het onderzoeksgebied zich op de adressen Janseniusstraat 2, 4 en 6 en de Diksmuidestraat 25. Op het kadasterplan gaat het om Afdeling 1, Sectie F, percelen 214N, 217B, 219F en 219K.

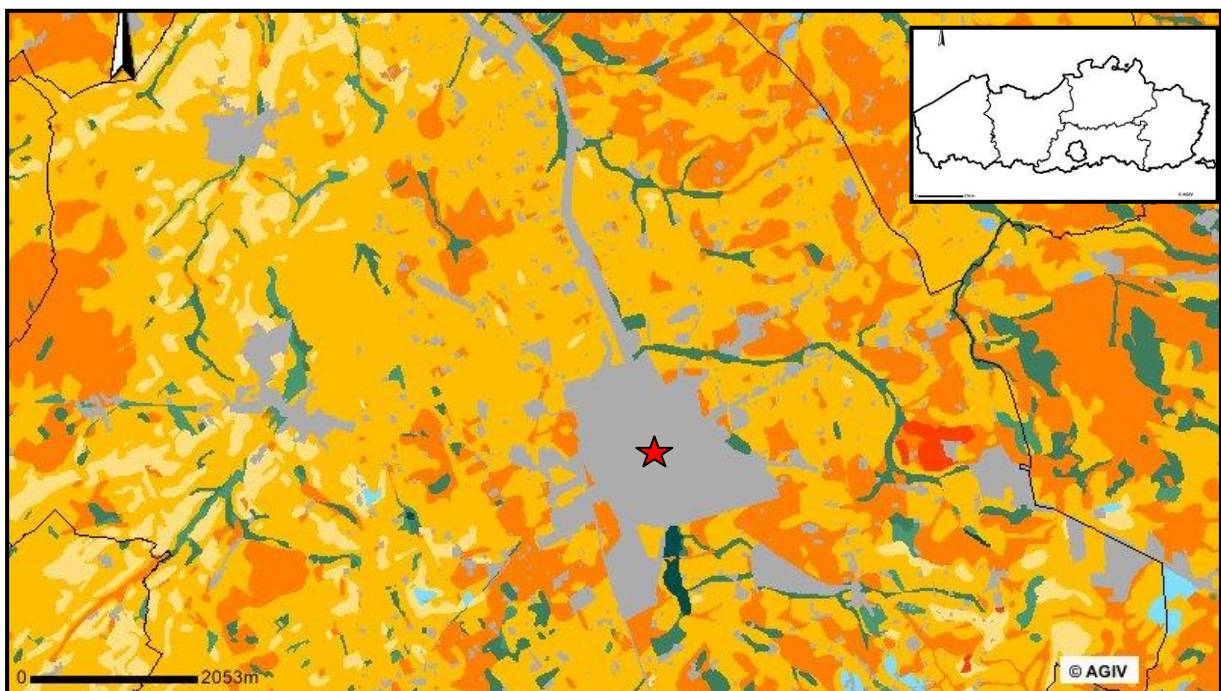

Figuur 1: Aanduiding van het onderzoeksgebied (rode kader) (© <https://maps.google.be/>).

3.2. Geologische en bodemkundige situering

Het reliëf in Ieper is licht golvend doordat de stad aan de noordelijke voet van de West-Vlaamse heuvels ligt. Fysisch-geografisch behoort het gebied tot zandlemig Vlaanderen.² Op de bodemkaart (zie figuur 2) is het stadscentrum niet gekarteerd (grijs), maar de omliggende gronden zijn aangeduid als:³

- droge lichte zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B-horizont (Pbc) (lichtgele kleur)
- matig droge lichte zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B-horizont (Pcc) (gele kleur)
- matig natte tot natte zandleembodem zonder profiel (Lep) (oranje kleur)
- sterk gleyige kleibodem zonder profiel (Eep) (groene kleur)

Figuur 2: Situering van Ieper op de bodemkaart, met aanduiding van het onderzoeksterrein (rode ster) (© <http://geovlaanderen.agiv.be/geovlaanderen/bodemkaart>).

² <http://inventaris.vioe.be/dibe/geheel/21274>

³ <http://geovlaanderen.agiv.be/geovlaanderen/bodemkaart>

4. HISTORISCHE EN ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

4.1. Ieper

4.1.1. Historische informatie

Een eerste, weliswaar twijfelachtige, vermelding van Ieper betreft de naam Ipris in een oorkonde van 961. De eerste vermelding die met zekerheid terug te brengen is tot Ieper betreft Iprensis in 1066. De ontstaansomstandigheden omtrent Ieper zijn echter onduidelijk.⁴ Ieper zou mogelijk teruggaan op een zogenaamde Karolingische *fiscus* of een aan de keizer belastingsplichtig domein. Mogelijke aanwijzingen in die richting zijn ondermeer het bestaan, reeds vóór 1102, van een bedehuis toegewijd aan Sint-Maarten, de patroonheilige van oude *fiscuskerken* en de aanwezigheid van een "Hoveland" (een vóór het uitbatingscentrum gelegen gebied). Aangenomen wordt dat het *forum* of de huidige Grote Markt, uit dit "Hoveland" ontstond. Midden 11de eeuw werd dit oude uitbatingscentrum door Graaf Boudewijn V uitgebreid en versterkt (zie figuur 3). Daarbij wordt tevens een grafelijk *castrum* ingericht. Deze uitbreiding kan gezien worden binnen de grafelijke binnenlandse politiek van het oprichten van nieuwe bewoningskernen in Binnen-Vlaanderen om zo het dunbevolkte en ongecultiveerde centrale gedeelte van het graafschap beter te verbinden met de rijke steden die zich aan de kust en aan de Schelde ontwikkelden.

Gedurende de 11de en het begin van de 12de eeuw is er een verdere stadsontwikkeling tengevolge van een ontluikend handelsverkeer. Midden 12de eeuw, mogelijk tengevolge van de stadsgroei, wordt het grafelijke *castrum* verlaten en wordt een nieuwe burcht gebouwd ten zuidwesten van de stad, het zogenaamde Zaalhof/Tempelhof (zie figuur 3). Ook gedurende deze periode evolueert Ieper tot volwaardige stad met eigen territorium, jurisdictie, administratie en instellingen.⁵ Ieper moet tevens reeds vóór of tijdens de opvolgingsstrijd na de moord op Graaf Karel de Goede (1127) versterkt geweest zijn. Zo verhaalt de kroniek van Jan van Terwaan omtrent de gebeurtenissen rond de moord op Karel de Goede over de inname van de nederzetting van Ieper die versterkt was met wal en poorten. Deze nederzetting zou zich in de omgeving van de Sint-Pieterskerk situeren.⁶

⁴ <https://inventaris.vioe.be/dibe/geheel/21274>

⁵ Ibidem.

⁶ TERMOTE 1992, pp. 219-221.

Figuur 3: Stadsontwikkeling van Ieper van de 11de tot de 13de eeuw. Het onderzoeksgebied is aangeduid met een rode pijl. (© STUBBE *et al.* 2003, pp. 12-13).

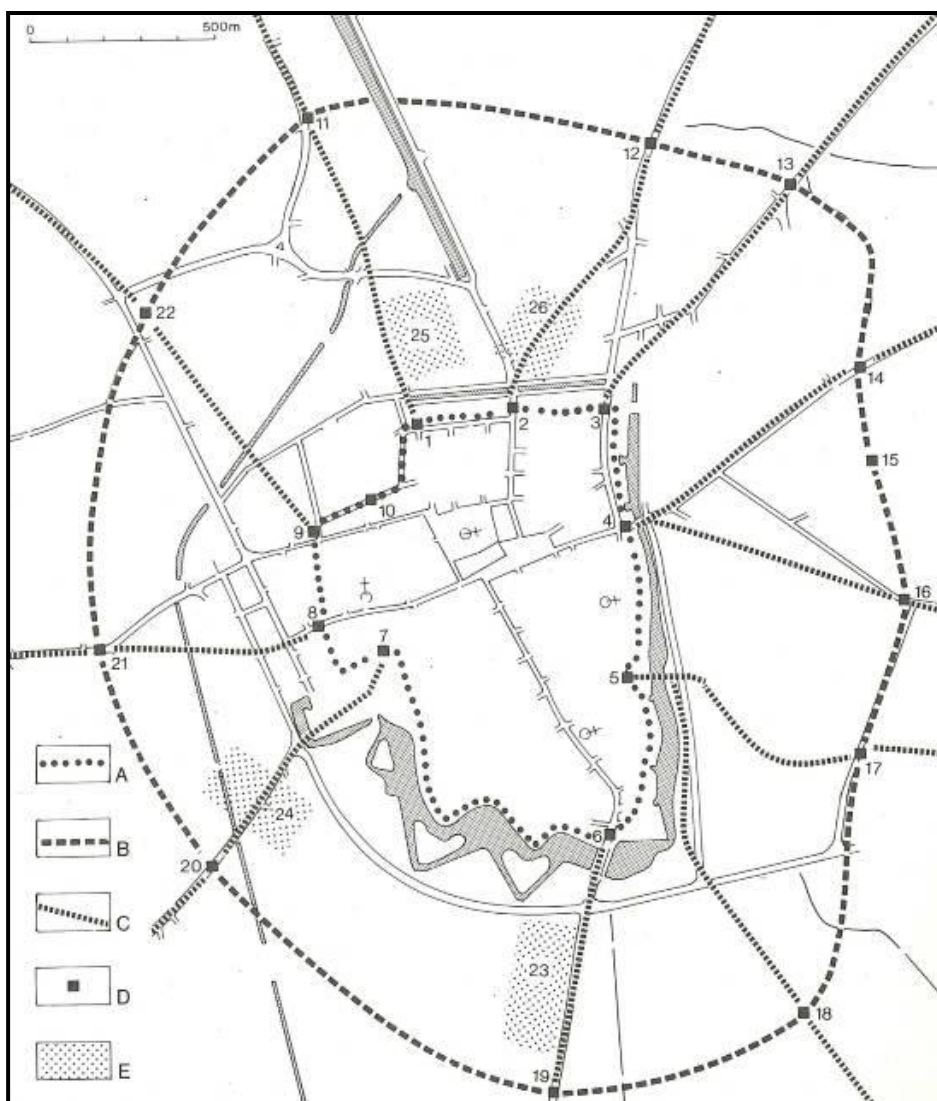
Wanneer in het begin van de 13de eeuw de relatie tussen het graafschap Vlaanderen en het koninkrijk Frankrijk meer onder druk komt te staan tengevolge van een Anglofiele politiek, wordt in 1213 een militaire veldtocht ondernomen door Filips August waarbij Ieper wordt ingenomen. Ieper kon zich via een buitenissig hoog losgeld echter vrijkopen.⁷ Door de veldtocht werd echter duidelijk dat de Westhoek beter diende te worden beveiligd. Verschillende steden kregen hun eerste versterkingen. Twee grafelijke verordeningen uit 1214 spoorden ook de Ieperlingen aan de versterkingswerken in sneltempo te voltooien. Deze vroeg 13de-eeuwse versterkingswerken omsloten nu ook de regelmatige arealen van de tweede fase van de stadsuitbreiding die vanaf het eind van de 12de eeuw ten westen van de Ieperre tot stand was gekomen (zie figuur 3).

Reeds in de eerste helft van de 13de eeuw breidde de stad zich verder naar het noorden uit, tot voorbij de huidige Surmon- en Cartonstraat, en dus tot voorbij de zeer recent aangelegde vroeg 13de-eeuwse verdedigingsgordel. Hierbij werd nu ook het areaal ten oosten van de Ieperre en het alluvium bezijden de Ieperre ingenomen en verkaveld (zie figuur 3). Deze 13de-eeuwse stadsuitbreiding en bouwwoede was het gevolg van de

⁷ STUBBE *et al.* 2003, p. 13.

ongeziene economische welvaart in deze periode tengevolge van de productie en handel in textielproducten.⁸

In het begin van de 14de eeuw, na een heropflakking van de Vlaams-Franse twisten, werd een tweede stadsomwalling aangelegd, de zogenaamde “Uterste veste” (zie figuur 4). Met de aanleg werd begonnen in 1302, maar deze werd pas voltooid in 1328. Doel van deze stadsomwalling was de beveiliging van de buitenparochies. De totale lengte van de verdedigingsgordel bedroeg 7,6km en omsloot een areaal van 500ha. Na een, overigens mislukte, Engelse belegering in 1383 werd deze buitenste verdedigingsgordel opgegeven en teruggelegd op de 13de-eeuwse omwalling.⁹

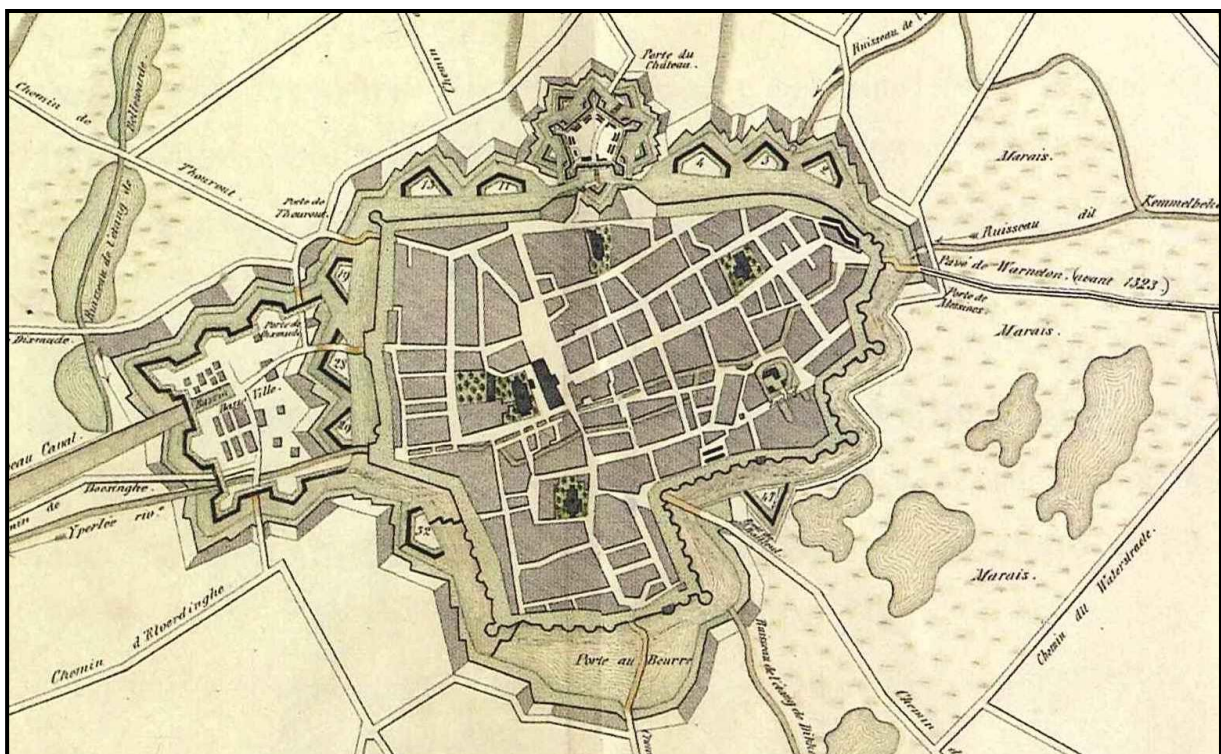
Figuur 4: Stadsomwalling van Ieper in de eerste helft van de 14de eeuw (© TERMOTE 1992, p. 226).

⁸ DEWILDE 2010, p. 159.

⁹ TERMOTE 1992, pp. 219-228.

Gedurende de 15de en 16de eeuw leidden een daling van de lakenproductie en mislukte reconversiepogingen tot een definitief economisch verval en een sterke terugloop van de bevolking. In het licht van de voortdurende onrust wordt de stadsverdediging geperfectioneerd.¹⁰ Halfweg de 16de eeuw versterkte keizer Karel, en later de Spanjaarden, de stenen muren uit de Bourgondische tijd tegen de almaar sterker wordende artillerie.

Gedurende de 16de eeuw werd Ieper tijdelijk een protestantse republiek. In 1583 belegerde Alexander Farnese de stad en één jaar later viel de stad terug in Spaanse handen. Meteen werden de versterkingen hersteld en een nieuwe citadel (1669) langs de noordelijke stadsgrens moest de Ieperlingen in het gareel houden (zie figuur 5).¹¹

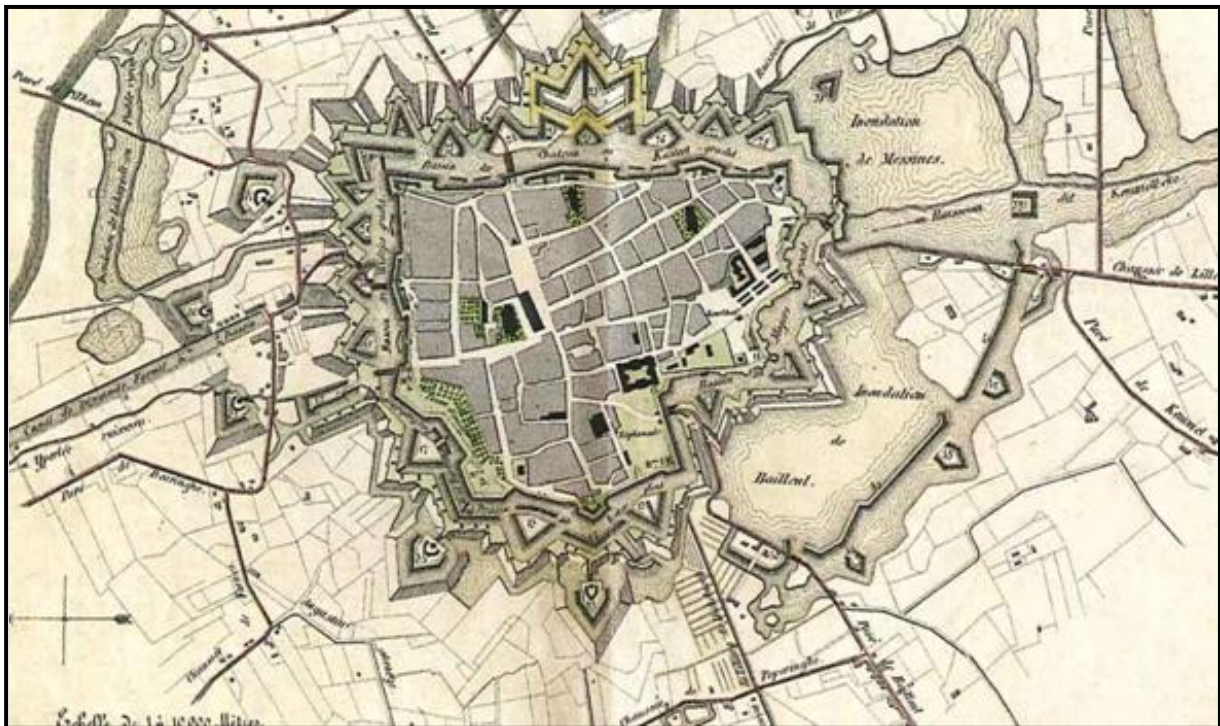
Figuur 5: Stadsplan van Ieper rond ca. 1670 onder Spaans bewind (© S.n. 2007, p. 14).

In 1678 werd Ieper belegerd en veroverd door Lodewijk XIV. De Franse ingenieur Vauban ontwierp een vernieuwde versterking volgens het moderne gebastioneerde systeem (zie figuur 6). Deze versterkingen werden echter in 1782-1783 grotendeels door de Oostenrijkers terug afgebroken wegens de hoge kostprijs voor het onderhoud ervan. Echter tegen het einde van de 18de eeuw ondervonden de Oostenrijkers dat ze

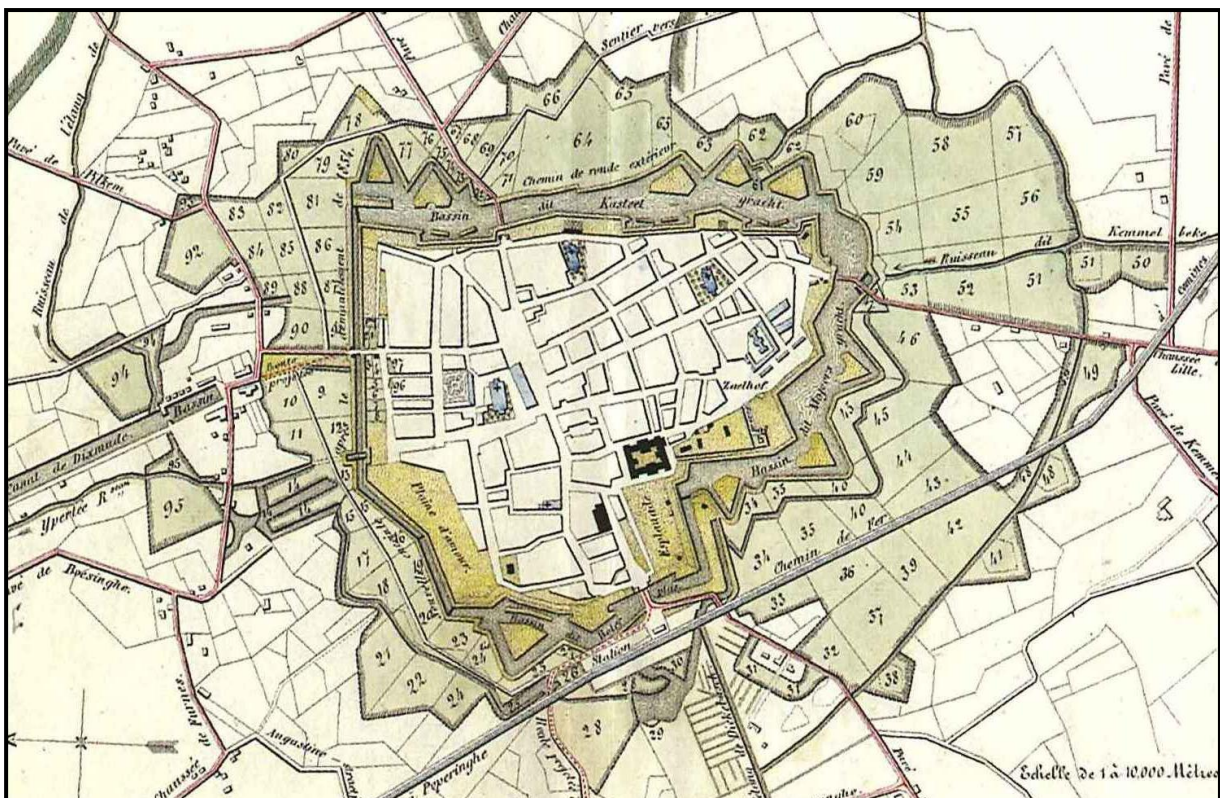
¹⁰ <http://inventaris.vioe.be/dibe/geheel/21274>

¹¹ MUS et al. 1992, p. 16.

¹⁵ S.n. 2007, p. 45.

Figuur 7: Toestand van de Ieperse vestingen onder Hollands bewind (© S.n. 1999, p. 48).

Figuur 8: Toestand van de Ieperse vestingen na de gedeeltelijke ontmanteling in 1856 (© S.n. 2007, p. 45).

4.1.2. Archeologische informatie

Het is pas in de jaren 1980 dat er enig 'voorzichtig' archeologisch onderzoek werd uitgevoerd in het Ieperse. Het late besef dat de stad een ongelooflijk rijk bodemarchief bezit is een verklaring voor dit feit. Men ging ervan uit dat de Eerste Wereldoorlog voor een volledige verwoesting van de Ieperse ondergrond had gezorgd. Dat dit een misvatting was zou in de toekomst blijken. Archeologie zou zelfs de belangrijkste bron worden voor de Ieperse stadsgeschiedenis. In de jaren 1980 werden geregeld werfcontroles uitgevoerd, waarbij o.a. restanten van de Bourgondische stadsversterking werden onderzocht. De stad nam van eind 1989 tot 1992 zelfs een eigen stadsarcheoloog in dienst. Een belangrijk moment in het archeologisch verhaal was de oprichting van Archeo7 in 2006. Deze intergemeentelijke dienst staat in voor de opvolging van archeologisch onderzoek in de streek.

Een grote opgraving in de jaren '90 (toenmalig VIOE, huidig OE) werd uitgevoerd op de site Verdrongen Weide. Daarbij kon een groot deel van de beschoeiing van de Ieperlee uit de 13de eeuw onderzocht worden. Daarnaast werd heel wat houtbouw waargenomen, waaronder een grote variatie aan huizen en ateliers. Deze hadden een chronologische evolutie waarbij men gaandeweg houtbouw ging vervangen door vakwerkbouw. De aangetroffen restanten van bewoning waren een onderdeel van de Sint-Michielsparochie. Deze parochie/buitenwijk werd verwoest in 1383 en niet meer heropgebouwd.¹⁶

Aansluitend werden ook archeologische onderzoeken uitgevoerd in de Ieperse binnenstad. Hieruit bleek dat de stad in de 13de eeuw een hoge bouwactiviteit kende en kwam het beeld van de middeleeuwse stad duidelijk naar voren: veel houten huizen en, verspreid daartussen, imposante stenen patriciërswoningen, kerken en de lakenhal. De oorsprong van de stad bleef echter archeologisch nog buiten bereik. Hieronder worden kort enkele van deze onderzoeken toegelicht:

- Tijdens een archeologisch onderzoek voorafgaand aan de bouw van een ondergrondse parkeergarage aan de Gevangenisstraat (1999-2000) werd een 'Steen' gevonden, opgebouwd uit ijzerzandsteen. Daarnaast konden twee plattegronden van houten gebouwen gereconstrueerd worden.¹⁷

¹⁶ HANECA K. 2009, pp. 103-106.

¹⁷ HANECA K. 2009, pp. 106-107.

- Tijdens de graafwerken voor het Novotel aan de Sint-Jacobsstraat (2000) werden verschillende gebouwen waargenomen. Het bouw materiaal bestond uit houtbouw, ijzerzandsteen en bakstenen. Verschillende plattegronden konden gereconstrueerd worden.¹⁸
- Voorafgaand aan het bouwproject De Twaalf Apostelen aan de Rijselseweg (2000) werd een archeologische opgraving uitgevoerd. De resultaten waren een houten kruisvormige plattegrond, vermoedelijk een verankering van een windmolen en een ijzerzandsteen gebouw.¹⁹
- Een ondergrondse kantoorruimte voor het gerechtsgebouw aan de Korte Torhoutstraat (2001) bood de kans om het O.L.V.-Gasthuis archeologisch te onderzoeken. Verschillende nieuwe inzichten in de aanleg van nieuwe straattracés en de bouw van de kerk van het Gasthuis waren het resultaat.²⁰
- Tijdens een onderzoek voorafgaand aan een ondergrondse parking aansluitend op een bankfiliaal aan de Rijselsestraat (2002) kon het ‘versteningsproces’ van een houten gebouw gedocumenteerd worden.²¹
- Resten van houtbouw en vroege baksteenbouw werden aangetroffen tijdens een archeologisch onderzoek voorafgaand aan de bouw van een ondergrondse parkeergarage bij de herbestemming van het Karmelietenklooster aan de Patersstraat (2005).²²
- Tijdens het onderzoek langs de Lombaardstraat kwamen verschillende ovenrestanten en afvalpakketten aan het licht. Tijdens het onderzoek langs de Schuttelaerestraat konden 2 oost-west georiënteerde grachten en een groot aantal tonstructuren onderzocht worden.²³
- De archeologische opgraving te Ieper-Merghelynckstraat 3-5-7²⁴ leverde heel wat resultaten op. De oudste sporen betroffen kuilen uit de late 12de eeuw die te maken hebben met kleiwinning. Daarboven waren ophogingspakketten zichtbaar

¹⁸ HANECA K. 2009, p. 107.

¹⁹ HANECA K. 2009, p. 111.

²⁰ HANECA K. 2009, p. 113.

²¹ HANECA K. 2009, p. 113.

²² HANECA K. 2009, pp. 101-103.

²³ Opgraving Ruben Willaert bvba.

²⁴ GIERTS *et al.* 2012, pp. 1-78.

met uitgegraven kuilen. Een gracht werd gedeeltelijk gedempt om plaats te maken voor een houten woning. Verschillende houten palen en planken konden aan de woning van 8 x 3m worden toegewezen. Ook werden verschillende funderingen van bakstenen huizen aangetroffen. Als laatste werden enkele beerkuilen en een tonput aangetroffen op de achtererven.

- Tijdens de archeologische opgraving op de Grote Markt 25-27²⁵ werden enkele kuilen (afval- en/of beerkuilen) aangetroffen uit de 12de – 13de eeuw. Deze weerspiegelden de vroegste ingebruiksname van het terrein aldaar. Enkele ijzerzandsteen funderingen getuigen van een bouwfase uit de 13de eeuw. In de 13de – 14de eeuw werd er op de ijzerzandsteen een bakstenen muurwerk gebouwd, en een bakstenen vloerniveau bedekte de vroegere beerkuilen. Vernoemenswaardig zijn nog een viertal tonputten die aanvankelijk als waterputten gediend hadden en vervolgens vermoedelijk als beerput functioneerden.

²⁵ JANSSENS *et al.* 2012, pp. 1-80.

4.2. Janseniusstraat

4.2.1. Historische informatie²⁶

De huidige benaming van de straat verwijst naar C. Jansenius (1585-1638), kerkleraar en zevende bisschop van Ieper. Vanaf de Diksmuidestraat loopt de Janseniusstraat in westelijke richting tussen de Sint-Maartenskerk en het Koningin Astridpark naar de Kloosterpoort. In zuidelijke richting buigt de straat ten oosten van het koor van de Sint-Maartenskerk. Dit zuidelijk straatgedeelte is slechts bebouwd aan de oostzijde. In de middeleeuwen had de straat de benaming “Neiderstraete Sint-maertens” en later “Sint-Maertenstraetje”.

In 1608 wordt een gevangenis opgericht voor priesters van het bisdom Ieper in het noordelijke straatgedeelte, dat toen de Geestelijke Gevangenisstraat werd genoemd. Het zuidelijke straatgedeelte stond op dat ogenblik bekend onder de benaming Zwarte Nonnenstraat, naar het klooster van de ‘Zwarte Zusters’. Zij waren sinds de 15de eeuw tot 1787 gevestigd ten oosten van het koor van de Sint-Maartenskerk. Ter hoogte van het huidige Koningin Astridpark stond het voormalige bisschoppelijk paleis (nokrichting evenwijdig aan de straat) in Lodewijk XIV-stijl uit het einde van de 17de eeuw. Na de afschaffing van het bisdom in 1801 kreeg het gebouw verschillende bestemmingen: het was onder meer een bisschoppelijk college tussen 1834-1841 en daarna Rechtbank van Eerste Aanleg. Sinds 1839 en 1841 fungeerden respectievelijk de kapel als openbare bibliotheek en de achterliggende tuin als “Openbare Hof”. Het ervoor gelegen parkje, aangelegd in 1887 na afbraak van afhankelijkheden van de Sint-Maartenskerk, werd het Gerechtshofplein genoemd.

Na de verwoestingen van de Eerste Wereldoorlog werd een wederopbouw gestart, neerkomend op een herstel van de vooroorlogs toestand met betrekking tot straattracé en pandenindeling. Een ontwerp van Jules Coomans van 1916 voor een eenheidsbebouwing geïnspireerd op de lokale laat-gotische bouwtrant (onder meer houten gevels) met de woningen van de schat- en hypotheekbewaarder op de noordelijke straatzijde werd niet uitgevoerd. Wellicht omdat het geen rekening hield met de bestaande percellering. Ook was er geen wederopbouw van het voormalig bisschoppelijk paleis. Daardoor werd de rooilijn rechtgetrokken en evolueerde het vroegere “Openbare Hof” tot het huidige Koningin Astridpark.

²⁶ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/geheel/4010>

Voor enige iconografische informatie dient men terug te vallen op o.a. de kaarten van Thévelin-Destrée, Sanderus, Frederik De Wit, ... Deze worden hier kort besproken:

- De wandkaart (zie figuur 9) van Thévelin-Destrée (1564) is genoemd naar zijn ontwerpers: de schilder Jean Thévelin en de drukker Jacques Destrée. Het eigenlijke ontwerp is bedacht door Thévelin, de uitwerking gebeurde door Destrée, die naast drukker ook houtsnijder was. De houtsnede uit 1564 bestond uit 12 losse bladen die samen één geheel vormden. Het stadsplan werd in de loop van de eeuwen enkele keren herdrukt, telkens op basis van de originele houtblokken.²⁷ Een detail van de wandkaart (zie figuur 10) geeft een dwarshuis weer op de Diksmuidestraat die het volledige plangebied inneemt.²⁸
- Antonius Sanderus (1586-1664) publiceerde vooral op het gebied van handschriftkunde en topografie. Voor de *Flandria Illustrata* reisde hij door de gewesten en rekruteerde hij tekenaars-landmeters om de illustraties te ontwerpen. De *Flandria Illustrata*, verschenen in 1641 en 1644, bestaat uit een geheel van kaarten, plattegronden en gezichten van steden, monumenten, kastelen en abdijen uit het graafschap Vlaanderen zoals ze in de 17de eeuw bestonden.²⁹ Op een plattegrond van de stad Ieper staat een huis aangegeven in de Diksmuidestraat en twee dwarshuizen in de Janseniusstraat (zie figuur 12).
- Ook op een gravure over het beleg van Ieper in 1383 door Guillaume du Tielt (1610) is dezelfde situatie weergegeven (zie figuur 14).
- Op een gravure van de Nederlandse graveur Frederik De Wit (1689) is eenzelfde huisconstellatie zichtbaar als op de *Flandria Illustrata* en op de Gravure van Guillaume du Tielt (zie figuur 16). Een verschil is echter dat het bisschoppelijk paleis hier tot tegen de huizen is gebouwd, wat bij de voorgaande twee niet het geval is. Op de gravure is duidelijk de kromme rooilijn zichtbaar.
- De Ferrariskaart uit 1777 toont een huizenblok op de plaats van het onderzoeksgebied; de individuele huizen zijn niet te onderscheiden (zie figuur 17).
- De Popp-kaart (1853) (zie figuur 18) geeft min of meer de percelering weer zoals ze tot op de dag van vandaag bestaat.

²⁷ MOERMAN M. 2010, p. 16.

²⁸ S.n. 2014, p. 4.

²⁹ http://belgica.kbr.be/pdf/ms/ms_16823_nl.pdf

Figuur 9: Wandkaart van Thévelin-Destrée (© MOERMAN M. 2010, p. 125).

Figuur 10: Detail van de wandkaart Thévelin-Destrée met aanduiding van het plangebied (rode pijl) (© MOERMAN M. 2010, p. 125).

Figuur 11: Kaart van Sanderus met aanduiding van het onderzoeksgebied met rode pijl (© <http://www.sanderusmaps.com/detail.cfm?c=4598>).

Figuur 12: Detail van de Sanderus kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied met rode pijl (© <http://www.sanderusmaps.com/detail.cfm?c=4598>).

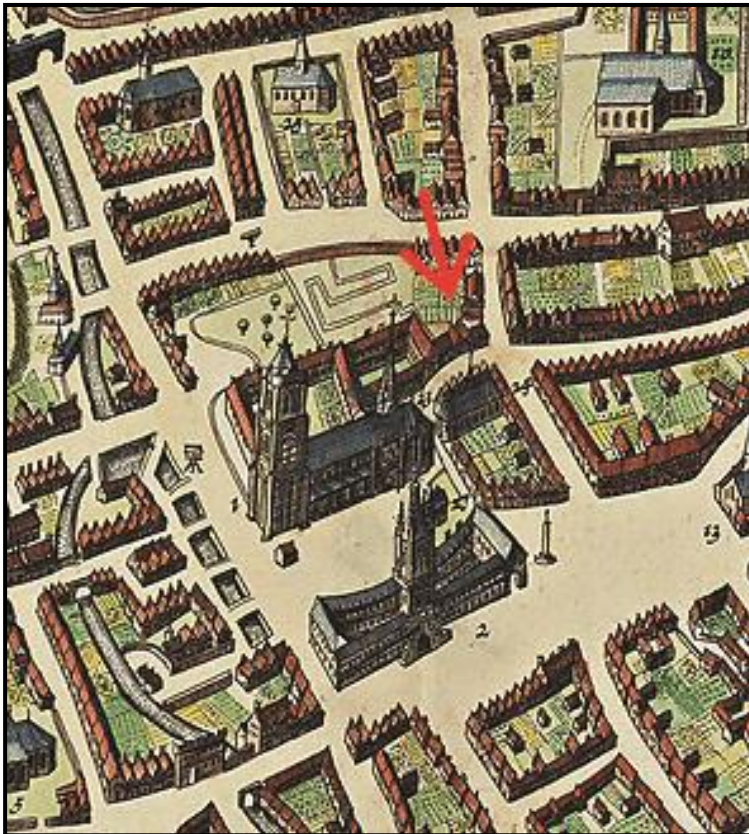
Figuur 13: De gravure over het beleg van Ieper in 1383 door Guillaume du Tiel (1610) met aanduiding van het onderzoeksgebied met een rode pijl (© MOERMAN M. 2010, p. 126).

Figuur 14: Detail van de gravure over het beleg van Ieper in 1383 door Guillaume du Tielt (1610) met aanduiding van het onderzoeksgebied met een rode pijl (© MOERMAN M. 2010, p. 126).

Figuur 15: Gravure van Frederik De Wit met aanduiding van het onderzoeksgebied met rode pijl (© http://www.kb.nl/bladerboek/stedenboek/browse/page_pl096.html).

Figuur 16: Detail van de gravure van Frederik De Wit met aanduiding van het onderzoeksgebied met rode pijl (© http://www.kb.nl/bladerboek/stedenboek/browse/page_pl096.html).

Figuur 17: Ferrariskaart (1777) met aanduiding van het onderzoeksgebied met gele pijl (© <http://belgica.kbr.be/>).

Figuur 18: Popp-kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (© <http://belgica.kbr.be/>).

4.2.2. Archeologische informatie

Ten zuidwesten van het plangebied staat de Sint-Maartenskathedraal. Volgens overleveringen zou eerst de Onze-Lieve-Vrouwe- of Sint-Andriesskapel op deze plaats gestaan hebben. Vanaf 1012 werd de kerk toegewijd aan Sint-Maarten, de patroonheilige van oude fiscus-bedehuizen. De kerk deed dienst als vervangende kerk vanaf 1088 door toedoen van Robrecht II. In 1102 is er de oprichting van een proosdij van reguliere kanunniken volgens de regel van Sint-Augustinus, afhankelijk van het bisdom van Terwaan, met schenking van de romaanse Sint-Maartenskerk, de Sint-Pieterskerk en andere goederen. Door de snelle ontwikkeling van de nieuwe proosdij dankzij giften uit de kerkelijke en burgerlijke wereld, resulteerde dit in de bouw van een nieuwe gotische kerk vanaf het begin van de 13de eeuw.³⁰ Deze kerk was de kathedraal van het voormalige bisdom Ieper dat bestond van 1561 tot 1801.³¹

³⁰ DEWILDE 2010, p. 163.

³¹ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/relict/30539>

Ten zuiden van de Sint-Maartenskathedraal staat de lakenhalle. Deze zou al een houten voorloper gekend hebben in de 12de eeuw. Mogelijk bestond de eerste halle in Ieper al in de late 12de eeuw als een houten constructie. Deze zou in de eerste helft van de 13de eeuw versteend zijn, waarbij zowel het belfort als de eerste vleugels van de halle gebouwd werden. Toen al zou dus de basis gelegd zijn voor het grondplan van de huidige westelijke vleugels. Op basis van stadsrekeningen kon de bouw van deze vleugels gedateerd worden tussen 1285 en 1304.³² Tijdens opgravingen uitgevoerd in 2011 en begin 2012 konden vier fasen onderscheiden worden onder het recente vloerniveau. Een eerste fase duidt op het ambachtelijk gebruik van de ruimte door de vondst van een haardvuur met duidelijke brandsporen. Een tweede fase toont de aanleg van een binnenindeling van de lakenhalle in verschillende kamers door middel van bakstenen muren in gele baksteen. Een derde fase lijkt een vervolg te zijn van deze indeling, waar muren in rode baksteen, de muren in gele baksteen vervangen of complementeren. De tweede en derde fase zouden op basis van dateerbaar vondstmateriaal geplaatst kunnen worden in de periode tussen de 15de eeuw en de 17de eeuw. De vierde en laatste fase die archeologisch kon geconstateerd worden, was een belangrijke uitgraving die centraal door het hele opgravingsvlak liep en die naar alle waarschijnlijkheid te maken had met de bouw van de centrale rij zuilen die nog steeds in de westvleugel aanwezig is. Het vondstmateriaal en de historische bronnen plaatsen deze fase in de late 17de eeuw.³³

De Grote Markt te Ieper lijkt al in de 12de eeuw te zijn aangelegd. Uit onderzoek aan de markt in 1995 kon een ploeglaag geassocieerd worden met de Sint-Maartenskern, de grafelijke stichting die waarschijnlijk tot de 10de eeuw teruggaat. De aanleg van de vroegste straat kon in de 10de - 11de eeuw gesitueerd worden. De definitieve omkadering van de markt wordt in de tweede helft van de 13de eeuw gedateerd, een periode waarin omvangrijke bouw- en openbare werken werden uitgevoerd.³⁴

In de Diksmuidestraat werden tijdens opvolgingswerken in 2011 de middeleeuwse stadsgracht aangesneden. Uit het onderzoek bleek dat de Diksmuidsepoort dichter naar het centrum gesitueerd dient te worden. De oudste vullingspakketten van de stadsgracht waren te dateren in de periode 1450-1550. Het is niet onwaarschijnlijk dat de oudere pakketten in deze periode uitgegraven zijn om de gracht te verdiepen. Ten laatste tegen 1670 werd in deze zone de gracht gedeeltelijk gedempt voor de aanleg van een demi-lune. Op deze demi-lune werden een aantal gebouwen opgericht waarvan nog een aantal

³² TROMMELMANS 2012, p. 19.

³³ TROMMELMANS 2012, p. 85.

³⁴ DEWILDE 1995, p. 39.

restanten werden teruggevonden. Ook van de wachthuisjes die werden opgericht na de ontmanteling van de verdedigingswerken in deze zone in het midden van de 19de eeuw werden hoogstwaarschijnlijk muurresten blootgelegd.³⁵

Figuur 19: Uitsnede kaart Centraal Archeologische inventaris (© <http://geovlaanderen.gisvlaanderen.be/geo-vlaanderen/cai/>)

³⁵ BARTHOLOMIEUX 2011, p. 75.

5. ONDERZOEKSMETHODE

5.1. Algemeen

5.1.1. Vraagstelling

In de bijzondere voorwaarden van de opgraving werden enkele vraagstellingen geformuleerd:³⁶

- Wat is de aard, omvang, datering en conservatie van de aangetroffen archeologische resten?
- Hoe is de opbouw van de chronologie van de aanwezige archeologische resten?
- Wat is de relatie tussen de bestaande panden en het aanwezig archeologisch erfgoed?
- Wanneer werd het terrein opgenomen in het stadsareaal?
- Welke specifieke activiteiten hebben in het onderzoeksgebied plaatsgevonden? Wat zijn de materiële aanwijzingen hiervoor? Passen deze in de historische context van de locatie?
- Wat zeggen de aangetroffen vondsten over de welstand, levenswijze, sociale, economische en culturele achtergrond van de bewoners van het plangebied gedurende hun gebruikperiode?
- Levert het organische en anorganische vondstmateriaal nieuwe inzichten inzake ontstaans- en bewoningsgeschiedenis van de site, eventueel ook over de materiële cultuur?
- Uit welke periode dateren de vondsten? Kan er een functionele interpretatie aan gegeven worden?
- Wat is de datering en samenstelling van de aangetroffen ophogingslagen?
- Hoe kaderen de resultaten van dit onderzoek binnen onze kennis van de stadsontwikkeling van Ieper?

5.1.2. Randvoorwaarden

Het opgravingsterrein was opgebouwd uit twee kelders (aan de oostelijke en westelijke zijde) en een centraal gedeelte waar de bodem nog niet was uitgegraven. Om geen stabiliteitsproblemen te krijgen met de aangrenzende gebouwen werden de keldermuren niet volledig weggegraven. Het gaat onder meer om de keldermuur tussen

³⁶ S.n. 2014, p. 5.

zone 1 en zone 3. Om dezelfde reden werd ook in zone 3 een buffer van 3m gelaten tussen de oostelijke buitenmuur van het huis in de Janseniusstraat 8 en het onderzoeksgebied. Ook aan de noordelijke zijde van het opgravingsterrein werd de nodige ruimte gelaten tussen het onderzoeksgebied en de aangrenzende huizen.

5.1.3. Raadpleging specialisten

Het aardewerk werd bekeken en geïnterpreteerd door Koen De Groote (Onroerend Erfgoed), specialist inzake middeleeuws aardewerk.

5.1.4. Motivatie voor selectie van het materiaal en staalname

Al het aangetroffen vondstmateriaal (aardewerk, bot, bouw materiaal, metaal, ...) werd per context gerecupereerd met het oog op datering en eventueel verder onderzoek.

In het kader van natuurwetenschappelijk onderzoek (macrorestenanalyse, pollenanalyse, herkomstanalyse van natuursteen, ¹⁴C-analyse, onderzoek dierlijk botmateriaal) werden eveneens voldoende stalen genomen. Deze stalen zijn doorgaans afkomstig uit een profiel, zodat duidelijk afgeleide contexten konden bemonsterd worden.

5.2. Beschrijving

5.2.1. Voorbereiding

Op maandag 3 februari werd een startvergadering gehouden waarop de praktische afspraken gemaakt werden. Hierbij werd vooral de nadruk gelegd op de (in)stabiliteit van de aangrenzende gebouwen en de te volgen werkwijze (naar uitgraven van de putten toe).

5.2.2. Veldwerk

Het te onderzoeken terrein werd onderverdeeld in 3 zones (zie bijlage 1). Zone 1 viel daarbij samen met de oostelijke kelder op de hoek van de Janseniusstraat en de Diksmuidestraat, zone 2 bevond zich in de westelijke kelder en zone 3 was het centrale 'onaangetaste' deel van het onderzoeksgebied. In totaal werd 166m² opgegraven van het in totaal 241m² grote terrein. De opgraving verliep in twee aansluitende fases: eerst werd de kelder aan de Diksmuidestraat opgegraven. Vervolgens werd deze terug gevuld, waarna het centrale deel en de tegenoverliggende kelder onderzocht werden.

Het afgraven gebeurde met een rupskraan met een platte bak van maximaal 1,80m breed. Voorafgaand aan de afgraving werden de twee kelders in zone 1 en zone 2 opgetekend en beschreven (vlak 0). Een eerste archeologische vlak werd aangelegd net onder de bestaande keldervloeren. Gaandeweg werden andere, diepere vlakken aangelegd (zie figuur 20), rekening houdend met de veiligheidsvoorschriften. Dit gebeurde steeds onder begeleiding van de leidinggevende archeoloog om te verzekeren dat de juiste diepte werd bekomen.

	Vlak 0	Vlak 1	Vlak 2	Vlak 3	Vlak 4
Zone 1	+17,76m	+17,68m	+17,56m	+16,76m	+16,48m
Zone 2	+17,18m	/	/	+16,59m	+16,22m
Zone 3	/	/	+17,40m	+16,66m	/

Figuur 20: TAW-waarden per vlak en per zone.

Na de aanleg van elk vlak werden de sporen opgeschoond, gefotografeerd en beschreven, waarna het grondplan kon worden ingetekend op millimeterpapier op schaal 1:50. De sporen werd gecoupeerd om deze in de diepte te kunnen bekijken. De profielen van de coupes werden eveneens gefotografeerd, beschreven en getekend op

schaal 1:20. Teneinde een goed beeld te krijgen van de bodemopbouw werden voldoende profielen aangelegd. Van iedere zone werd zo min of meer een lengteprofiel (O-W georiënteerd) en een dwarsprofiel (N-Z georiënteerd) gefotografeerd, beschreven en ingetekend op schaal 1:20. Ieder vlak en profiel werd ook onderzocht op metalen vondsten door middel van metaaldetectie (zie figuren 21 en 22).

Alle vondsten werden gerecupereerd per context en in een vondstenzakje gestoken samen met een vondstenkaartje. Van relevante contexten werden stalen genomen voor natuurwetenschappelijk onderzoek. Een landmeter-topograaf stond in voor het georefereren van het terrein, het inmeten van de omtrek van de opgravingsvlakken en het aangebrachte meetsysteem, en het bepalen van de hoogte van het terrein en de afgegraven niveaus (in m TAW).

Figuur 21: Metaaldetectie tijdens het afgraven van zone 3.

Figuur 22: Het afgraven met de kraan en metaaldetectie.

5.2.3. Vondstverwerking en rapportage

Na het veldwerk werd van start gegaan met de vondstverwerking en de rapportage volgens de vastgelegde richtlijnen. Voor de registratie van de sporen en het benoemen van de foto's werd de code IEJA14 (**IE**per – **J**ansseniusstraat 20**14**) gebruikt.

Alle tekeningen, foto's en lijsten werden ingevoerd in een databasesysteem (<http://www.monarcheo.be/databank>). De vondsten werden gewassen, gedroogd en verpakt volgens de regels van de kunst. Vervolgens werd overgegaan tot het digitaliseren van de grondplannen, de profielen en enkele coupetekeningen met behulp van de programma's Autocad en Illustrator. Als laatste werd het rapport geschreven.

6. RESULTATEN

6.1. Stratigrafie

Om een archeologische site en haar stratigrafische opbouw te begrijpen is het aanleggen van profielen, zowel in de lengte van het terrein als dwars op het onderzoeksgebied, van groot belang. Zodoende kan men de gelaagdheid van de bodem onderzoeken doorheen de diverse aangelegde archeologische vlakken en kunnen deze met elkaar gelinkt worden. Hieronder zullen de profielen besproken worden, gaande van de oudste aangetroffen stratigrafische eenheden, opklimmend naar de recentste.

Profiel 8 (zie bijlagen 4 en 10)

Profiel 8 geeft een goed beeld van de stratigrafische opbouw van de site. Het dwarsprofiel (N-Z oriëntatie) bevindt zich tussen zone 2 en zone 3. Dit was de meest geschikte locatie om het profiel aan te leggen omdat deze zone het minst verstoord was. Het profiel werd aangelegd tot op een diepte van maximaal +15,47m TAW in de blauwgrijze, zandige moederbodem.

Aan de zuidzijde van het profiel was een kleine greppel waarneembaar, interface S164. De vulling bestond uit een groenbruine zandleem. Het diepste punt van de greppel werd, na lokaal nog te verdiepen, waargenomen op een diepte van +15,47m TAW. Op de moederbodem bevond zich aan de noordelijke zijde van het profiel de vulling van interface S158 (gracht) die doorsneden werd door S157 (kuil). De vulling van S157/S128 bestond uit een donkergrijs/grijs, licht humeus pakket met een maximale dikte van 34cm. De onderkant van dit pakket bevond zich op +16,23m TAW. Op dit pakket lag een dunnere (max. 18cm), vrij vlakke en vrij steriele laag blauwgrijs zand S120. Binnen dit zandige pakket konden enkele kleine, slecht bewaarde paaltjes waargenomen worden. Boven dit zandige pakket werd opnieuw een vrij humeuze en donkerbruine laag S101 zichtbaar. Deze had een maximale dikte van 42cm en bevatte vrij veel dierlijk botmateriaal, leer en aardewerk. In S101 en S120 kon een aangepunt paaltje (S133) opgetekend worden. S101 werd op zijn beurt doorsneden door interface S155 met vulling S131. Dit is de insteek voor de aanleg van de ijzerzandsteen fundering S49. Ook aan de zuidelijke zijde van het profiel kon de vulling/insteek herkend worden.

Boven pakket S131 lag een uitgraving (interface S160) die aan de noordelijke zijde van het profiel de vulling S101 doorsneed. De vulling van interface S160, S100, had een grijs tot donkergrijze kleur met vrij veel houtskoolspikkels en baksteenbrokjes. Ook S119

behoorde tot hetzelfde opvullingspakket van interface S160, dat maximaal 40cm dik was. Deze pakketten kunnen waarschijnlijk geïnterpreteerd worden als zijnde de vulling van de uitbraaksleuf van ijzerzandstenen muur S49 en werden zelf doorsneden door enkele kuilen, nl. interfaces S161, S165 en S183. Deze kuilen zijn aangelegd in S160 en worden afgedekt door een opeenvolging van relatief dunne stratigrafische laagjes, S99, S97, S96, S93, S92 en S91. Het ging om een opeenvolging van een donkergrijze band (S99), een groenige (fosfaatrijke) band (S97) met vrij veel houtskool en een laagje (S96) met zeer veel kalkmortelresten. Daarna volgden S93, S92 en terug een laagje met vrij veel kalkmortelresten (S91). De lagen varieerden qua dikte van 2cm tot maximaal 8cm. Interface S167 was een kuil met vrij schuine wanden en een maximale diepte van 30cm. De vulling (S115) was een lichtgrijze zandleem met vrij veel spikkels houtskool en vrij veel brokjes ijzerzandsteen. De vulling wordt afgedekt door S99. Een andere kuil S165, eveneens afgedekt door S99 had schuine wanden en een vrij rechte bodem. De vulling (S106) was donkergrijs met inclusies van vrij veel baksteen en kalkmortelbrokken. De maximale diepte van de kuil was 30cm. Net ten zuiden lag een kuil, interface S161, met vulling S107. Deze kuil had vrij rechte wanden en een vlakke bodem. De vulling had een donkere bruin-grijze kleur met vrij weinig spikkels en brokjes baksteen en houtskool. De vulling wordt afgedekt door S99. Bovenop laag S99 bevond zich een dunne laag (S97) van maximaal 6cm dik met een licht groenig/grijze kleur en vrij weinig baksteen- en houtskoolinclusies. In dit pakket werd een ondiepe kuil S168 uitgegraven waarvan de vulling S112 bestond uit een donkergrijze, licht humeuze zandleem met vrij weinig houtskool inclusies. Laag 97 werd op haar beurt afgedekt door een ander, dunner, pakket (S96=S108). Het ging om een licht witgrijs pakketje met zeer veel brokjes kalkmortel. Ook in deze laag werd een klein kuiltje, S166 uitgegraven. Dit kuiltje had schuine wanden en een spitse bodem en de vulling, S95, betrof een licht bruinig/witte zandleem met vrij veel kalkmortelbrokjes.

Bovenop deze fijne gelaagdheid, die samen een dikte had van 40cm, konden drie bovenste pakketten onderscheiden worden (S89, S88 en S87). S89 had een dikte van maximaal 20cm en bestond uit een vuil beige/grijze zandleem met vrij veel brokjes kalkmortel en vrij weinig brokjes en spikkels baksteen en houtskool. Daarboven lag een pakket S88, een donkergrijs lemig zand met inclusies van baksteen, kalkmortel en houtskool. Het bovenste pakket werd gevormd door een gelijkaardige laag als S89. Het bevond zich op een TAW van +18,23m. Vernoemenswaardig zijn nog twee bakstenen structuren die de lagen S88 en S87 doorsnijden, namelijk S103 en S109. Aan de zuidelijke zijde van het profiel bevond zich nog een recente kuil S170 met kleiige vulling S116. Onder deze kuil zat een bakstenen structuurtje S117 (S142, zie *infra*).

Profiel 9 (zie bijlagen 4 en 11)

Dit profiel, met een O-W oriëntatie, werd aangelegd in zone 3. De moederbodem, een grijsblauwig zand, werd uitgegraven tot op een diepte van +16,28m TAW aan de oostelijke zijde. Boven dit pakket kon de kuil S157, zoals waargenomen op profiel 8, opgetekend worden. Een dun laagje boven de moederbodem was S185/S154, een donkergrijze zandleem met brokjes ijzerzandsteen en mortel. Uit deze 10cm dikke vulling kon een kogelpotrandje gerecupereerd worden. Aan de westzijde van het profiel was terug de grijsblauwige, zandige band S120 te zien zoals deze ook in profiel 8 aanwezig was. Het had hier ook een maximale dikte van 22cm, maar het pakket stopte na ongeveer 70cm oostwaarts. In het oostelijke deel van het profiel was dit pakket S120 niet meer aanwezig. Daar bevond zich het jongere, donkerbruine, humeuze pakket S101 (zie profiel 8) net boven S154. Het pakket had in dit profiel een maximale dikte van 52cm. De onderkant van dit pakket bevond zich aan de oostelijke zijde op een TAW van +16,68m. Op laag S101 lag een vrij dik grijzig pakket dat spoornummer S152 meekreeg. Het had een maximale dikte van 42cm. Heel waarschijnlijk was dit hetzelfde pakket als S100 in profiel 8. Aan de oostelijke zijde van profiel 9 kon in S152 een lens S172 waargenomen worden van gevlekt blauwgrijze en grijzige zandleem met brokjes baksteen.

Boven S152 lag een dunnere laag S102: een donkerbruine en grijzige zandleem met inclusies van houtskool en vrij veel brokjes ijzerzandsteen. Het pakket had een maximale dikte van 14cm. Op het niveau van S102 werd een vrij brede en diepe (diepste punt op +16,48m TAW) puinkuil S173 waargenomen. Bovenop S102 konden terug dezelfde fijne gelaagdheid herkend worden als in profiel 8: een vrij dunne gelaagdheid van grijzige en groenige lagen met daartussen laagjes met vrij veel kalkmortel. De drie bovenste lagen werden gevormd door S89, S88 en S87: een opeenvolging van respectievelijk beige zandleem (S89), grijzig lemig zand (S88) en opnieuw een beige zandleem (S87). Aan de oostelijke zijde van het profiel bevond zich een dik puinpakket.

Profiel 7 (zie bijlagen 4 en 9)

Dit profiel werd aangelegd in zone 1 op een maximale diepte van +16,05m TAW. Bedoeling was om het onderste pakket op deze locatie te bestuderen. Het profiel werd dwars (N-Z oriëntatie) in zone 1 uitgegraven. Over bijna de volledige lengte van het profiel en tot op een maximale diepte van +16,65m TAW kon één donkerbruin humeus pakket gevolgd worden: S27 (= S80 en S68). Het is heel waarschijnlijk dat dit pakket S27 hetzelfde was als S101 in profielen 8 en 9. Aan de onderzijde was te zien dat S101=S27

vrij golvend was, dit door menselijke activiteit. Het was vooral in S27 dat veel botmateriaal, leer en aardewerk werd teruggevonden. In het profiel was interface S155 zichtbaar met aan de zuidelijke zijde S49. Interface S155, de aanlegsleuf voor de ijzerzandsteen muur S49, doorsneed een spoor, namelijk S159 (vulling van een greppeltje = S67). Boven de vulling van de insteek (S66) was een kuil zichtbaar (interface S181).

Profiel 6 (zie bijlagen 4 en 9)

Dit profiel werd aangelegd tussen S2 en de oostelijke keldermuur van zone 1. Het werd uitgegraven tot op een diepte van +16,10m TAW. Het onderste spoor was een ondiepe kuil (interface S180, maximale diepte op +16,50m TAW). Daarboven lagen vier humeuze pakketten S68, S81, S80 en S79 die samen als S27 (zie profiel 7) beschouwd kunnen worden. In het midden van het profiel was een kuil (interface S179) te zien die de lagen S68 en S81 doorsneed. Deze kuil werd op zijn beurt doorsneden door kuil S174. Een grijs pakket S78 bedekte het geheel. Aan de oostelijke zijde was een grote verstoring S178 zichtbaar met veel baksteenpuin. Deze puinkuil bereikte een maximale diepte op +16,30m TAW.

Profiel 5 (zie bijlagen 4 en 8)

Dit profiel werd aangelegd tussen S2 en de oostelijke keldermuur van zone 1. Het had een N-Z oriëntatie en werd uitgegraven op een maximale diepte van +15,85m TAW. Dit profiel werd aangelegd om insteek S155 van de ijzerzandsteen muur S49 nader te onderzoeken. In het profiel was greppeltje S159 (zie profiel 7) zichtbaar. Boven dit spoor lag S77, een donkerbruin humeus pakket, gelijkaardig aan de lagen S68, S81 en S80 van profiel 6. Dit humeus afvalpakket werd doorsneden door interface S155, de insteek van de ijzerzandsteen fundering S49. Deze insteek bereikte een maximale diepte op +15,95m TAW. S77 werd ook doorsneden door interface S174, ook waarneembaar in profiel 6. Enkele pakketten boven S66 hadden te maken met de afbraak van S49. Het ging om S74, S73, S72, S71, S70. Interface S186 werd vermoedelijk gegraven om de bakstenen bovenbouw van S36 aan te leggen. Interface S176, met een geelgrijze en puinige vulling S35, had vermoedelijk ook te maken met de aanleg van S36. Aan de noordelijke kant van het profiel was nog kuil S177 zichtbaar, een restant van kuil S178, zoals beschreven bij profiel 6.

Profiel 4 (zie bijlagen 4 en 8)

Dit profiel werd aangelegd in zone 1, net ten oosten van S2. De maximale diepte was +16,55m TAW. De lagen S65, S64, S63, S62 en S61 kunnen gelijk gesteld worden aan pakketten S68, S81, S80 en S79 van profiel 6. Lagen S60, S59 en S58 kunnen beschouwd worden als de vullingen van interface S155 (= insteek van natuurstenen fundering S49). Bijgevolg zijn deze gelijk aan vulling S66 in profiel 5. Boven deze lagen kon een donkergrijs, licht humeus pakket S52 onderscheiden worden. Vermoedelijk was dit hetzelfde pakket als waargenomen in profiel 9, namelijk S152. Lagen S51, S50 en S38 hadden te maken met de afbraak van de ijzerzandsteen fundering S49. Interface S56 kon in verband gebracht worden met de aanleg van de bakstenen bovenbouw van S36. Vulling S39 had te maken met de aanleg van S55, zijnde een twee bakstenen (rode baksteen, 27,5 x 12,5 x 7cm) hoog bewaarde fundering. Pakket S37 vormde het bovenste pakket, zoals aangetroffen net na het verwijderen van het tweede vloerniveau. Het betreft een vrij lemig pakket met baksteenbrokken en wat houtskool. Mogelijk betreft het een restant van een oud vloerniveau.

6.2. Beschrijving van de aangetroffen sporen, structuren en vondsten

Hieronder worden de aangetroffen sporen, structuren en vondsten besproken, geïnterpreteerd van oud naar jong en gedateerd op basis van de vondsten. De hoogtes die aangereikt worden betreffen steeds de bovenzijde van het spoor, tenzij anders aangegeven. In het algemeen kan er verwezen worden naar de Harris-matrix in bijlage 12.

6.2.1. 12de – begin 13de eeuw

De oudste sporen op de site werden aangetroffen in vlak 4. Dit vlak werd aangelegd in zones 1, 2 en 3. Er wordt verwezen naar het grondplan in bijlagen 2, 3 en 4. Van enkele plannen werden details gemaakt om het geheel te verduidelijken. Vlak 4 bevond zich gemiddeld op +16,52m TAW. De overgrote meerderheid van de sporen kon in vlak geregistreerd worden. Enkele sporen werden enkel zichtbaar bij aanleg van de profielen.

6.2.1.1. Sporen/structuren

6.2.1.1.1. Zone 1

Van deze zone werd een detailplan opgemaakt (zie bijlage 2). Het onderste vlak in zone 1 werd aangelegd op een gemiddelde TAW-waarde van +16,49m. Bij het opkuisen van het vlak werden enkele rechtlijnige sporen en een meer onregelmatig gevormd spoor zichtbaar (zie figuur 23). Stratigrafisch was het onregelmatige spoor S180 (vulling S82) het oudst. In vlak mat het spoor maximaal 1m x 0,58m. De vulling betrof een donkergrijze, zeer humeuze zandleem. In profiel 6 (zie bijlage 9) was te zien dat de kuil niet diep bewaard was (maximaal 6cm). Er bovenop lag het bruinig, humeuze, 20cm dikke pakket S68.

De vulling van kuil S180 werd in het vlak doorsneden door een langwerpige spoor S159. Dit kon in vlak gevolgd worden over een lengte van 7,5m en had een breedte van 0,55m. De vulling S67 bestond uit een donkergrijze zandleem met vlekjes lichtgrijze zandleem. In doorsnede (zie profiel 5, bijlage 8) had het spoor een maximale diepte van 34cm, een vrij rechte wand en een vermoedelijk u-vormige bodem. Aan de zuidelijke zijde werd het doorsneden door interface S155. In profiel 7 (zie bijlage 9) werd het spoor eveneens aangesneden. In dit profiel was de greppel iets minder diep bewaard (maximaal 16cm). Ten behoeve van natuurwetenschappelijk onderzoek werd een pollenbak in de vulling van S67 geslagen (zie profiel 5, bijlage 8) en werden bulkstalen genomen.

Figuur 23: Zicht op vlak 4, zone 1.

Figuur 24: Zicht op zone 1: bemerk het humeuze donkerbruine pakket S27.

In vlak kon over een groot deel van de zone een bruin, humeus pakket waargenomen worden, S27 (zie figuur 24). In profiel 5 gaat het om S77. In profiel 6 (zie bijlage 9) gaat het om de lagen S79, S80, S81 en S68. In profiel 7 (zie bijlage 9) gaat het eveneens om de lagen S80 en S68; de bovenste pakketten S79 en S81 uit profiel 6 zijn niet bewaard omdat de recente kelder hier dieper was ingegraven. Het humeuze pakket bevatte overvloedig veel botmateriaal en leer, maar wel minder aardewerk. In profiel 7 (zie bijlage 9) is te zien dat de onderzijde (onderkant pakket op een diepte van +16,65m TAW) vrij golvend was. Er werden voldoende bulkstalen genomen te behoeve van verder natuurwetenschappelijk onderzoek.

6.2.1.1.2. Zone 2

In zone 2 (zie bijlage 3) tekende zich bij het opkuisen een N-W georiënteerde gracht S158/S130 af. Dit spoor had een maximale breedte van 1,3m. De oppervlaktevulling (S130, +16,22m TAW) van het spoor betrof een lichtgrijze, vrij humeuze zandleem met bijmenging van lichtgrijze vlekken. Er waren vrij weinig inclusies van houtskool en ijzerzandsteen zichtbaar. Tijdens het opkuisen van het spoor werd vlakbij de rand ervan een lange houten plank (S134A) waargenomen met aan de noordelijke zijde een kleiner (diameter 10cm) aangepunt paaltje (S134B) (zie figuur 25). S134A had een lengte van 2m en een breedte van 20cm. Om een zicht te krijgen op de vorm en vulling van spoor S158 werd een coupe gemaakt. Daarbij konden duidelijk twee pakketten waargenomen worden. Enerzijds de reeds besproken oppervlaktevulling S130, anderzijds S135. S135 werd herkend op een diepte van +15,62m TAW en was een zeer humeuze, donkergrijze zandleem. In doorsnede (zie figuur 27) had het spoor de vorm van een soepbord, of toch de aanzet ervan. Het spoor werd aan de zuidelijke zijde doorsneden door interface S155 (vulling S131). Door het opkomende grondwater kon de onderkant van het spoor niet achterhaald worden. Er werd gegraven tot op een diepte van +15,22m TAW. Ten behoeve van natuurwetenschappelijk onderzoek werden twee pollenbakken in het profiel geslagen. Ook werden bulkstalen genomen van de twee opvullingslagen S130 en S135.

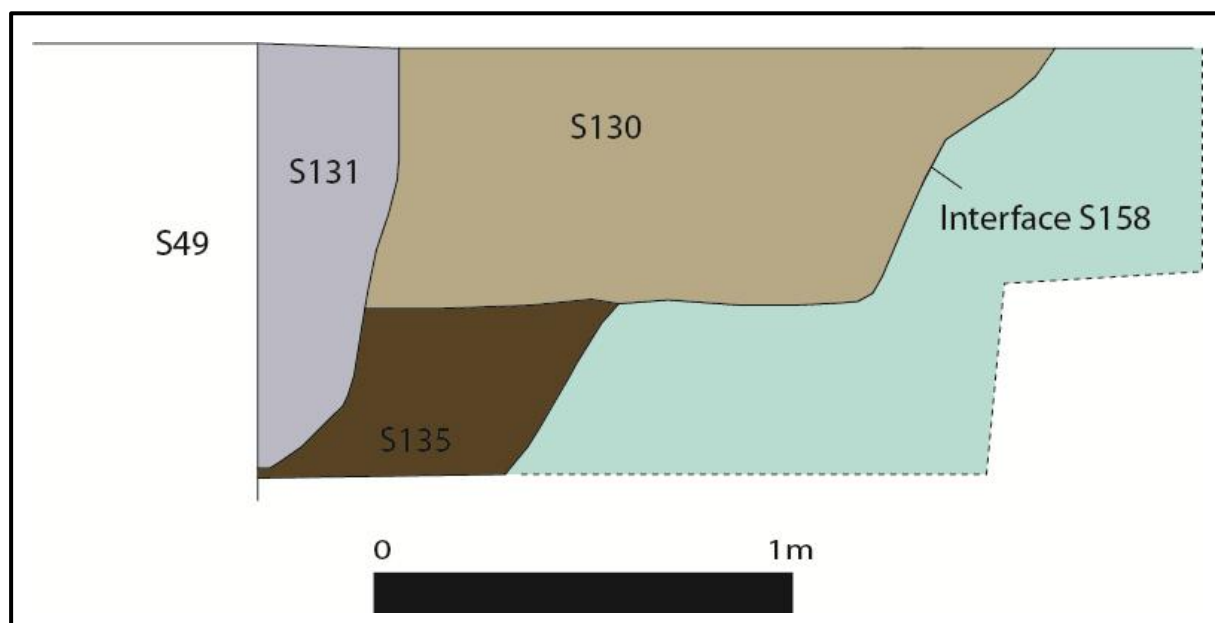
In het zuidelijke deel van profiel 8 (zie bijlage 10) kon insteek S163 gevolgd worden. Dit spoor kon in vlak niet worden waargenomen door het overvloedige grondwater. De vulling S126 bestond uit een donkerbruin tot zwart humeus pakket. Het pakket kon gevolgd worden tot op een diepte van + 15,63m TAW alvorens het doorsneden werd door interface S162, de insteek voor de ijzerzandsteen fundering S49. Heel waarschijnlijk betrof pakket S126 een onderdeel van de vulling van gracht S158 en kan het gelijk gesteld worden aan S135.

Figuur 25: Zicht op zone 2 vlak 4.

Figuur 26: Zicht op de noordoostelijke hoek van zone 2.

Figuur 27: Coupe op S130-S135.

Op dezelfde plaats in profiel 8 (zie bijlage 10) kon nog een kleine insteek S164 opgemerkt worden. Het spoor was ingegraven in de moederbodem tot op een diepte van + 15,47m TAW. De vulling bestond uit een groenige bruine zandleem.

Profiel 8 (zie bijlage 10 en figuur 26) laat eveneens zien dat kuil S157 laag S130 doorsnijdt. Het gaat om een kuil met schuine hellende wanden en een vrij vlakke bodem. De vulling (S128) van deze kuil was een grijze tot lichtgrijze, humeuze zandleem. De maximale diepte van de vulling was 16,23m TAW. Er werden bulkstalen van dit spoor genomen. Ook werd een pollenbak in profiel 8 geslagen ten behoeve van natuurwetenschappelijk onderzoek.

Zoals reeds beproven bij profiel 8 (zie *supra*), wordt kuil S157/S128 bedekt door een vrij steriele laag S120. Bij het opkuisen van het vlak, konden enkele slecht bewaarde houten paaltjes geregistreerd worden: S133 (zie profiel 8) en S188 t.e.m. S192 (zie figuur 30). De paaltjes bevonden zich op een TAW-hoogte van +16,73m. S133 was nog goed bewaard en werd gerecupereerd voor eventueel natuurwetenschappelijk onderzoek (dendrochronologie). Boven dit blauwgrijze pakket bevond zich een afvallaag S101. Deze had een maximale dikte van 40cm. Het was een bruinige en vrij humeuze grond met redelijk wat botmateriaal en leer.

Figuur 28: Doorsnede op gracht S158.

Figuur 29: Zuidelijke zijde van profiel 8 tot op de moederbodem met lagen S131, S126 en S125.

Figuur 30: Zone 2: vlak aangelegd in S120. Kleine houten paaltjes.

6.2.1.1.3. Zone 3

In zone 3 werden enkel in profiel waarnemingen gedaan. Het overgrote deel van het vlak werd ingenomen door insteek S155 en de ijzerzandsteen fundering S49. In profiel 9 (zie bijlage 11) werd een ondiepe kuil S185 opgetekend (zie figuur 31). De vulling was een bruinige, donkergrijze zandleem met kleine vlekjes verbrande leem. Uit de vulling kon een randscherfje van een kogelpot gerecupereerd worden. De kuil was 10cm bewaard onder laag S101, wat overeenkomt met een hoogte van + 16,78m TAW. Aan de westelijke zijde van het profiel kon de vulling van kuil S128 opgetekend worden. Boven deze vulling bevond zich het blauwgrijze pakket S120. Dit pakket liep nog een 50-tal cm naar het oosten. Boven deze pakketten bevond zich terug afvallaag S101. Dit pakket liep licht golvend over de gehele lengte van het profiel. Zoals reeds opgemerkt bij de beschrijving van de stratigrafie gaat het hier vermoedelijk om hetzelfde pakket als in zone 1, namelijk S27.

Figuur 31: Zicht op het oostelijke deel van profiel 9 met kuil S185 en afvallaag S101.

Figuur 32: Profiel 9.

6.2.1.2. Vondsten en stalen

6.2.1.2.1. Aardewerk

In dit deel zal het aardewerk uit de boven beschreven contexten typologisch besproken worden. Opmerkelijk is dat bij het gros van het aardewerk geen importaardewerk aanwezig is.

Grijs aardewerk

Dit aardewerk is gebakken in een zuurstofarme omgeving waardoor het aardewerk een grijze kleur bekommt. In het algemeen kan deze aardewerksoort voorkomen tot in de eerste helft van de 16de eeuw.³⁷ De dominantie³⁸ van het grijs aardewerk (zowel lokale makelij als import) blijft tot in de 14de eeuw.³⁹ Vanaf dan wordt het vrij snel overvleugeld door het rode aardewerk. De aardewerksoort wordt op de site Ieper Janseniusstraat vertegenwoordigd door volgende vormen: kogelpot, kan/kruik, pan en teil.

³⁷ DE GROOTE 2008, p. 295.

³⁸ Het procentueel voorkomen van het aardewerk ten opzicht van een andere soort aardewerk in een bepaalde context.

³⁹ DE GROOTE 2008, p. 295.

- **Kogelpot**

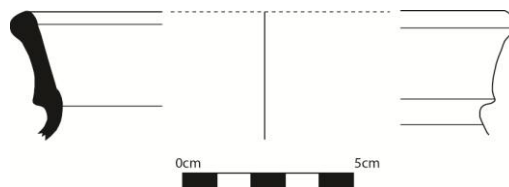
Een eerste vorm binnen het grijs aardewerk is de kogelpot. Dit is een bolvormige, gesloten vorm met een korte, meestal uitstaande hals en een afgeronde of licht lensvormige bodem. Het werd gebruikt als kookpot of voorraadpot, maar men kent ook kleinere exemplaren die gebruikt werden als drinkbeker of kamerpot. Deze vorm wordt zeker tot in de 13de eeuw aangetroffen in onze contreien en komt normaal gezien enkel in grijs aardewerk voor, hoewel er ook enkele exemplaren gekend zijn in vroegrood aardewerk.⁴⁰

Uit de vulling van kuil S154 (profiel 9) kon een randscherfje van een kogelpot gerecupereerd worden. Het gaat om een rand met een afgeronde top en een haaks uitstaande, licht ondersneden lip op een uitstaande hals (L5⁴¹). Dit randfragment (zie figuur 33) kan in de 12de eeuw geplaatst worden.⁴²

Figuur 33: Kogelpot type L5 uit S154.

Uit de vulling van de gracht S130 konden twee randfragmenten gerecupereerd worden. Het ene fragment heeft een manchetrand met afgeronde, wat verdikte bovenlip en een wat puntige onderlip (zie figuur 34). Het randje is vergelijkbaar met type L38B⁴³ en is te dateren in de laatste helft van de 12de eeuw. Het ander fragment heeft een licht aangepunte rand aan de top en een licht uitstaande hals; de hoeken zijn afgerond (zie figuur 35).

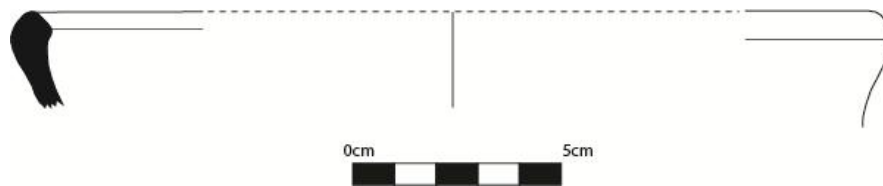
Figuur 34: Kogelpot type L38B uit S130.

40 DE GROOTE 2008, p. 196.

41 DE GROOTE 2008, p. 114.

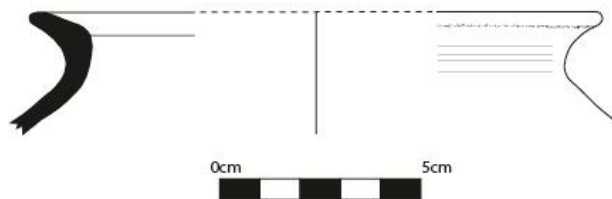
42 DE GROOTE 2008, p. 197.

43 DE GROOTE 2008, p. 199.

Figuur 35: Kogelpot uit S130.

Uit S27 konden enkele randfragmenten gerecupereerd worden. Het eerste fragment (zie figuur 36) heeft een haaks naar buiten geknikte rand met afgeronde top (LID⁴⁴). Een ander randfragment heeft een kleine blokvormige rand en naar binnen afgeschuinde bovenzijde. Aan de buitenzijde heeft het een ondersneden lip (L40B⁴⁵) (zie figuur 37). Een laatste randfragment heeft een radstempelversiering. Het gaat om een band van parallellogrammen met daartussen aan de boven- en onderzijde kleine driehoekjes (zie figuur 38).

Figuur 36: Kogelpot type LID uit S27.

Figuur 47: Kogelpot type L40B uit S27.

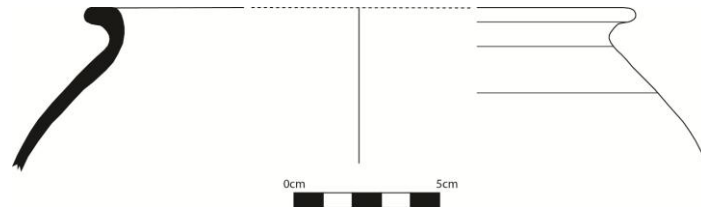

Figuur 38: Randje van een kogelpot uit S27 met radstempelversiering.

⁴⁴ DE GROOTE 2008, p. 199.

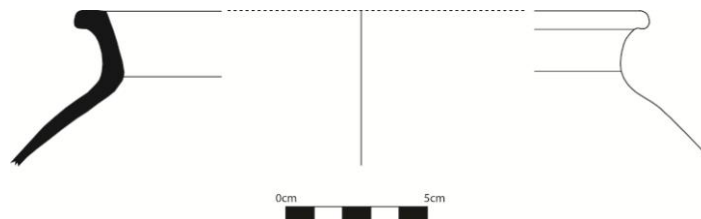
⁴⁵ DE GROOTE 2008, p. 199.

S101 (profiel 8) bevatte 4 randfragmenten van kogelpotten. Eén exemplaar had een ongeveer haaks uitgeplooid rand en een afgeplatte top (type L3B⁴⁶, zie figuur 39). Een andere rand had een licht ondersneden rand met een driehoekige doorsnede op een uitstande hals (L29B⁴⁷).

Figuur 39: Kogelpot type L3B uit S101.

Context S67 bevatte ook een randje met een haaks uitgeplooid rand en een afgeplatte top (L3B, zie figuur 40).

Figuur 40: Kogelpot type L3B uit S67.

- **Kan/kruik**

Kannen en kruiken zijn hoge vormen met een duidelijke schouder- en halspartij en één oor dat geplaatst is tussen rand en schouder. Deze komen voor vanaf de tweede helft van de 12de eeuw. De vorm kan zowel voor de opslag van vloeistof (kruik) of als schenk- of drinkgerei (kan) gebruikt worden.⁴⁸

Uit S27 konden twee randfragmenten van kruiken herkend worden. Het eerste randfragment heeft een vrij rechte rand (zie figuur 41). Het andere fragment is een typisch randfragment met aan de binnenzijde een verdikking. Het betreft type L60A (zie figuur 42), zoals ook aangetroffen in het pottenbakkersafval van Oudenaarde-Lalaing.⁴⁹

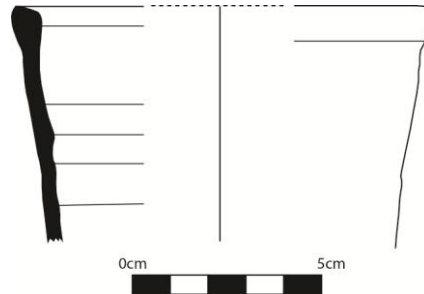
⁴⁶ DE GROOTE 2008, p. 197.

⁴⁷ DE GROOTE 2008, p. 199.

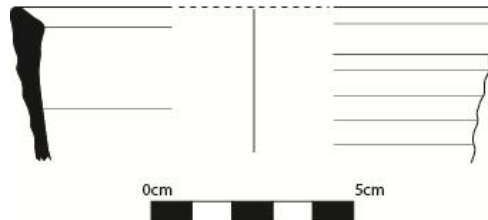
⁴⁸ DE GROOTE 2008, p. 170.

⁴⁹ DE GROOTE 2008, p. 172.

Verder konden nog twee kleine fragmenten van bodems met kleine ingedrukte standvinnetjes gerecupereerd worden, vermoedelijk afkomstig van twee kruiken.

Figuur 41: Randfragment van een kruik met vrij rechte rand uit S27.

Figuur 42: Rand van een kruik type L60A uit S27.

Een bodemfragment uit S101 bevatte veel aangekoekte, verkoolde resten. Ook uit de vulling van gracht S130 konden grote bodem- en wandfragmenten herkend worden met een dikke laag verkoolde resten (zie figuur 43).

Figuur 43: Verkoolde resten op bodemfragmenten.

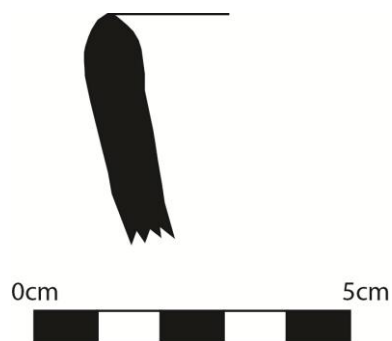
- **Pan**

De pan is een wijde, open vorm met een steel op een convexe of vlakke bodem. S27 bevatte een uitzonderlijk vorm. De steel was namelijk massief (zie figuur 44).

Figuur 44: Pan met aanzet van een massieve steel uit S27.

Uit S101 (profiel 8) kon een randfragment van een pan herkend worden (zie figuur 45). Deze had een afgeronde top en vrij rechte wand.

Figuur 45: Randfragment van een pan in grijs aardewerk uit S101.

Uit S80 (profiel 6) kon een randfragment van een pan herkend worden (zie figuur 46). Deze had een doorboorde wand en een holle steel. Verder was de steel vrij kort en wat tuitachtig.

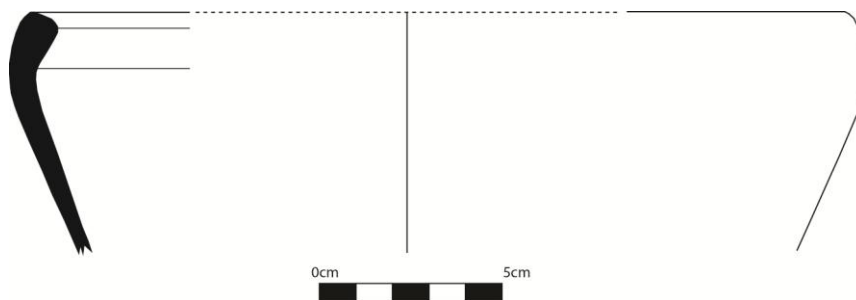

Figuur 46: S80, pan met holle steel.

- **Teil**

De teil wordt gekenmerkt door een wijde, open vorm zonder halspartij en een brede schenklip. Het onderscheidt zich van de kom door de afwezigheid van een licht ingesnoerde hals.

Een randfragment (zie figuur 47) kwam uit context S67. Het ging om een eenvoudige, afgeronde, naar binnen geplooid rand (L55B⁵⁰).

Figuur 47: Teil type L55B uit S67.

⁵⁰ DE GROOTE 2008, p. 262.

Rood aardewerk

De term rood aardewerk beslaat in principe al het aardewerk dat gebakken is in een oxiderende atmosfeer, hetgeen de oorzaak is van het kenmerkende rode baksel. Op de site te Ieper komen twee soorten rood aardewerk voor: het gewone rood aardewerk (RO) en het hoogversierd aardewerk.

Rood (RO)

- **Kan en kruik**

Uit context S103 kon een randfragmentje van een kruik (zie figuur 48) herkend worden. Het gaat om een schuine naar buiten geplooid, afgeronde rand met licht geprononceerde binnenlip (L60C⁵¹). Het fragment vertoont duidelijk slijtagesporen. Het randje is vergelijkbaar met vormen van de Maaslandse productie⁵² en kan in het derde kwart van de 12de eeuw gesitueerd worden.

Figuur 48: Randfragment van een kruik type L60C uit S130.

Hoogversierd aardewerk

Dit type aardewerk is een aparte soort binnen het oxiderend gebakken of rood aardewerk. Het wordt gekenmerkt door zijn bijzondere versiering en een combinatie van verschillende decoratietechnieken. Het gaat steeds om allerlei motieven en technieken in oplegwerk van klei, gecombineerd met glazuur aan de buitenzijde. Door het gebruik van al dan niet koperhoudend loodglazuur op de roodbakende klei bekommt men kleurencontrasten. Dit aardewerktype wordt bijna overal in Vlaanderen vertegenwoordigd in de vorm van kannen (o.a. in Brugge heeft men veel volledige vormen aangetroffen). Dit aardewerk komt voor vanaf het einde van de 12de eeuw. In de loop van de 13de eeuw is het een vrij algemeen product, alhoewel het door zijn kostprijs

⁵¹ DE GROOTE 2008, p. 123.

⁵² DE GROOTE 2008, p. 301.

wel over een zekere sociale status beschikte.⁵³ De eerste hoogversierde productie was vooral gericht op de nabootsing van Noord-Franse importen die in witbakkende klei werden uitgevoerd. Daarom werd de techniek van dekkend wit slib ontwikkeld (een belangrijk punt in het herkenningsproces van dit aardewerk!). De imitatietechnieken verdwijnen meer en meer in de loop van de 13de eeuw.

De meeste fragmenten hoogversierd aardewerk waren sterk verweerd door de humeuze contexten waarin ze bewaard bleven. Het oppervlak van de scherven veranderde van een groene kleur naar een grijzige glanzende kleur. Uit context S27 konden enkele randfragmenten en oortjes van kannen herkend worden (zie figuur 49). Op een wandscherfje was overduidelijk radstempelversiering zichtbaar.

Figuur 49: Hoogversierd aardewerk uit S27.

Uit S101 (profiel 8) kon een wandfragment herkend worden met een duidelijke sliblaag als versiering. Deze sliblijnen zijn fijne rode strepen in rode of witte klei, die in verschillende patronen aangebracht zijn: verticale rechte lijnen, verticale golflijnen, spiralen, cirkels, of een combinatie van deze.⁵⁴ Een klein wandscherfje uit context S67 bevatte nog een restje van een sliblaag.

⁵³ DE GROOTE 2008, p. 306.

⁵⁴ DE GROOTE 2008, p. 143.

6.2.1.2.2. Dierlijk botmateriaal

Uit contexten S130 (INVNR. 232 en INVNR. 312) en S135 (INVNR. 234) kon relatief veel bot gerecupereerd worden. Afvallaag S27 (INVNR. 215) bevatte echter nog meer botmateriaal (circa 3kg). S101 (INVNR. 227) bevatte wat minder botmateriaal. S80 (INVNR. 229) bevatte vrij weinig botmateriaal. S67 (INVNR. 224) bevatte een 500 gram botmateriaal. Het is onduidelijk of het hier consumptie- of productieafval betreft.

6.2.1.2.3. Metaal

Uit context S130 kon een fragment van een ijzeren ruiterspoor (INVNR. 272) gerecupereerd worden door middel van metaaldetectie (zie figuur 50). Tijdens het zeven van bulkstalen uit context S27 kwam een pincet (INVNR. 265) in koperlegering aan het licht (zie figuur 51). Uit S101 kon een ijzeren mes ingezameld worden (INVNR. 269). Het gaat om een vrij goed bewaard object.

Figuur 50: Ruiterspoor uit S130.

Figuur 51: Pincet uit S27.

6.2.1.2.4. Leer

Uit verschillende contexten kon leer verzameld worden: S27 (INVNR. 289), S68 (INVNR. 283), S80 (INVNR. 292), S101 (INVNR. 293), S128 (INVNR. 285) en S135 (INVNR. 284). Het gaat voornamelijk om schoenzolen en restjes afgesneden leersnippers. De leersnippers doen vermoeden dat het hier gaat om afval van een schoenlapper.

Figuur 52: Leer uit S27.

6.2.1.3. Interpretatie: 12de-eeuwse greppels, gracht en kuilen

De vroegste ingebruikname van het terrein kan geplaatst worden in de 12de eeuw. Het gaat om twee greppels (S125 en S67) en een gracht met beschoeiing (S130, S135, S126). Vermoedelijk gaat het hier om restanten van de indeling of afbakening van een landbouwzone. De kuil met opvullingslaag S128 heeft waarschijnlijk te maken met zandwinning.

In zone 2 werden in de blauwige, zandige laag S120 enkele aangepunte paaltjes aangetroffen: S133 en S188 t.e.m. S192. Waarschijnlijk gaat het hier niet om restanten van bewoning, maar gaat het eerder om paaltjes die dienst deden als erfafbakening.

Hoewel hier dus geen directe aanwijzingen zijn voor enige houtbouw op de site, werd houten huizenbouw reeds meermaals geattesteerd in het Ieperse. Tijdens een opgraving aan de Gevangenistraat werd een houten gebouw van 8m breed en minstens 25m lang gevonden. Een ander gebouw aldaar had een lengte en breedte van respectievelijk 13,7m bij 4,3m.⁵⁵ Ook bij opgravingen ter hoogte van de hoek van de Sint- Jacobsstraat en het Guido Gezelleplein werden houten constructies gevonden.⁵⁶ Bij deze opgraving hadden de houten palen echter een grotere diameter dan deze aangetroffen aan de Janseniusstraat.

In het begin van de 13de eeuw werd een dik afvalpakket (S27=S101) over het gehele terrein opgeworpen. Het pakket was op sommige plaatsen een 50-tal cm dik en bevatte veel botmateriaal, lederresten en aardewerk. Gaat het hier om een pakket dat de drassige grond wat moest stabiliseren? Aan het Karmelietenklooster werd een dik afvalpakket aangetroffen met daarop een kleilaag. Vermoedelijk ging het hier om het bouwrijp maken van de grond. Er werd ook eerder al vastgesteld dat lager gelegen gronden rijp gemaakt werden door afval te dumpen.⁵⁷ Hoewel boven pakket S27=S101 geen steriele kleilaag werd aangetroffen zoals aan het Karmelietenklooster zal dit opwerpen van afval dus hoogstwaarschijnlijk toch gekaderd hebben in het bouwrijp maken van de site. Bijkomend argument hier is dat het pakket doorsneden wordt door de aanleg van een ijzerzandsteen fundering (cfr. *infra*). Deze ijzerzandsteen structuur vormt de eerste aanwijzing voor effectieve bewoning op de site.

In onderstaande figuur (zie figuur 53) wordt nog eens een overzicht gegeven van de oudste gedateerde sporen, aangetroffen op de site.

<u>Spoornummer</u>	<u>Datering</u>	<u>Aard spoor</u>
S125	12de eeuw	Greppel
S130, S135 & S126	2de helft 12de eeuw	Gracht
S154	2de helft 12de eeuw	Kuil
S67	einde 12de eeuw	Greppel
S128	einde 12de eeuw	Kuil
S27=S101	1ste helft 13de eeuw	Afvalpakket

Figuur 53: Datering van de voornaamste sporen.

⁵⁵ HANECA 2009, p. 107.

⁵⁶ Ibidem.

⁵⁷ HANECA 2009, p. 113.

6.2.2. 13de eeuw

Sporen uit de 13de eeuw konden aangetroffen worden in vlak 3. Dit vlak werd aangelegd in zones 1, 2 en 3. Er wordt hier verwezen naar bijlage 4.

6.2.2.1. Sporen/structuren

6.2.2.1.1. Zone 1

Het vlak werd in zone 1 aangelegd op een gemiddelde diepte van +16,70m TAW.

Greppel S67, gedateerd op het einde van de 12de eeuw (zie *supra*), werd doorsneden door de aanleggleuf (S155/S66) van een natuursteen fundering S49. Deze aanleggleuf had een maximale breedte van 1,2m. De oppervlaktevulling (S66) bestond uit een gevlekte grijze/donkerbruine zandleem met grote vlekken grijsblauwe zandleem en bevatte inclusies ijzerzandsteen, baksteen en wat houtskool. In profiel 5 (zie bijlage 8, figuur 55) werd een doorsnede van het spoor bekomen. Daarbij is te zien dat het gaat om een vrij scherpe insteek met een maximale diepte van ca. 75cm (+15,95m TAW). Uit de vulling kon wat aardewerk, vrij veel botmateriaal en leer gerecupereerd worden.

De natuursteen fundering S49 was opgebouwd uit brokken ijzerzandsteen en kon in zone 1 gevolgd worden over een lengte van 7,5m. De breedte varieerde tussen 0,9m en 1m. De brokken ijzerzandsteen waren gevoegd met een zandige, lichtblauwe/grijze mortel met kalkbrokjes. Er bevond zich tevens mortel aan de bovenzijde van de fundering. De onderkant van de fundering werd bereikt op een diepte van +16,01m TAW. Bij het opschonen van het muurwerk werden enkele bijkomende vaststellingen gedaan. Het muurwerk bevatte vrij veel brokken rode baksteen. Ook was de zuidelijke zijde, waarin vrij vierkante natuurstenen werden aangetroffen, fijner afgewerkt dan de noordelijk zijde (zie bespreking zone 2, figuur 60).

Figuur 54: Zicht op zone 1, vlak 3.

Figuur 55: Profiel 5: insteek interface S155 met gevlekte vulling S66.

Figuur 56: Natuursteen fundering S49.

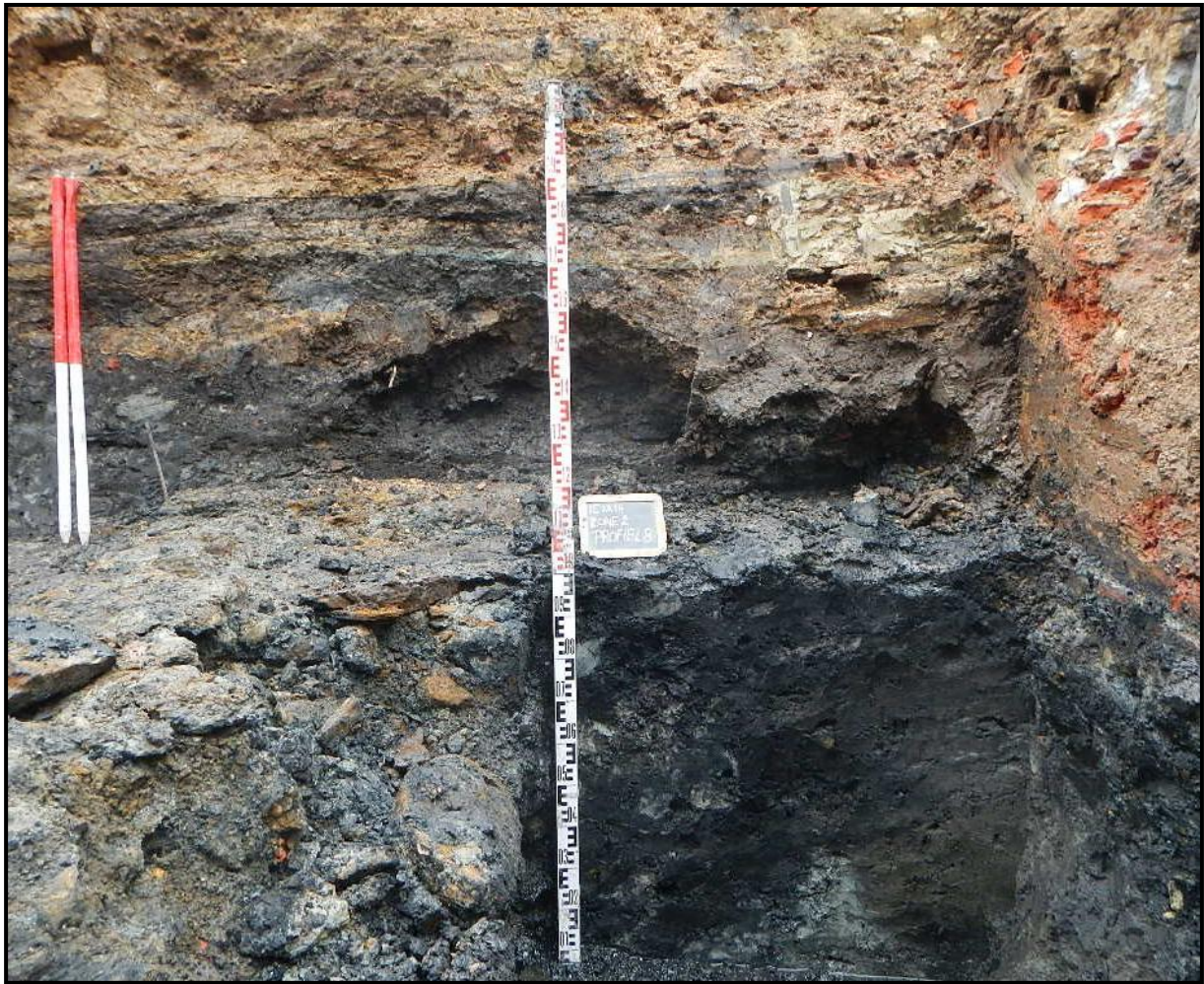
Figuur 57: detail van S49: brokken baksteen en ijzerzandsteen in de fundering. Deze noordelijke zijde is slordiger afgewerkt dan de zuidelijke zijde (zie figuur 60).

6.2.2.1.2. Zone 2

Het vlak werd aangelegd op een gemiddelde diepte van +16,60m TAW. Ook hier werd de insteek (S155) van de ijzerzandsteen fundering opgetekend. De vulling van S155 kreeg in deze zone spoornummer S131. In profiel 8 (zie bijlage 10) kon de insteek bestudeerd worden en was duidelijk zichtbaar dat de insteek (S155) lagen S120 en S101 doorsneed. De vulling bestond hier ook, zoals bij profiel 5, uit een gevlekte grijzige en blauwgrijze zandleem met brokjes ijzerzandsteen, brokjes baksteen en weinig houtskoolspikkels. Aan de zuidkant van S49 in profiel 8 (zie bijlage 10) was eveneens een insteek zichtbaar met gelijkaardige vulling. Daar kreeg de interface spoornummer S162; de vulling kreeg hetzelfde spoornummer, S131. Op deze locatie doorsneet interface S162 grachtvulling S126. Insteek S155 kon in het vlak in zone 2 gevolgd worden over een lengte van 5,5m naar het westen, vrijwel tot tegen de muur van het aanpalende huis aan de westelijke zijde (Janseniusstraat nr. 8).

Figuur 58: Noordelijke deel van profiel 8.

Figuur 59: Zuidelijke deel van profiel 8. De gevlekte blauwgrijze en grijze vulling S131 is ook hier zichtbaar.

Fundering S49 bereikte in zone 2 haar hoogste punt op +16,67m TAW en kon 4,3m naar het westen gevolgd worden vooraleer het een lichte knik maakte richting Janseniusstraat (zie figuur 61). Vanaf de knik kon de fundering nog 1,6m zuidwestwaarts gevolgd worden. Het was op de plaats van de knik dat de afwerking van de fundering beter bestudeerd kon worden (zie figuur 60). Over het gehele tracé van de zuidelijke zijde konden enkele rijen goed afgewerkte natuurstenen herkend worden. Het ging om duidelijk afgewerkte blokken Noord-Franse zandsteen (20 x 30 x 20cm), sporadisch afgewisseld met ijzerzandsteen. Aan de noordelijke zijde werden terug wat brokken baksteen in de fundering herkend. Deze waren echter minder aanwezig dan in zone 1. De onderkant van de fundering werd bereikt op een diepte van +15,47m TAW.

Figuur 60: S49 ter hoogte van de knik. Drie rijen ijzerzandsteen en Noord-Franse zandsteen.

Figuur 61: Zicht op de knik in S49 in zone 2.

6.2.2.1.3. Zone 3

Het vlak in zone 3 werd aangelegd op een diepte van +16,69m TAW. Dezelfde sporen als in zone 2 werden teruggevonden (zie figuur 62): enerzijds de ca. 1,5m brede insteek met blauwgrijze/grijze gevlekte vulling S131, anderzijds fundering S49 (bovenkant bewaard op +16,85m TAW) die gevolgd kon worden over een lengte van 6m. De breedte van deze fundering varieerde tussen 0,95m en 1m. Ook in deze zone konden de mooi afgewerkte blokken Noord-Franse zandsteen herkend worden aan de zuidelijke zijde van de fundering.

Figuur 62: Zone 3: fundering S49 en insteek.

Figuur 63: Zone 3, vlak 3 vanuit het westen.

6.2.2.2. Vondsten en stalen

De hier besproken vondsten zijn allen afkomstig uit de vulling van de insteek voor de aanleg van de ijzerzandsteen fundering S49, namelijk S66 en S131.

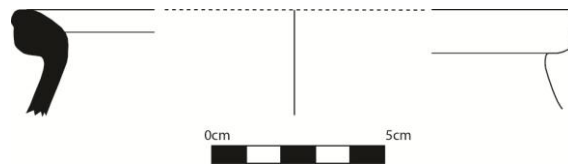
6.2.2.2.1. Aardewerk

Grijs aardewerk

- **Kogelpot**

Uit S66 kon een randje van een kogelpot gerecupereerd worden. Het gaat om een fragment met een verdikte, uitstaande blokvormige rand. Het randje (zie figuur 64) kan op het eind van de 12de eeuw en begin van de 13de eeuw geplaatst worden. Het komt sterk overeen met type L19⁵⁸.

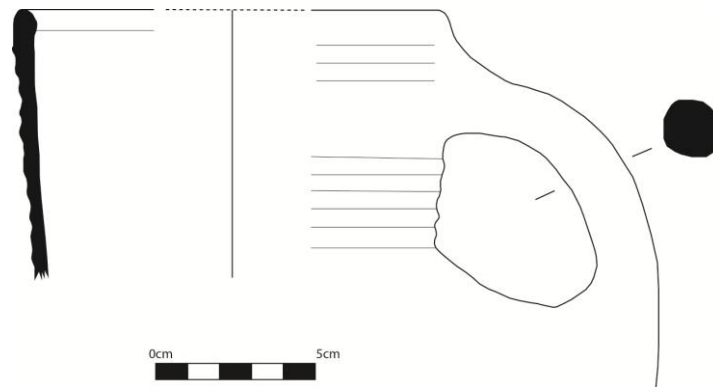
⁵⁸ DE GROOTE 2008, p. 198.

Figuur 64: Kogelpot type L19 uit S66.

- **Kan/kruik**

Uit vulling S131 kon een randfragment met oor van een kan/kruik gerecupereerd worden (zie figuur 65). Het gaat om een rechtopstaande rand met licht geprononceerde binnenlip op een geribbelde hals (type L60B⁵⁹).

Figuur 65: Kruik type L60B uit S131.

Rood aardewerk

Rood (RO)

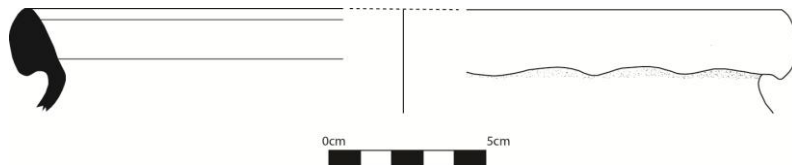
- **Vorraadpot**

De voorraadpot is een gesloten vorm die uitsluitend gebruikt wordt voor de opslag van goederen. Tot in de 12de eeuw werd deze functie ingevuld door de gewone kogelpotten. Het is pas in de loop van die eeuw dat er zich specifieke potvormen met een eigen randtypologie ontwikkelden die enkel als voorraadpot bedoeld waren, en niet meer geschikt waren voor het gebruik als kookpot.⁶⁰

⁵⁹ DE GROOTE 2008, p. 172.

⁶⁰ DE GROOTE 2008, p. 275.

In context S131 kon een randfragment van een voorraadpot herkend worden (zie figuur 66). Het gaat om een korte, rechtopstaande, aan de buitenzijde sterk verdikte en afgeronde rand zonder hals (type L43B⁶¹). Aan de rand van de pot zijn duimindrukken aangebracht die een soort draperiedecor vormen. Het ontbreken van roetsporen bevestigt dat het hier om een voorraadpot gaat.

Figuur 66: Voorraadpot type L43B uit S131.

Hoogversierd aardewerk

Uit context S131 konden enkele wandscherfjes met radstempelversiering herkend worden (zie figuur 67). De scherfjes zijn sterk van kleur veranderd door de humeuze bewaringsomstandigheden.

Figuur 67: Sterk verkleurd hoogversierd aardewerk uit S131 met radstempelversiering.

⁶¹ DE GROOTE 2008, p. 277.

6.2.2.2.1. Dierlijk botmateriaal

Uit de context S131 kon vrij weinig (INVNR. 233, 335g) dierlijk botmateriaal gerecupereerd worden. het is onduidelijk of het hier consumptie- of productieafval betreft.

6.2.2.3. Interpretatie: ijzerzandsteen fundering

Op basis van het vondstmateriaal uit de insteek van ijzerzandsteen fundering S49 kan de aanleg van het muurwerk in het begin van de 13de eeuw geplaatst worden. De fundering liep quasi evenwijdig met de Janseniusstraat. De totale lengte van het muurwerk bedroeg 22m. De fundering liep 19,3m in noordwestelijke richting en maakte in het westen een lichte knik richting de Janseniusstraat, waar het nog 1,6m gevolgd kon worden. Vermoedelijk liep de rooilijn anders dan vandaag, wat de knik in de fundering kan verklaren. Er werden geen tussenmuren aangetroffen, waarschijnlijk het gevolg van de ondiepe bewaring van de fundering. Het kan ook zijn dat het gebouw een façade in ijzerzandsteen had en een achterbouw in hout. Daar werden echter geen sporen van aangetroffen. De zuidelijke zijde van de fundering was duidelijk afgewerkter dan de noordelijke zijde. De verklaring hiervoor is dat de zuidelijke zijde aan de straatkant lag en als gevel zichtbaar was. Ijzerzandsteen bestaat uit zand dat aan elkaar gecementeerd is door ijzer(hydr)oxiden en zo zijn typische opvallende rood- tot roestbruine kleur verkrijgt. Momenteel zijn er geen groeves gekend waar systematisch ijzerzandsteen werd ontgonnen in de middeleeuwen.⁶²

In Ieper werd tot op heden slechts één ‘Steen’ of stenen gebouw opgegraven. De woning werd aangetroffen aan de Rijselseweg bij de bouw van residentie de ‘XII Apostelen’ en lag in de buitenparochie Sint-Michiels. De muren waren evenwel maar 0,40m dik, en er werd eerder gedacht aan een stenen onderbouw met een houten opstand of vakwerkconstructie.⁶³ In de binnenstad werden ook onvolledige resten van ‘stenen’ aangetroffen. Zo kent men een ijzerzandstenen huis gericht op de D’hondtstraat met een muurdikte van 0,75m. Een ander steen was buitenwerks 8,8m breed en had een muurdikte van 0,9m.⁶⁴

Volgens Octaaf Mus zou de ijzerzandsteen naar het einde van de 12de eeuw uitgeput raken. Er bestaan echter geen bronnen voor. Wat wel het geval is, is dat in de 13de eeuw

⁶² DE CEUKELAIRE *et al.* 2009, p. 371.

⁶³ DEWILDE 2008, p. 236.

⁶⁴ Ibidem.

meer Noord-Franse zandsteen werd gebruikt, zoals bij de bouw van het nieuwe koor van de Sint-Maartenskerk, het belfort en de lakenhallen. Deze Noord-Franse zandsteen of kwartsiet zijn geherkristalliseerde zandstenen. In Noord-Frankrijk komen ze voor in de omgeving van Arras, Béthune en Valenciennes. Kwartsieten uit deze omgeving werden in de middeleeuwen ingevoerd via het Scheldebekken als bouw materiaal.⁶⁵

6.2.3. 13de – 14de eeuw

Sporen uit de 13de – 14de eeuw werden aangetroffen in vlak 2. Dit vlak werd aangelegd in zones 1, 2 en 3. Er wordt verwezen naar bijlage 5.

6.2.3.1. Sporen/structuren

6.2.3.1.1. Zone 1

In profiel 4 (zie bijlage 8) is duidelijk zichtbaar dat de insteek (S58, S59, S60) voor ijzerzandsteen fundering S49 afgedekt wordt door laag S52. Dit pakket had een dikte van maximaal 25cm en bestond uit een donkerbruine zandleem met bijmenging van een groenige zandleem. Het pakket bevatte spikkels houtskool en brokken ijzerzandsteen en vrij veel aardewerk. S52 werd doorsneden door interface S175. Deze insteek was ook zichtbaar in profiel 5 (zie bijlage 8) en had vermoedelijk te maken met de afbraak van het opstaande gedeelte van S49. De vulling van deze insteek bestond in profiel 4 (zie bijlage 8) uit S38, S50 en S51; in profiel 5 (zie bijlage 8) waren dit lagen S70, S71, S72, S73 en S74.

In profiel 5 werd nog een andere insteek S186 opgemerkt. Deze werd aangelegd om muur S36 te metselen. De muur, bestaande uit rode bakstenen (27,5 x 13,5 x 5,5cm) gevoegd met een lichtbruine/gele zandige mortel met vrij veel kalkspikkels, kon in zone 1 over een lengte van 6m gevolgd worden. De structuur liep evenwijdig met de Janseniusstraat. In het westen van zone 1 kreeg de muur spoornummer S41 (zie figuur 70). In het oosten van zone 1 was S36 bewaard tot op +17,62m TAW.

Tijdens het couperen van fundering S49 kon eveneens de fundering van S36 van naderbij bestudeerd worden. Een overgang tussen opstand – fundering werd vastgesteld op een TAW-niveau van +16,70m. In het opstaande metselwerk kon geen echt verband (Vlaams, staand, ...) herkend worden anders dan dat het een afwisseling van koppen en strekken betrof (zie figuur 68). De fundering van de muur bestond uit brokken

⁶⁵ CNUDDE *et al.* 2009, p. 89.

ijzerzandsteen (recuperatie S49) en brokken baksteen. De onderkant van de fundering werd bereikt op een diepte van +15,78m TAW.

Figuur 68: Couperen van S49, onderzoek van fundering S36. Links op de voorgrond een restant van S49. Zicht vanuit het noorden.

Boven de vullingspakketten van insteek S186 konden nog enkele kleine kuilen herkend worden. Op profiel 5 (zie bijlage 8) is een vrij rechte insteek S176 te zien met een vlakke bodem. De vulling S35 bestond uit een donkergrijze zandleem met een bijvulling van lichtgroene zandleem. Op hetzelfde profiel is een insteek van een kleine kuil S187 zichtbaar. De vulling S29 was een licht oranjig grijze zandleem met vrij weinig brokjes baksteen, kalkmortel en houtskool.

Figuur 69: Detail fundering S36.

Figuur 70: S41=S36.

6.2.3.1.2. Zone 2

Ook in deze zone kon muur S36 gevolgd worden en ook hier liep deze parallel aan de Janseniusstraat (zie figuur 71). De muur liep 4,8m naar het westen, waar het verstoord werd door recente bebouwingen. S36 had een maximale dikte van 0,58m. De bovenzijde van de muur was bewaard op een TAW van +16,77m. De overgang van opstaande muur naar fundering bevond zich op een diepte van +16,63m TAW. Ook hier was de opstaande muur gemetseld met een beige/gele zandmortel met kalkbrokjes en hadden de bakstenen (27,5 x 12,5 x 6cm) een rode kleur. De fundering was opgebouwd met brokken ijzerzandsteen en kleine brokjes baksteen. In het westen van de fundering werden gele bakstenen (26,5 x 12,5 x 6 m) waargenomen.

In profiel 8 (zie bijlage 10) kon de insteek voor de aanleg van het metselwerk van S36 ingetekend worden. Het ging om interface S183 en vulling S118. In het vlak kon in zone 2 nog een bakstenen fundering S123 waargenomen worden. De structuur kon gevolgd worden over een lengte van 2,3m en had een O-W oriëntatie. Het ging om gele bakstenen met formaten variërend van 20,0 x 9,0 x 5cm tot 26,5 x 12,5 x 6cm. De fundering was maar één baksteen diep bewaard.

Figuur 71: S36 in zone 2, met gele bakstenen in de fundering.

Figuur 72: S36 in zone 2.

6.2.3.1.3. Zone 3

Op de overgang van S96 naar S93 (zie profiel 8) werd een vlak aangelegd in zone 3 (zie figuur 73). Het vlak werd aangelegd op een diepte van +17,53m TAW. In dit vlak kon een cirkelvormig spoor S137 met een diameter van 0,70cm herkend worden. De vulling S144 van de insteek bestond uit een grijsig bruin, vrij puinig zand. Binnen de insteek was een cirkelvormig bandje hout zichtbaar (S145). Een doorsnede (zie figuren 77 en 78) op het complex bracht een tonconstructuur aan het licht. De ton was opgebouwd uit verticale planken met een lengte van 0,62m en een dikte van 1,3cm. Rond de verticale planken konden drie rijen horizontale takken herkend worden. De takken hielden de verticale planken bijeen. De bodem van de ton was opgebouwd uit twee planken (1,4cm dikte) die door middel van een deuvel- of drevelverbinding bijeen werden gehouden. Op de onderzijde van de bodemplanken waren inkrassingen zichtbaar. Het hout van de ton werd volledig bemonsterd. De ton had een diepte van 68cm onder het vlak en doorsneed de sporen S152, S119 en S131.

Figuur 73: Vlak 2 in zone 3.

Figuur 74: Zone 3, vlak 2.

Figuur 75: Tonput S145 in vlak.

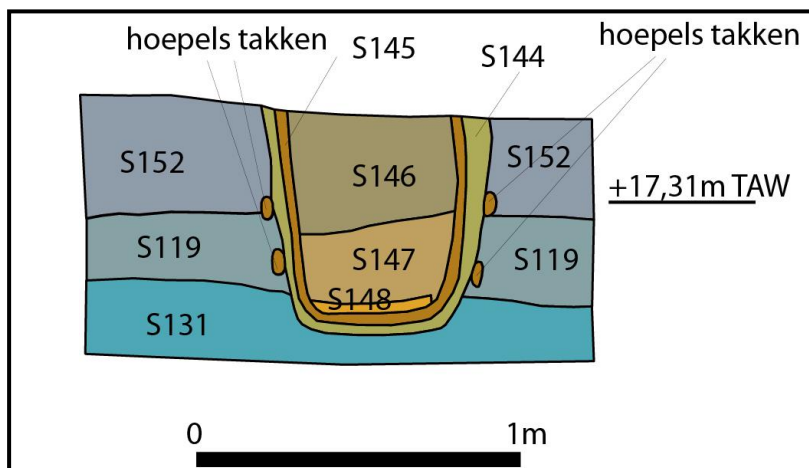

Figuur 76: Ton S145: twee banden takken rond verticale planken.

De vulling van de ton bestond uit drie pakketten. Het onderste pakket S148 was een licht blauwig tot grijze zandleem met een maximale dikte van 6cm. S147 was een heel organische, donkere bruingele laag met bijmenging van een groenige zandleem met vrij weinig brokjes baksteen. Het pakket had een maximale dikte van 24cm. Het bovenste pakket S146 was een licht gelig, bruine en vrij organische vulling en had een maximale dikte van 34cm. De drie pakketten werden bemonsterd in functie van natuurwetenschappelijk onderzoek.

Figuur 77: Doorsnede op de vulling van ton S145.

Figuur 78: Coupe op houten ton S145.

Figuur 79: Houten ton S145 nadat de vulling gebulkt werd.

In het zuiden van het terrein werd het vervolg van muur S36 opgetekend (zie figuur 80). Het muurwerk kon gevolgd worden over een lengte van 5,9m. De bovenzijde was hier bewaard tot op een TAW-hoogte van +18,08m. Een uitsprong van een halve baksteen bevond zich op +17,56m TAW. De onderkant van S36 bevond zich hier op +15,47m TAW.

Aan de noordelijke zijde en evenwijdig met S36 werd een bakstenen gootje vastgesteld. Het gootje S142 (+17,50m TAW) was opgebouwd uit gele bakstenen (26,5 x 12,0 x 6,0cm) en gevoegd met een grijsgele vrij zandige kalkmortel (zie figuur 80). Het kon gevolgd worden over een lengte van 2,9m. In doorsnede (zie figuur 81) was het gootje 12cm diep, met een donkerbruine tot bruingroene, humeuze vulling (S143). Van de vulling werden bulkstalen genomen ten behoeve van natuurwetenschappelijk onderzoek. In profiel 8 (zie bijlage 10) werd het gootje ook opgemerkt en kreeg het spoornummer S117.

S139 doorsneed een grote rechthoekige kuil S173/S149/S153 (zie bijlage 5) met afmetingen 1,7 x 0,9m. In het vlak lagen nog enkele bakstenen in verband. Het ging om een L-vormige structuur (S150 en S151, +17,28m TAW) bestaande uit gele en rode bakstenen met formaten variërend tussen 24,5 x 11,5 x 5,5cm en 25,5 x 12,5 x 5,5cm. De structuur was maar één baksteen diep bewaard (zie figuur 82). In profiel 9 (zie bijlage 11) is te zien dat de puinkuil S153 heel diep uitgegraven was doorheen de sporen S102, S152 en S101 tot op een maximale diepte van +16,40m TAW.

Figuur 80: gootje S142.

Figuur 81: Doorsnede op S142.

Figuur 82: Kuil S173/S149/S153 met de bakstenen structuur in vlak zichtbaar.

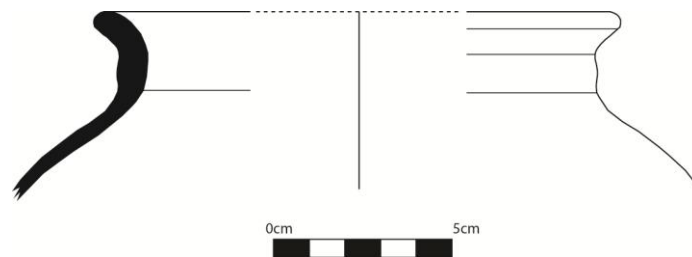
6.2.3.2. Vondsten en stalen

6.2.3.2.1. Aardewerk

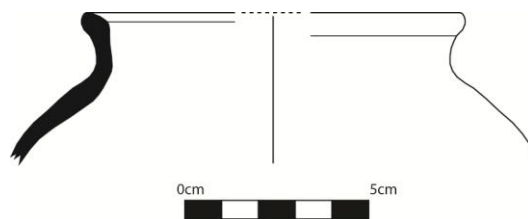
Grijs aardewerk

- **Kogelpot**

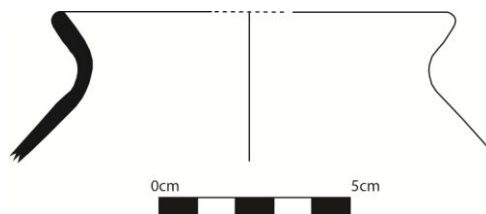
Uit context S52 (profiel 4) konden verschillende randen van kogelpotten verzameld worden. Een eerste randfragment (zie figuur 87) had een licht ondersneden rand met een driehoekige doorsnede op een uitstaande hals. Het fragment is vergelijkbaar met het type L29A.⁶⁶ Drie fragmenten (figuren 83 t.e.m. 85) hadden een eenvoudige, vrij afgeplatte rand (type LI⁶⁷). Een laatste fragment had een vrij blokvormige rand met een licht schuine buitenzijde en een ondersneden lip (zie figuur 86).

Figuur 83: Kogelpot type LI uit S52.

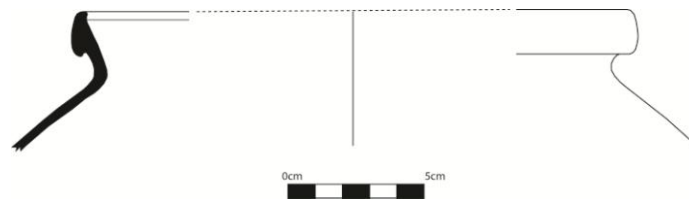
Figuur 84: Kogelpot type LI uit S52.

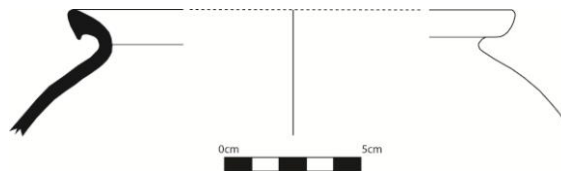
Figuur 85: Kogelpot type LI uit S52.

⁶⁶ DE GROOTE 2008, p. 199.

⁶⁷ DE GROOTE 2008, p. 197.

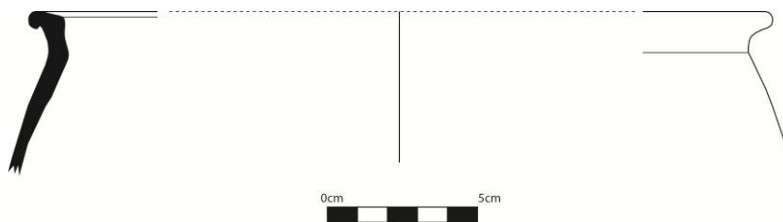

Figuur 86: Kogelpot uit S52.

Figuur 87: Kogelpot type L29A uit S52.

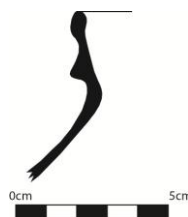
Uit S119 kon een kogelpot herkend worden van het kamerachtige type (zie figuur 88).

Figuur 88: Kogelpot van het kamerachtige type uit S119.

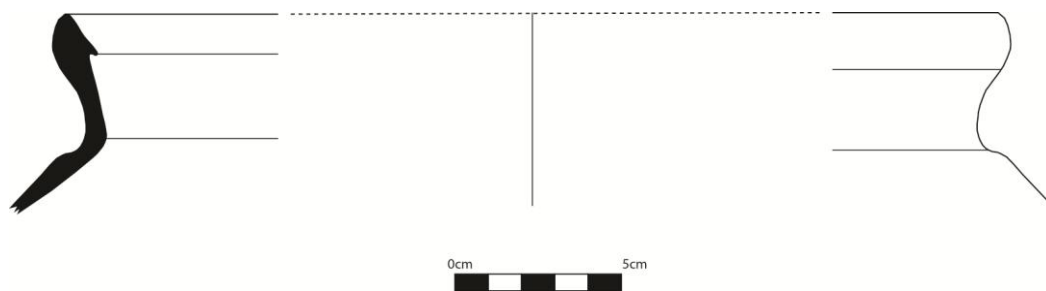
- **Voorraadpot**

Uit context S52 konden twee randen van voorraadpotten gerecupereerd worden. Een eerste rand (zie figuur 89) was rechtopstaand, afgerond met een weinig geprofileerde manchetrand, zonder hals (type L42B⁶⁸). Het andere fragment (zie figuur 90) had een eenvoudige, licht op een punt getrokken, afgeronde en rechtopstaande rand met dekselgeul (type L47A). Deze randtypes neigen eerder naar de 14de eeuw.

Figuur 89: Voorraadpot type L42B uit S52.

⁶⁸ DE GROOTE 2008, p. 277.

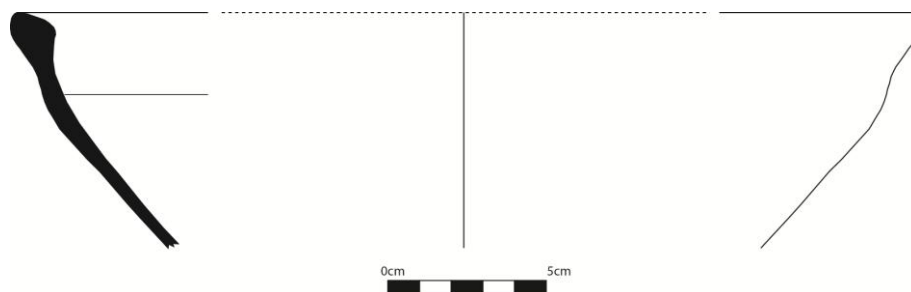

Figuur 90: Voorraadpot L47A uit S52.

- **Kom**

De kom is een diepe, open vorm met een halfbolvormig lichaam en een licht ingesnoerde hals.

Uit context S119 (profiel 8) kon een randfragment (zie figuur 91) gerecupereerd worden van een kom. Deze had een eenvoudige, uitstaande, wat verdikte langwerpige rand met afgeronde top. Aan de binnenzijde was een lichte dekselgeul zichtbaar (gelijkend op type L104⁶⁹). De kom bevatte fragmenten van kalkaanslag.

Figuur 91: Kom type L104 uit S119.

- **Kruik**

Uit context S119 kon een randfragment (zie figuur 92) verzameld worden van een kruik. Het ging om een naar binnen geplooid, verdikte en afgeschuinde rand met een licht uitgesproken binnenlip op een geribbelde hals (type L60A⁷⁰).

⁶⁹ DE GROOTE 2008, p. 120.

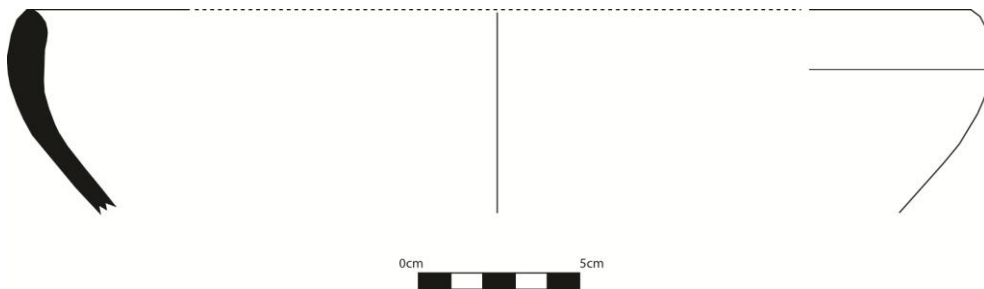
⁷⁰ DE GROOTE 2008, p. 123.

Figuur 92: Randfragment kruik uit S119.

- **Teil**

Uit context S119 kon een rand (zie figuur 93) van een teil gerecupereerd worden. Het ging om een eenvoudige naar binnen geplooid rand zonder bandvorm (type L55B⁷¹).

Figuur 93: Teil type L55B uit S119.

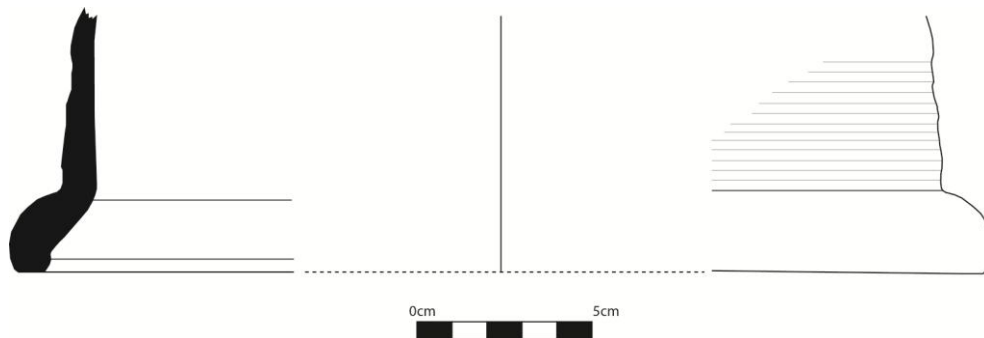
- **Vuurklok**

De vuurklok is een koepelvormig recipiënt dat diende om de haard af te dekken zonder de gloeiende houtskool te doven. De vuurklok bestaat uit een boord, een opstaande wand en een koepelvormige bovenzijde, waarop een oor is geplaatst. De koepel heeft twee kleine openingen, nodig voor een minimale zuurstoftoevoer aan de onderliggende houtskool.

Uit context S48 (insteek van S49) kon een randfragment (zie figuur 94) van een vuurklok gerecupereerd worden. De binnenzijde was duidelijk aangetast. Het exemplaar komt sterk overeen met type L93A.⁷²

⁷¹ DE GROOTE 2008, p. 122.

⁷² DE GROOTE 2008, p. 281.

Figuur 94: Vuurklok uit S48.

Rood aardewerk

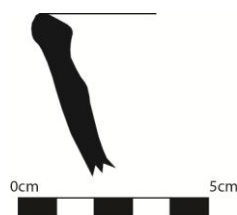
Rood geglazuurd

- **Kruik**

Uit context S28 kon een randfragment van een kruik gerecupereerd worden. Het fragment bevatte glazuur aan de binnenzijde en had een geribbelde buitenzijde.

- **Pan**

Context S50 (profiel 4) bevatte een randfragment van een pan (zie figuur 95). Deze had een buitenzijde met heel wat roetsporen. De binnenzijde was deels geglazuurd. Het ging om een eenvoudige, naar boven toe licht verdikte en wat afgeplatte rand (type L82⁷³).

Figuur 95: Pan type L82 uit S50.

Uit context S52 kon nog een rand van een pan herkend worden. Deze was vanbinnen geglazuurd.

⁷³ De GROOTE 2008, p. 119.

Hoogversierd aardewerk

Context S50 (profiel 4) bevatte een bodemfragment van een kan (zie figuur 96). In het Brugse werden verschillende volledige exemplaren van dergelijke exemplaren aangetroffen.⁷⁴

Figuur 96: Bodemfragment van een hoogversierde kan uit S50.

Uit context S52 konden heel wat wandfragmenten herkend worden. Eén groot exemplaar (zie figuur 97) had een schubbenpatroon aan de buitenzijde. Het betreft een fragment met een dekkend slib met loodglazuur en toegevoegd kopervijlsel, wat de buitenzijde de typisch groene kleur geeft. De schubben worden meestal geïnterpreteerd als een imitatie van vegetatie.

⁷⁴ Mondelinge informatie Koen De Groote.

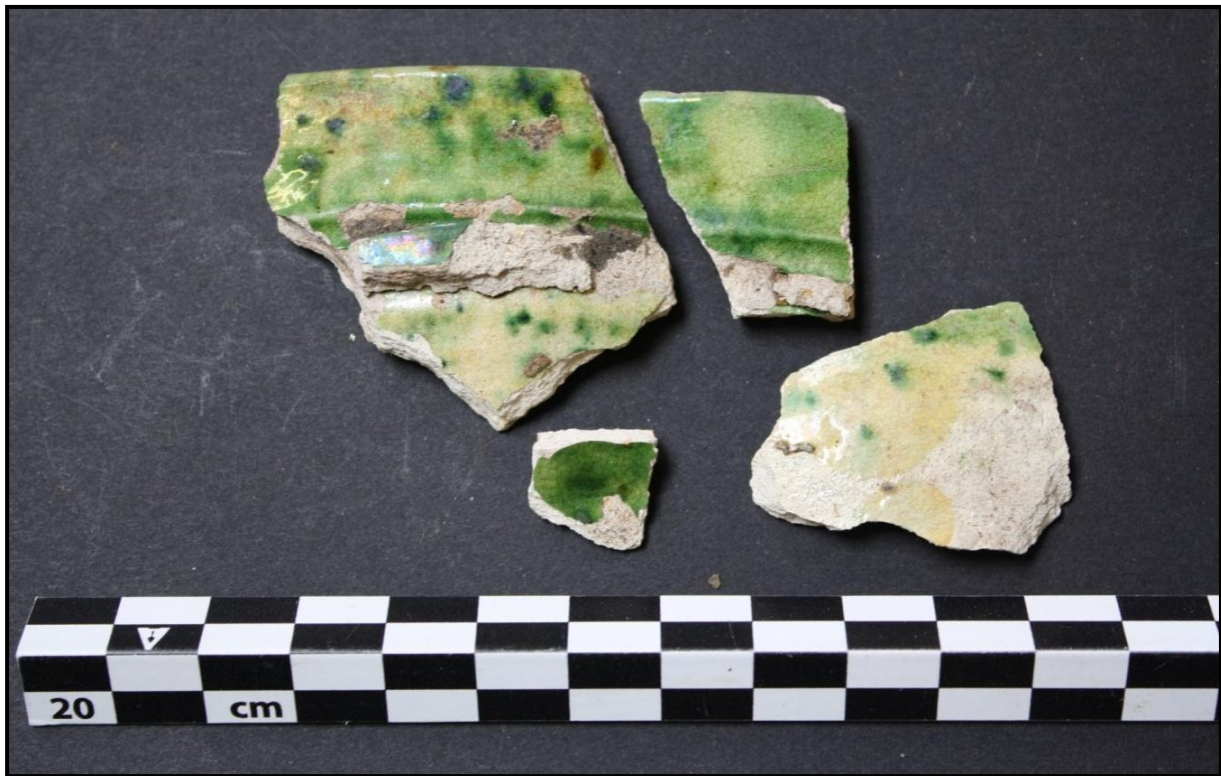
Figuur 97: Wandfragment hoogversierd met schubbenpatroon uit S52.

Uit laag S119 (profiel 8) konden enkele wandfragmenten gerecupereerd worden. Het ging om sterk verkleurde wanden als gevolg van de humeuze bewaringstoestand. Eén fragment bevatte het begin van een oor. Het fragment is vermoedelijk afkomstig van een kan/kruik.

Witbakkend aardewerk uit het Maasland

Onder de verzamelnaam witbakkend aardewerk uit het Maasland zijn alle aardewerkgroepen samengebracht die afkomstig zijn uit de Midden-Maasvallei. Het gaat om een witbakkende keramiek met een glazuurlaag, meestal geel. Binnen de reducerend gebakken exemplaren is de glazuurlaag groen.

In context S153 werden enkele fragmenten aangetroffen van een soort beker (zie figuur 98).

Figuur 98: Witbakkend aardewerk uit het Maasland.

6.2.3.3. Interpretatie: baksteen, vloerniveaus en riolering

In de loop van de 13de eeuw werd de ijzerzandsteen fundering S49 afgebroken. Dit werd vastgesteld in profiel 4 en profiel 5. Uit de vulling van deze afbraakfase kon materiaal uit de 13de eeuw gerecupereerd worden. Naast de ijzerzandsteen fundering verscheen een andere fundering op het einde van de 13de eeuw, opgebouwd uit brokken ijzerzandsteen, brokken baksteen en gele bakstenen (alleen vastgesteld in zone 2). Over de hele lengte kon ook de bovenbouw van de muur onderzocht worden. Deze bestond uit rode bakstenen gevoegd in een kop-strek-kop verband. De muur, S36, kon gevolgd worden over een lengte van 19,4m. Op basis van de baksteengrootte (gele baksteen: 26,5 x 12,5 x 6cm, rode baksteen: 27,5 x 13,5 x 6,5cm) kan de muur gedateerd worden in de 13de eeuw.⁷⁵ Vermoedelijk zijn de gebruikte ijzerzandsteenbrokken gerecupereerd van fundering S49. Na de afbraak van het 'Steen' werd dus een nieuw bakstenen gebouw opgetrokken, waarbij de rooilijn iets naar het zuiden verschoof. Een insteek voor de aanleg van fundering S36 werd niet waargenomen. Vermoedelijk werd deze vanaf de straatkant (Janseniusstraat) aangelegd. Ook werden geen aanwijzingen voor enige binnenindeling in het gebouw teruggevonden.

⁷⁵ DEWILDE 2010, p. 238.

Naast deze twee funderingen werden voor deze periode ook nog enkele vermoedelijke vloerniveaus teruggevonden. De pakketten S52, S100, S119 en S152 zijn vermoedelijk ophogingspakketten die, zoals zichtbaar in profielen 8 en 9, afgedekt worden door een sterk gelaagd pakket van 35-40cm dik. In dit gelaagd pakket werden enkele kalklaagjes waargenomen die hoogstwaarschijnlijk de restanten van vloerniveaus uitmaken.

Kalklaagje S96 werd in zone 3 in vlak blootgelegd. Daarbij werd een houten structuur opgegraven die kan geïnterpreteerd worden als een klein watertonnetje. Uit de vulling kon geen dateerbaar materiaal gerecupereerd worden, maar stratigrafisch gezien is een datering in de 13de-begin 14de eeuw niet uitgesloten. Op de site Ieper Grote markt werden eveneens houten tonnetjes aangetroffen waarbij eentje in de 13de eeuw kon gedateerd worden.⁷⁶ Meestal worden deze tonnetjes samen gevonden met loden buizen.

In hetzelfde vlak in zone 3 kon een bakstenen gootje S142 waargenomen worden. Deze was opgebouwd uit gele bakstenen (25,5/26,5 x 12,0 x 6,0cm) en kan in de 13de eeuw gedateerd worden.⁷⁷ Vermoedelijk liep het gootje ook ter hoogte van uitbraakspoor S139 en mondde het uit in puinkuil S151 (interface S149 in profiel 8).

Onderstaande tabel (zie figuur 99) geeft nog eens een overzicht van de gedateerde sporen in vlak 2.

Spoonummer	Datering	Aard spoor
28	14 ^{de} eeuw-15 ^{de} eeuw	Laag
		Laag/insteek metselwerk
45	Eind 13 ^{de} eeuw-begin 14 ^{de} eeuw	S36
48	13 ^{de} eeuw	Vulling insteek S41=S49
50	Eind 13 ^{de} eeuw-begin 14 ^{de} eeuw	Laag
52	Eind 13 ^{de} eeuw-begin 14 ^{de} eeuw	Laag
119	Eind 13 ^{de} eeuw-begin 14 ^{de} eeuw	Laag
153	13 ^{de} eeuw	Vulling puinkuil (profiel 8)

Figuur 99: Gedateerde sporen uit vlak 2.

⁷⁶ JANSSENS *et al.* 2012, p. 56.

⁷⁷ DEWILDE 2010, p. 238.

6.2.4. 18de - 19de eeuw

De 18de en 19de-eeuwse sporen werden teruggevonden in vlak 1. Dit vlak werd aangelegd in zones 1, 2 en 3. Er wordt verwezen naar bijlagen 6 en 7.

6.2.4.1. Sporen/structuren

6.2.4.1.1. Zone 1 (zie bijlage 6)

In deze zone konden tussen S2 en de oostelijke recente keldermuur enkele sporen opgetekend worden. Het grootste deel van het vlak werd ingenomen door een bakstenen structuur S17. Deze structuur (+17,64m TAW) was opgebouwd uit rode bakstenen (20 x 10 x 5cm). Tussen de bakstenen kon op regelmatige afstand een N-Z georiënteerde rode keramieken leidingbuis (lengte: 30cm; diameter: 6cm) ingetekend worden. De buisfragmenten (S19) waren ingewerkt in de bakstenen structuur. Aan de noordelijke en zuidelijke zijde lag de buis in oost-westelijk richting.

Ten oosten van S2 kon een gootje opgetekend worden. Het had een N-Z oriëntatie en kon gevolgd worden over een lengte van 4,9m. Het gootje (S13, S15 en S16) was vrij massief opgebouwd uit gele bakstenen (20 x 10 x 5cm). In doorsnede kon de vulling (S26) van het gootje bekeken worden (zie figuur 104). Deze betrof een donkergrijs, vrij humeus zand met redelijk wat aardewerk, pijpensteeltjes en -kopjes en dierlijk bot. Boven de vulling lagen grote natuurstenen brokken, S15 (+17,72m TAW).

6.2.4.1.2. Zone 2-3 (zie bijlage 7)

Tussen zone 2 en 3 kon een keldermuur opgetekend worden bestaande uit gele en rode baksteen. S193 was opgebouwd uit bakstenen met grootte 20 x 10 x 5cm en gevoegd met een zandige mortel met kleine kalkbrokjes. Dit was tevens het geval voor S194.

Figuur 100: Overzicht zone 1, vlak 1.

Figuur 101: Zone 1, vlak 1. Foto genomen vanaf de noordelijke zijde.

Figuur 102: Zone 1, vlak 1. Foto genomen vanaf de westelijke zijde.

Figuur 103: Onderdeel van drainagebuis S19.

Figuur 104: Doorsnede op het gootje.

6.2.4.2. Vondsten en stalen: S26, context uit eind 18de – begin 19de eeuw

6.2.4.2.1. Aardewerk

Aardewerk kon enkel gerecupereerd worden uit context S26, de vulling van het gootje S13-S16. Het aangetroffen ensemble bevatte verschillende aardewerkgroepen.

Faïence

Eén van de aangetroffen aardewerkgroepen betrof faïence. Het is een soort keramiek waarbij tinglazuur aan de voor- en achterzijde werd aangebracht. De “gewone” faïence heeft een gelig, vrij ‘grof’ baksel. Het vormensemble bevat voornamelijk borden. Het baksel heeft soms een blauwige schijn. De decoratie bestond uit blauwe geschilderde florale en geometrische motieven.⁷⁸ Enkele scherven hadden de zogenaamde spons-techniek aan de rand (zie figuur 105). Deze techniek kan gedateerd worden na de tweede helft van de 17de eeuw.⁷⁹

Figuur 105: ‘Gewone’ faïence uit S26.

Naast de “gewone” faïence werd er ook zogenaamd *faïence fine* aangetroffen. Dit type faïence was, zoals de benaming het zegt, veel fijner. Het baksel was homogener en egaler dan de gewone faïence. De decoratieve motieven werden niet beschilderd, maar werden

⁷⁸ CLEVIS *et al.* 1989, p. 32.

⁷⁹ BARTELS 1999, p. 204.

op het baksel gedrukt. Het vormenensemble (zie figuur 106) bestond uit (pap)kommetjes en kleine borden, eigenlijk een soort theeservies. Vermoedelijk is het aardewerk afkomstig uit Noord-Frankrijk.

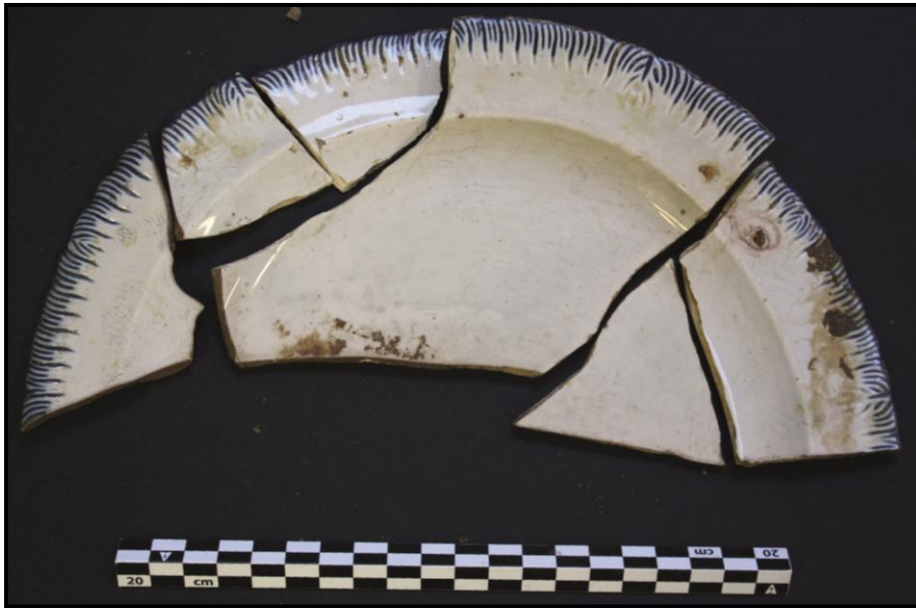
Figuur 106: *Faience fine* uit S26.

Cream Ware

Het aardewerk wordt gekenmerkt door een licht baksel en is geglazuurd met een lichtgeel loodglazuur, het zogenaamde Britse *creamware*.⁸⁰ Eén bord (zie figuur 107) aangetroffen in deze context heeft het zogenaamde *feather-edge* patroon (vanaf 1765).⁸¹ Het fragment is zeer vermoedelijk Britse import.

⁸⁰ DRAPER 1984, pp. 47-49.

⁸¹ <http://www.smu.ca/academic/arts/anthropology/windows/creamware.html>

Figuur 107: *Cream Ware* met zogenaamd *feather-edge* patroon aan de rand.

Porselein

Het porselein uit deze context had meestal een monochrome blauwe beschildering, maar er waren ook een aantal stukken met het typische bruine capucijnerglazuur aan de buitenzijde (zie figuur 108). Het porselein kon herkend worden aan het fijnere baksel en de meer gestileerde en aziatische motieven.

Figuur 108: Porselein uit S26.

Black Ware

Er werd één scherf aangetroffen met een donkergrijs baksel en een zwarte glanzende glazuur. Waarschijnlijk gaat het hier om Brits *blackware* dat kan gedateerd worden tussen 1740-1790.⁸²

Doorniks Aardewerk

Eén scherfje had een typisch gelige glazuur en kan onder het Doorniks aardewerk gecatalogiseerd worden.

Rood Geglazuurd aardewerk

Het vormenensemble van het rood geglazuurd aardewerk bestond uit pispotten, borden, potten, kommen en papkommen (zie figuur 109). Het gaat om lokale productie.

Figuur 109: Rood geglazuurd aardewerk uit S26.

⁸² Mondelinge info Maarten Bracke.

Pijpjes

Uit context S26 konden enkele pijpjes gerecupereerd worden (zie figuur 110). Het gaat om kopjes en steeltjes uit witbakkende klei. De buitenzijde had een bruine kleur. De kopjes hadden een ovale vorm. Dit was het laatste algemeen gangbare model in de chronologische ontwikkeling van de pijpen. Dit soort pijpen zijn gemaakt vanaf 1760 tot 1960. Gelukkig is aan de vorm van een ovale pijp nog genoeg ontwikkeling te zien om de pijp binnen de ruime periode van 200 jaar te kunnen determineren. Op de hiel kon van één pijp de stempel herkend worden. Het gaat om de letter 'S'. Vermoedelijk gaat het om een Goudse kleipijp. De S stond destijds voor 'slegte' en wil vooral zeggen: geen goede -, of topkwaliteit.⁸³

Figuur 110: pijpenkopjes en -steeltjes uit S26.

⁸³ BARBIEUX 2006, p. 85.

6.2.4.3. Interpretatie

De sporen uit vlak 1 kunnen in de 18de -19de eeuw gedateerd worden. S13 en S16 werden geïnterpreteerd als een gootje. De vulling kan gedateerd worden in de late 18de – begin 19de eeuw. S17 kan geïnterpreteerd worden als een vloerniveau. Tussen de bakstenen van het vloertje werden drainagebuizen ingewerkt. De natuurstenen bovenop de vulling van het gootje werden waarschijnlijk gelegd om het geheel effen te krijgen. Daarop kon het vloerniveau in vlak 0 aangelegd worden.

Het muurwerk S193 en S194 is ouder dan het huidige muurwerk. Vermoedelijk werd gelijkaardig muurwerk afgebroken of vernietigd tijdens WOI. Opmerkelijk is het hiaat tussen de 14de en de 18de eeuw. Slechts enkele sporen kunnen eventueel in deze periode geplaatst worden, namelijk S28 in zone 1 en zes ophogingspaketten S90, S91, S92, S87, S88 en S89 waargenomen in profielen 8 en 9. Vermoedelijk werden de sporen uit deze periode verstoord door de aanleg van de recente kelders. In zone 2 is vermoedelijk een deel van de oorspronkelijke stratigrafie weggegraven.

6.2.5. 20ste eeuw

Hier worden kort de kelderniveaus van de afgebroken panden besproken voordat ze werden uitgebroken in functie van het archeologisch onderzoek. Er kan verwezen worden naar bijlage 7.

6.2.5.1. Sporen/structuren

6.2.5.1.1. Zone 1

De aangetroffen sporen in zone 1 voorafgaand aan het uitgraven:

- S1 (+17,76m TAW) was een vloertje opgebouwd uit grijze tegels met afmeting (19,5 x 19,5 x 2,0cm).
- S2 (+17,82m TAW) was een keldermuur opgebouwd met rode bakstenen (19,5 x 9 x 5cm) gevoegd met cement. De muur had een N-Z oriëntatie.
- S3 was een vloertje, gelegen tussen S2 en S57. De tegels (20,0 x 20,0 x 2,0cm) hadden een lichtgele kleur en waren gevoegd met cement.

- S4 (+17,90m TAW) was een vloertje bestaande uit kleine vierkante, witte tegels.
- S5 (+17,89m TAW) was eveneens een vloertje bestaande uit witte tegels.
- S53, de westelijke muur van de kelder, was opgebouwd met rode bakstenen (20,0 x 10,0 x 5,0) en gevoegd met cement. In de fundering waren gele bakstenen (23 x ? x ?cm) zichtbaar, samen met rode bakstenen gevoegd met cement.
- In de zuidwestelijke hoek van de kelder lag een recent beerputje, S44 (zie figuur 112). Het was opgebouwd uit rode bakstenen (19,0 x 9,0 x 4,0cm). Het putje was nog aangesloten op de recente riolering.

Figuur 111: Zicht op zone 1 of de oostelijke kelder.

Figuur 112: Recent beerputje.

6.2.5.1.2. Zone 2

De aangetroffen sporen in zone 2 voorafgaand aan het uitgraven:

- S6 (+17,16m TAW) was een vloertje opgebouwd uit witte tegels (14,0 x 14,0 x 2,0cm) en gevoegd met een harde lichtgrijze cement.
- S7 was een O-W georiënteerde binnenmuur, opgebouwd met rode bakstenen (20,5 x 10 x 5cm) en gevoegd met cement. De muur kon gevolgd worden over een lengte van 4,2m.
- S8 (+17,18m TAW) was een vloertje opgebouwd uit vrij grote, lichtgele tegels (30,0 x 17,0 x 3cm).
- S9 was een N-Z georiënteerde muur, gebouwd met rode bakstenen (20,0 x 10,0 x 5,0cm) en gevoegd met een harde lichtgrijze cement.

- Muurtje S11 was eveneens N-Z georiënteerd en opgebouwd uit rode bakstenen (20,0 x 10,0 x 6,5cm) en gevoegd met cement. Het muurtje kon gevolgd worden over een lengte van 2,5m.
- S12, tenslotte, was een vloer bestaande uit cement.

Figuur 113: Zone 2, gezien vanuit de noordelijke kant.

7. DATERING EN INTERPRETATIE VAN DE VINDPLAATS

12de-eeuwse activiteiten

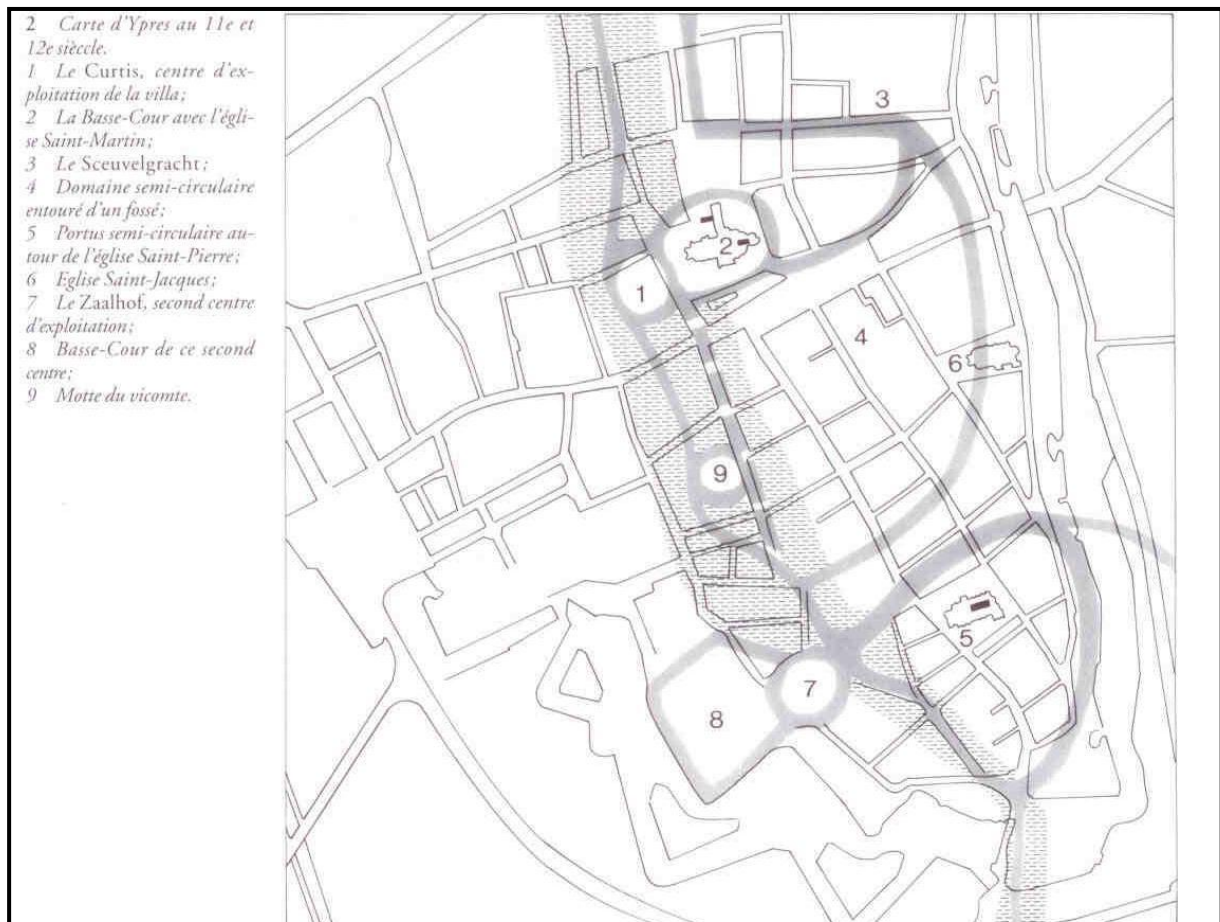
In de 12de – 13de eeuw groeide Ieper uit tot een voor die tijd ware metropool. Belangrijk in dit verhaal is o.a. de ligging van Ieper, namelijk op het kruispunt van de weg Brugge-Rijsel met de Ieperlee. De Ieperlee maakte de verbinding met de Vlaamse kustvlakte, o.a. Brugge via de IJzer en de Ieperlee. Deze kustvlakte kende namelijk een immense wolproductie. De gunstige geografische omstandigheden waren bepalend voor de productie van en handel in textielproducten.⁸⁴ De vroegste huizen waren opgetrokken in hout, het materiaal bij uitstek tot het einde van de 13de eeuw.⁸⁵ Daarnaast bestonden ook patriciërswoningen opgetrokken in ijzerzandsteen.

In de 12de eeuw waren er verschillende bewoningskernen. De kern rond de Sint-Pieterskerk was vermoedelijk de vroegste. Deze bezat een hoefijzervormige omwalling (zie hoofdstuk 4.1.1.) die op de Ieperlee aansloot. Iets noordelijker lag de versterking van de graaf van Vlaanderen, waaruit de Sint-Maartenskern zich zou ontwikkelen. De grafelijke versterking werd kort na 1128 verplaatst naar een locatie tegenover de Sint-Pieterskerk. Er werd een tweede castrale motte met neerhof opgericht op het Zaalhof (zie figuur 117). De Sint-Jacobskerk werd gesticht in 1138. Al deze kernen werden beschermd door een systeem van waterlopen, grachten, aarden wallen, palissaden en poorten. Door de uitbreiding van de handelsactiviteiten en lakennijverheid groeiden de kernen naar elkaar toe.

Het is in deze context dat de vroegste sporen op de site Janseniusstraat moeten bekeken worden. De aangetroffen grachten en enkele greppels hebben waarschijnlijk te maken met landbouwactiviteiten rond de Sint-Maartenskern. Het is niet uitgesloten dat de gevonden NW-ZO georiënteerde gracht zijn aansluiting had op de noordelijk gelegen Sceudelgracht. Vermoedelijk deden de aangetroffen gracht en greppels dienst als perceelsafbakening. Ook de houten paaltjes kunnen mogelijk in deze context geïnterpreteerd worden. De aangetroffen kuil (S128) uit deze periode dient vermoedelijk gezien te worden binnen de activiteit van het zandwinnen.

⁸⁴ HANECA *et al.* 2009, p. 123.

⁸⁵ HANECA *et al.* 2009, p. 125.

Figuur 117: De verschillende kernen van Ieper in de 11de – 12de eeuw. (© JANSSENS *et al.* 2012, p. 10).

13de-eeuwse bouwwoede

In 1214 liet Ferdinand van Portugal omwallingen aanleggen. De aanleg van de vesten zorgde voor het ontstaan van buitenwijken: O.L.V.-ten-Brielen, Sint-Jan, Sint-Michiël en Sint-Kruis vielen immers buiten de versterking. De stad breidde zich pas in de eerste helft van de 13de eeuw uit tot het gebied ten westen van de Ieperlee: de Sint-Niklaasparochie wordt officieel vermeld in 1220, de Sint-Kruisparochie lag zuidoostelijker. In dezelfde periode ontstond de parochie Sint-Michiels ten zuiden van de oudere stadskern.⁸⁶ De aanleg van versterkingen tussen 1213 en 1264 weerhield de Franse koning er niet van om de stad in te nemen in 1297.⁸⁷

Het Ieperse laken domineerde de mediterrane markten aan het begin van de 13de eeuw. Rond 1250 werd een nieuwe loskade langs de Ieperlee aangelegd en werd een nieuwe

⁸⁶ HANECA *et al.* 2009, p. 123.

⁸⁷ DEWILDE 2010, pp. 162-163.

lakenhal gebouwd op de gedempte gracht van het oude neerhof. Ieper creëerde een nieuw economisch centrum op de Grote Markt, die min of meer genivelleerd werd. De straten die de markt doorkruisten werden afgeschaft om er kramen te kunnen opstellen. Dit werd één van de belangrijkste markten in het West-Europa van de tweede helft van de 13de eeuw. Rond de stad ontstond geleidelijk een gemeenschap van ambachtslieden. De voormalige landbouwgronden werden omgevormd tot bouwgronden. In de 13de eeuw was er in Ieper een enorme bouwactiviteit. Zo werden verschillende religieuze en burgerlijk gebouwen opgetrokken. Nieuwe gebouwen waren de lakenhalle (zie *supra*), maar ook het belfort en de gotische versie van de Sint-Martinuskerk werden opgetrokken.

Ook in de Janseniustraat verrees op de site een imposant gebouw uit ijzerzandsteen. Of het volledige gebouw uit ijzerzandsteen gebouwd was, blijft nog onduidelijk. Hoe dan ook was het waarschijnlijk een gebouw dat als patriciërswooning geïnterpreteerd kan worden, een ‘Steen’. De patriciërs behoorden tot de stadselite, veelal grootgrondbezitters en lakenkooplui die over geheel Europa handel dreven. Dergelijke patriciërswohnungen werden al meermaals in Ieper (zie hoofdstuk 6.2.3.3.) en Vlaanderen teruggevonden. In Brugge zijn ze opgebouwd uit veldsteen; in Gent gaat het om gebouwen opgetrokken in Doornikse kalksteen. In de fundering in de Janseniustraat werd naast ijzerzandsteen, ook Noord-franse zandsteen aangetroffen. Er wordt aangenomen dat naar het einde van de 12de eeuw de ijzerzandsteen uitgeput raakte en dat men overging op import van deze natuursteen.⁸⁸ Rond het midden van de 13de eeuw wordt de baksteen geïntroduceerd.⁸⁹

Het vondstmateriaal van de site Janseniustraat uit deze periode wijst niet echt op een rijke of arme klasse. Bij het aardewerk had de gewone, dagelijkse huisraad in keramiek geen representatieve functie, maar diende die voornamelijk voor de bewaring en verwerking van voedsel. Het gaat om basisbehoeften, waar niet direct een status aan gekoppeld kan worden.

Eind 13de – 14de eeuw: bakstenen gebouw

In 1303 kregen de bewoners van de buitenwijken de toestemming van de graaf om versterkingen te bouwen. De *Uterste Veste*⁹⁰ werden pas in 1325/1328 voltooid. Na de slag bij Kassel werd deze buitenversterking in 1329 afgebroken. De gracht en wal bleven

⁸⁸ HANECA 2009, p. 125.

⁸⁹ Ibidem.

⁹⁰ DEWILDE 2010, p. 163.

bewaard. Bij het beleg van Ieper door Gentse en Engelse troepen (1383) werden de buitenwijken volledig verwoest. De heropbouw werd verboden, waardoor de ambachtslieden verplicht werden zich binnen de stad te vestigen. Verschillende conflicten, de overregulering van de handel, de toenemende concurrentie en een tekort aan grondstoffen deden de lakenhandel in Ieper sterk afnemen.⁹¹

Rond het einde van de 13de eeuw werd ongeveer parallel en ten zuiden van de ijzerzandsteen fundering een bakstenen muur opgetrokken. In de fundering zat eveneens ijzerzandsteen, vermoedelijk recuperatie van de ijzerzandsteen fundering uit de 13de eeuw. Het lijkt erop dat het 'Steen' vervangen werd door een nieuw gebouw, waarbij de gevel iets verschoof naar het zuiden. Samen met deze fundering en bovenbouw werden enkele ophogingspakketten en vloerniveaus aangetroffen.

Waterhuishouding

In het vlak kon een houten structuur opgegraven worden. Het tonnetje deed vermoedelijk dienst als waterput. De lakennijverheid slurpte in het Ieperse enorme hoeveelheden water op. De permanente grondwatertafel bevond zich op een grote diepte. Het neerslagwater, dat van de West-Vlaamse heuvels langs de stad en de Ieperlee zijn weg zocht naar de IJzer en de zee, kon worden onderschept. Dit water was bovendien vrij zuiver en kalkarm, wat voor de textielproductie mooi meegenomen was. Spaarbekkens werden aangelegd door het afdammen van beken op strategische plaatsen. Via de grachten en stadsgrachten werd het water verdeeld over putten.⁹² De waterputten (uit baksteen of uit hout) waren verbonden door middel van loden buizen, een heus waterleidingsnet. Vermoedelijk werd het tonnetje op de site Janseniusstraat in een latere periode gebruikt als beer- of afvalput.

Riolering

Op het terrein (zone 3) werd een gootje teruggevonden dat uitmondde in de (water/beer)put. Op basis van de grootte van de bakstenen kan het gootje in de 13de - 14de eeuw geplaatst worden.

⁹¹ MUS 1996, p. 51.

⁹² DEWILDE 2010, pp. 163-164.

15de - 20ste-eeuwse muren en vloerniveaus

In zone 1 kon een oud vloerniveau en een gootje opgegraven worden, en tussen zone 2 en zone 3 konden enkele oudere muren geregistreerd worden. Deze sporen kunnen allen in de 18de eeuw geplaatst worden. Sporen uit de 15de – 17de eeuw lijken afwezig. Vermoedelijk zijn deze weggegraven of verstoord door de aanleg van de recente kelders.

Het hoogste niveau, vlak 0, bestond uit recente keldervloeren en -muren die deel uitmaakten van de bebouwing die tot kort voor de archeologische werken nog op de site stond.

8. AANBEVELINGEN VOOR VERDER ONDERZOEK

De site Ieper Janseniussstraat bevat enkele materiaalgroepen die verder uitgewerkt kunnen worden. Het betreft enerzijds bot, anderzijds leer.

Betreffende het botmateriaal, aangetroffen in verschillende contexten, kan men nagaan om welke diersoorten het gaat, welke de slachtleeftijden zijn, of er slachtsporen en pathologieën kunnen herkend worden. Ook kan men achterhalen of het gaat om consumptieafval (slacht-, keuken- of tafelaafval), kadavers, artisanaal afval of intrusieven. Twee contexten lijken daarbij interessant om te onderzoeken: afvallaag S27-S101 en S66-S131.

Aangaande de leerresten kan onderzocht worden welke soorten resten er in de contexten voorkomen (schoenen, zolen, riemfragmenten, snippers, ...). Gaat het hier om een schoemaker en/of schoenlapper/oud-schoenmaker?⁹³ Ook hier zijn de contexten S27-S101 en S66-S131 het meest aangewezen om te onderzoeken.

⁹³ MOENS J. 2011, pp. 37-66.

9. SYNTHESE

In het kader van de geplande nieuwbouw Residentie 'Jansenius' op de hoek van de Diksmuidestraat 25 en de Janseniusstraat 2, 4 en 6 te Ieper (provincie West-Vlaanderen) voerde een archeologisch team van Monument Vandekerckhove nv van 24 februari t.e.m. 11 maart 2014 een opgraving uit op het terrein. Opdrachtgever voor het onderzoek was architectenbureau Luk Derycke. Aangezien de bouw van de residentie gepaard zal gaan met een verstoring van de bodem adviseerde Onroerend Erfgoed voorafgaand aan de werken een archeologisch onderzoek, teneinde te vermijden dat waardevol archeologisch erfgoed ongedocumenteerd verloren zou gaan. De ligging van de site schiep immers een zekere archeologische verwachting. Het onderzoek werd uitgevoerd volgens de bijzondere voorschriften opgesteld door Onroerend Erfgoed. Jan Decorte (Archeo7) stond in voor de wetenschappelijke begeleiding van het project.

In totaal werden 4 vlakken aangelegd, waarbij het terrein werd onderverdeeld in drie zones. De vroegste ingebruikname van het terrein kan geplaats worden in de 12de eeuw. Het gaat om twee greppels en een gracht met beschoeiing. Vermoedelijk gaat het hier om restanten van afwatering ten behoeve van landbouwactiviteiten. De enkele (afval)kuilen hebben waarschijnlijk te maken met bewonings- en/of landbouwactiviteiten. In een blauwige, zandige laag werden enkele aangepunte paaltjes aangetroffen. Misschien gaat het hier om restanten van bewoning, maar met zekerheid valt dit niet te zeggen. Er viel geen plattegrond uit de structuur te achterhalen.

In het begin van de 13de eeuw werd het terrein met een dik pakket verhoogd. Het pakket was op sommige plaatsen een 50-tal cm dik en bevatte veel botmateriaal, lederresten en aardewerk. Er werd een lange en vrij brede ijzerzandsteen fundering aangetroffen, die op basis van het vondstmateriaal in de 13de eeuw geplaatst kon worden. De fundering, die naast ijzerzandsteen ook Noord-Franse zandsteen en brokken baksteen bevatte, liep quasi evenwijdig met de Janseniusstraat. Er werden geen tussenmuren aangetroffen, waarschijnlijk het gevolg van de ondiepe bewaring van de fundering. Het kan ook zijn dat het gebouw een façade in ijzerzandsteen had en een achterbouw in hout. Daar werden echter geen sporen van aangetroffen. De fundering uit ijzerzandsteen uit de late 12de – begin 13de eeuw was vermoedelijk van een 'Steen'. Een 'Steen' wordt voornamelijk in verband gebracht met patriciërswohnungen. Deze patriciërs behoorden tot de stadselite, veelal grootgrondbezitters en lakenkooplui die over geheel Europa handel dreven.

In de loop van de 13de eeuw werd de ijzerzandsteen fundering afgebroken. Naast de ijzerzandsteen fundering verscheen een andere fundering opgebouwd uit brokken ijzerzandsteen, brokken baksteen en gele bakstenen. Over de hele lengte kon ook de bovenbouw van de muur onderzocht worden. Deze bestond uit rode bakstenen gevoegd in een kop-strek-kop verband. Op basis hiervan kon de muur gedateerd worden in de 13de eeuw. Naast deze muur werden nog enkele waterhuishoudings- en rioleringsstructuren aangetroffen. Het ging om een houten tonnetje, een gootje en een afgebroken beer/waterput. Deze structuren lagen in een vrij gelaagde opbouw, waarvan enkele lagen vermoedelijk als vloerniveau aangeduid kunnen worden.

In zone 1 werd een gootje aangetroffen waarvan de vulling uit eind 18de eeuw-begin 19de eeuw dateert. De vloer werd nadien aangelegd. Enkele muurresten konden ook in de 18de eeuw geplaatst worden. Andere restanten betroffen muurresten van recente 20ste-eeuwse kelders.

10. LITERATUUR

- **Onuitgegeven bronnen**

- BARTHOLOMIEUX B. 2011, *Archeologische opgraving Diksmuidsestraat-Hoge Wieltjesgracht Ieper (prov. West-Vlaanderen)*, Rapport 02, pp. 1-78, Ingelmunster.
- GIERTS I., COX L., JANSSENS N. & VAN REMOORTER O. 2012, *Archeologische opgraving Ieper-Merghelynckstraat 3-5-7*, BAAC, Rapport 13, Drongen, pp. 1-78.
- JANSSENS L., COX L. & VAN REMOORTER O. 2012, *Archeologische opgraving Ieper Grote Markt 25-27*, BAAC, Rapport 28, Drongen, pp. 1-80.
- MOERMAN M. 2010, *Diepgaande analyse van twee Ieperse kaarten: het stadsplan van Thévelin-Destrée (1564) en de gravure over het beleg van Ieper van Guillaume du Tielt (1610)*, Onuitgegeven licentiaatsverhandeling, Universiteit Gent, Gent, pp. 1-175.
- S.n. 2014, *Bijzondere voorwaarden bij de vergunning voor een archeologische prospectie met ingreep in de bodem: Ieper, Janseniusstraat (Residentie Jansenius)*.
- S.n. 1999, *Notices sur la place d' Ypres et son démantèlement: 1830-1858*, Genootschap voor geschiedenis en vestingbouwkunde, Ieper.
- S.n. 2007, *Vauban en de Ieperse vestingen, Catalogus tentoonstelling 24 november 2007 tot 26 januari 2008*, Stadsarchief Ieper, Ieper.
- TROMMELMANS R. 2012, *Archeologische opgraving Ieper lakenhalle (prov. West-Vlaanderen)*, Rapport 09, pp. 1-93, Ingelmunster.

- **Uitgegeven bronnen**

- BARBIEUX J. & GABRIEL M. 2006, Les fabricants de pipes en terre du Nord de la France, in: *Nom d'une pipe! La pipe et le tabac dans le nord. De pijp en de tabak in het noorden*, Tourcoing, pp. 85-110.

- BARTELS M. 1999a, *Steden in Scherven 1. Vondsten uit beerputten in Deventer, Dordrecht, Nijmegen en Tiel (1200-1900)*, Amersfoort.
- CLEVIS H. & KOTTMAN J. 1989, *Weggegooid en teruggevonden. Aardewerk en glas uit Deventer vondstcomplexen 1375-1750*, Stichting Archeologie IJssel/Vechtstreek.
- CNUUDE V., DEWANCKELE J., DE CEUKELAIRE M., EVERAERT G., JACOBS P. & LALEMAN M.C. 2009, *Gent... Steengoed!*, Gent.
- DE CEUKELAIRE M., DUSAR M., & DREESEN R. 2009, Ijzerzandsteen, in: Cnudde V., Dewanckele J., De Ceukelaire M., Everaert G., Jacobs P. & Laleman M.C. (eds.): *Gent... Steengoed!*, Gent, pp. 370-373.
- DE GROOTE K. 2008, Middeleeuws aardewerk in Vlaanderen: Techniek, typologie, chronologie en evolutie van het gebruiksgoed in de regio Oudenaarde in de volle en late middeleeuwen (10de-16de eeuw), *Relicta Monografieën I*, Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed, Brussel, 2 delen.
- DEWILDE M. 2010, Westelijk kust-Vlaanderen in de 13de eeuw. De historisch-archeologische afdruk. In: Dewilde M., Ervynck A. & Becuwe F. (eds.): *Novii Monasterii vol. 10*, pp. 159-174.
- DEWILDE M. 2008, Bouwen met baksteen in middeleeuws Ieper, in: COOMANS T. & VAN ROYEN H. (eds.): *Medieval Brick Architecture in Flanders and Northern Europe: The Question of the Cistercian Origin*, Novi Monasterii 7, pp. 233-241.
- DEWILDE M. 1995, Van akker tot Grote Markt (W.-Vl.), in: *Archaeologia Mediaevalis 18*, pp. 38-39, Namur.
- DRAPER J. 1984, *Post-Medieval Pottery 1650-1800*, Shire.
- HANECA K., DEWILDE M., ERVYNCK A., BOEREN I., BEECKMAN H., GOETGHEBEUR P. & WYFFELS F. 2009, De 'houten eeuw' van een Vlaamse stad. Archeologisch en dendrochronologisch onderzoek te Ieper (prov. West-Vlaanderen), in: *Relicta, Archeologie, Monumenten- en Landschapsonderzoek in Vlaanderen 4*, pp. 99-134.

- MOENS J. 2011, Middeleeuws leer uit archeologisch onderzoek op de Grote Markt in Dendermonde, *Relicta* 7, pp. 37-66.
- MUS O. *et al.* 1992, *Omtrent de vestingstad Ieper*, Koning Boudewijnstichting, Brussel.
- MUS O. 1996, L'évolution de la Ville d'Ypres depuis l'origine jusqu'à 1400, in: DEWILDE M., ERVYNCK A. & WIELEMANS A. (eds.): *Ypres and the Medieval Cloth Industry in Flanders, Archaeological and Historical Contributions - Ieper en de middeleeuwse lakennijverheid in Vlaanderen, Archeologische en historische bijdragen, Archeologie in Vlaanderen Monografie 2*, Brussel, pp. 43-56.
- STUBBE L., DENDOOVEN D., TERMOTE J. en VANDERGHOTE P. 2003, *Vesting Ieper. Wandeling in een historisch landschap*, OKV, Drukkerij L. Vanmelle nv, Gent.
- TERMOTE J. 1992, De stadsverdediging van Ieper vóór 1388, in: Van Acker J. (ed.): *Wevend aan het verleden*, De rode Bles, Veurne, pp. 219-228.
- **Internetbronnen**
 - <http://maps.google.be/>
 - <http://geovlaanderen.agiv.be/geovlaanderen/bodemkaart>
 - <http://geovlaanderen.gisvlaanderen.be/>
 - <http://inventaris.vioe.be/dibe/geheel/21274>
 - <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/geheel/4010>
 - <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/relict/30539>
 - <http://www.sanderusmaps.com/detail.cfm?c=4598>
 - http://www.kb.nl/bladerboek/stedenboek/browse/page_pl096.html
 - <http://belgica.kbr.be/>

- <http://www.smu.ca/academic/arts/anthropology/windows/creamware.html>
- <http://www.goudse-kopstukken.nl/kleipijpen/pijpenmakersmerken/gouda-bijmerken/>

11. BIJLAGEN

- Bijlage 1: Overzichtsplan
- Bijlage 2: Zone 1 - vlak 4
- Bijlage 3: Zone 2 - vlak 4
- Bijlage 4: Zone 1, 2 & 3 - vlak 3
- Bijlage 5: Zone 1, 2 & 3 - vlak 2
- Bijlage 6: Zone 1 - vlak 1
- Bijlage 7: Zone 1, 2 & 3 - vlak 0
- Bijlage 8: Profielen 4 en 5
- Bijlage 9: Profielen 6 en 7
- Bijlage 10: Profiel 8
- Bijlage 11: Profiel 9
- Bijlage 12: Harris-matrix
- USB-kaart met daarop de fotolijst, een overzichtsplan, dit rapport en de bijlagen

De database met alle foto's, tekeningen en inventarissen is te raadplegen via:
<http://www.monarcheo.be/databank>. Bij vragen hieromtrent: neem contact via
info@monument.be.

Archeologisch
onderzoek
leper Janseniusstraat
2014

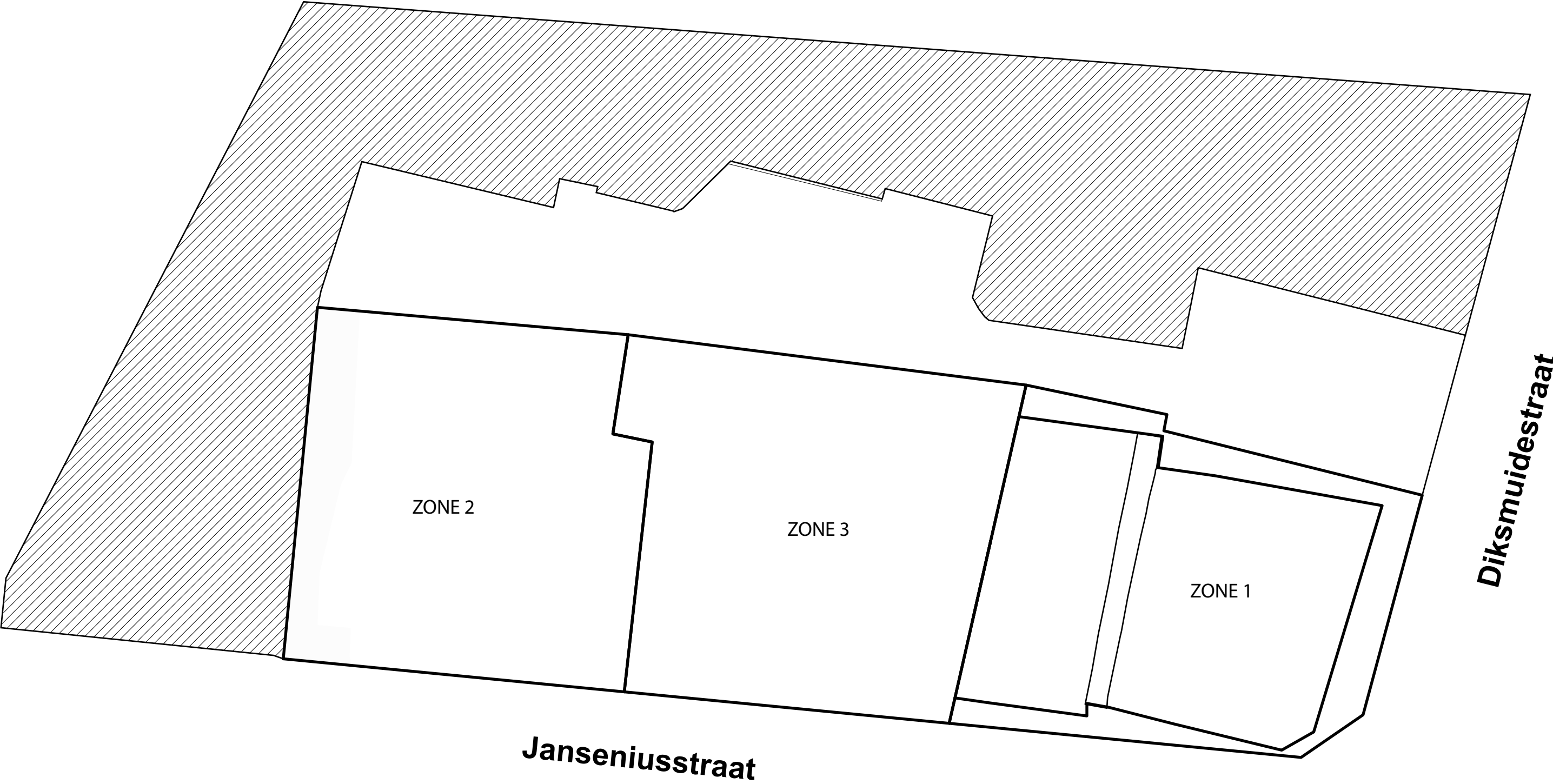
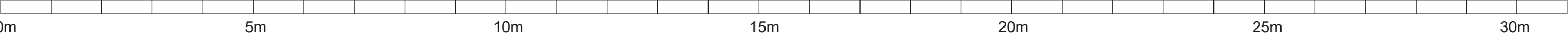
Bijlage 1: Overzichtsplan

Huidige bebouwing

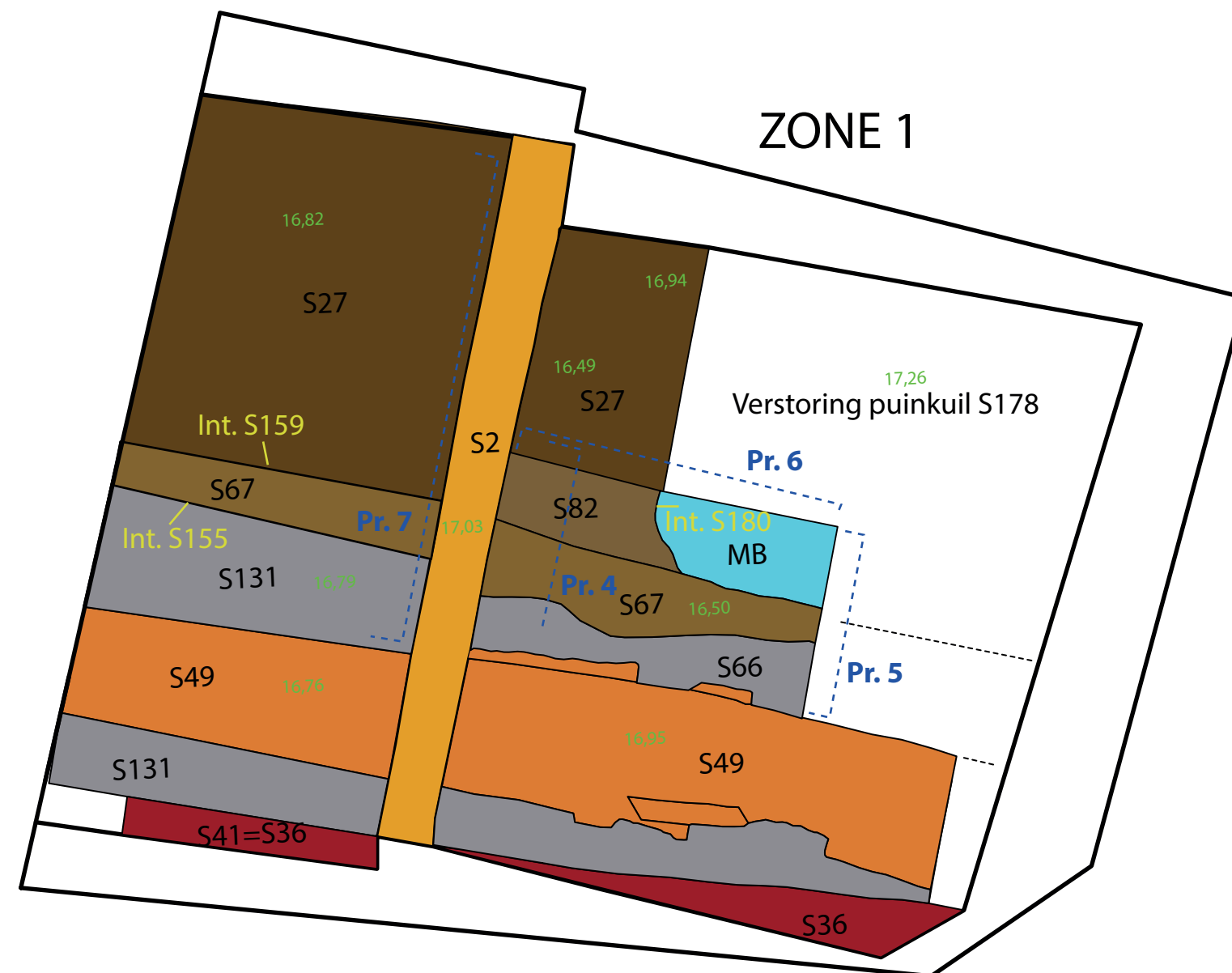
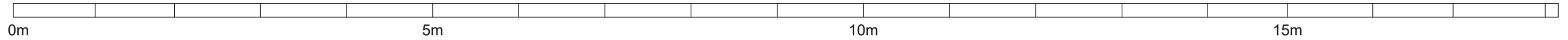
Verg.nr. 2014/054

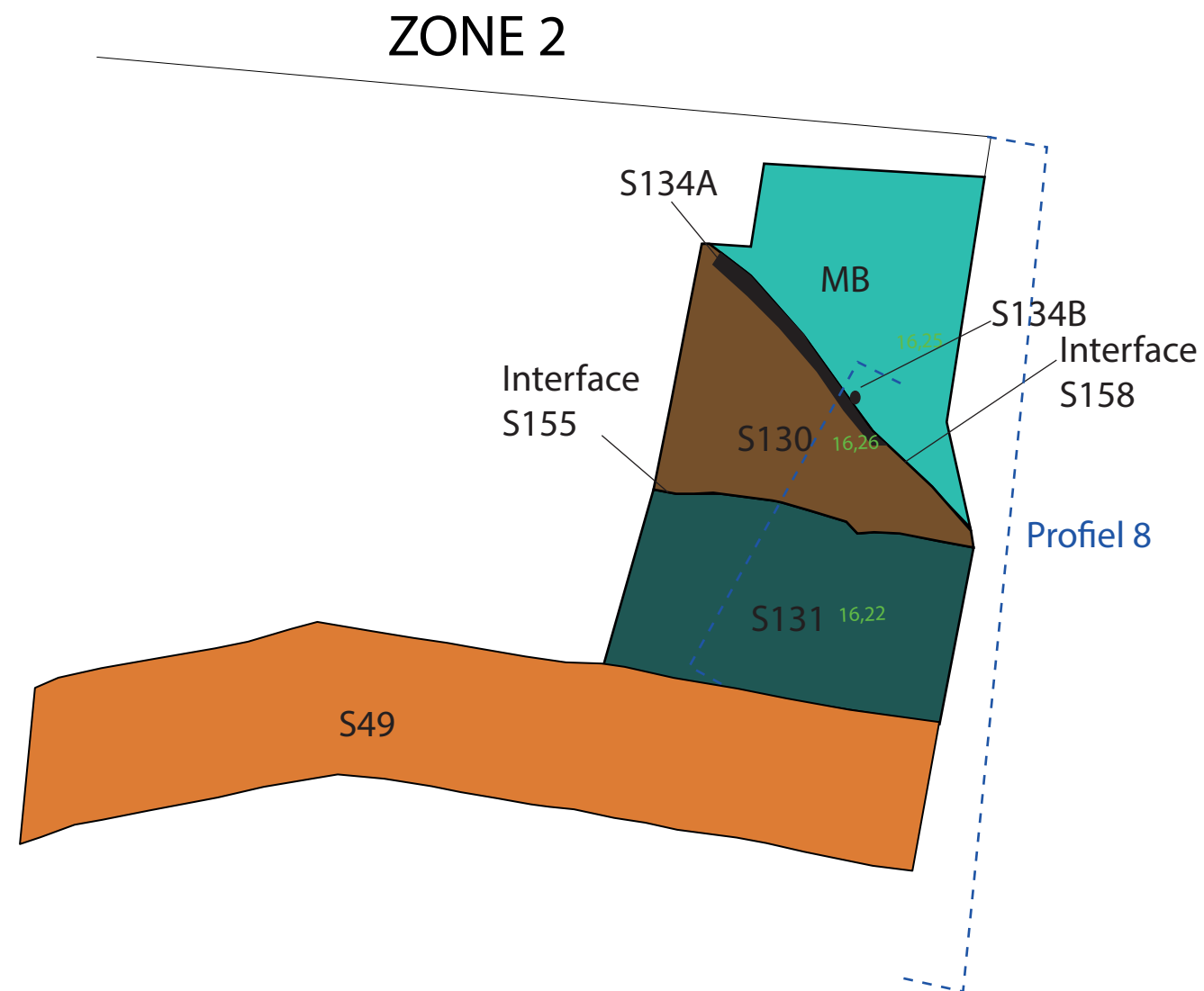
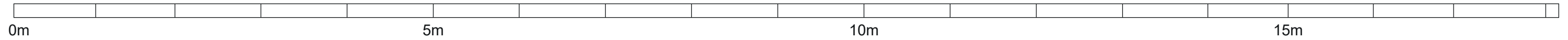
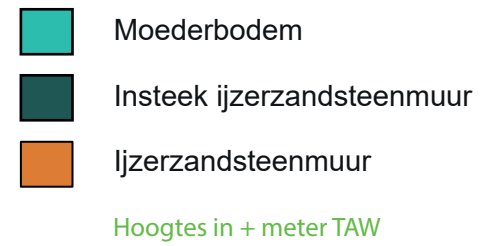
Monument

Vandekerckhove

- IJzerzandsteenmuur
- Insteek ijzerzandsteenmuur
- 14de-eeuwse baksteenmuur
- 19de-eeuwse kelder muur
- Hoogtes in + meter TAW

Archeologisch
onderzoek
leper Janseniusstraat
2014

Bijlage 4: Zone 1, 2 & 3 - vlak 3

IJzerzandsteenmuur

InstEEK ijzerzandsteenmuur

14de-eeuwse baksteenmuur

Afvalpakket

Huidige bebouwing

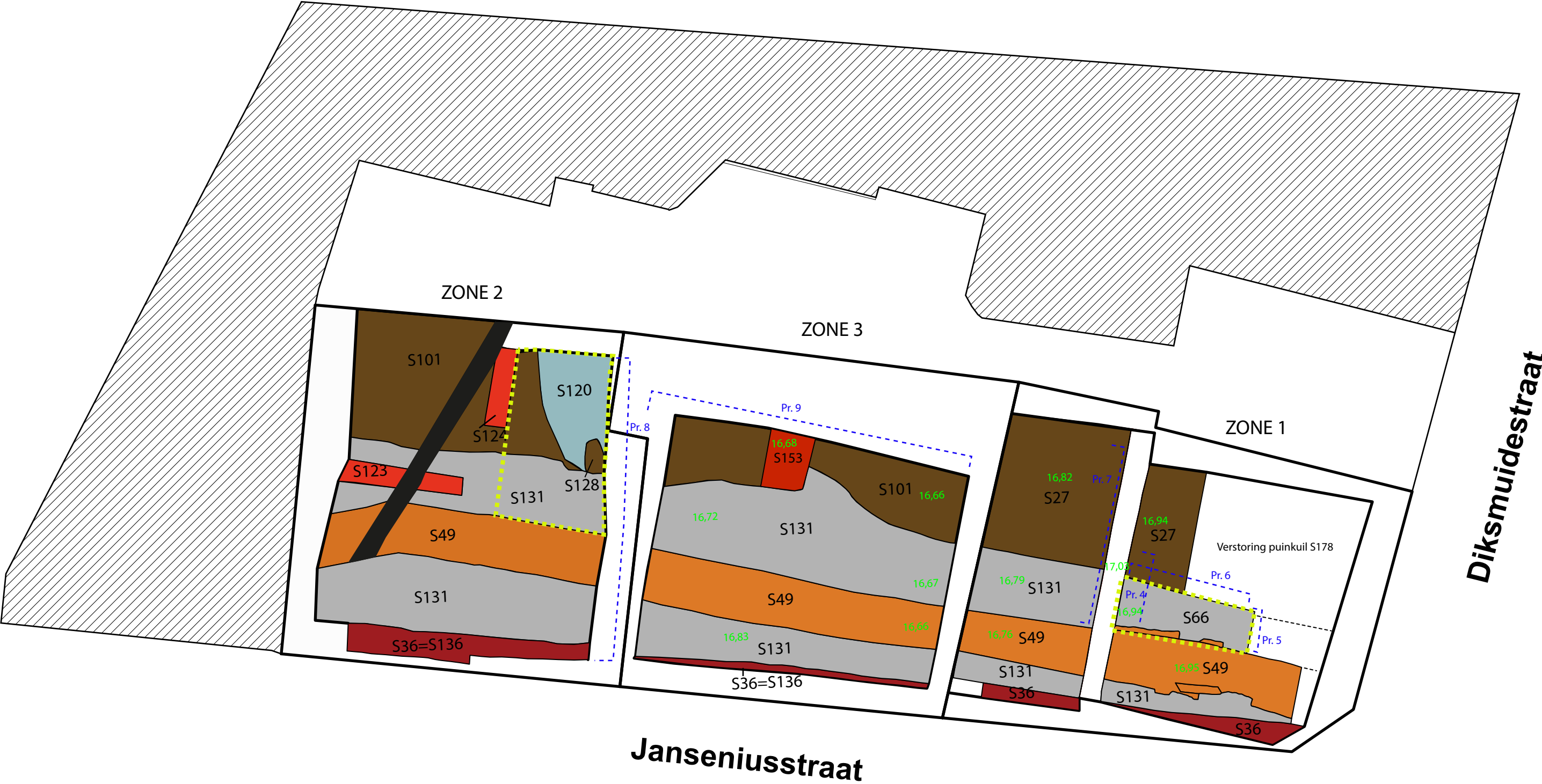
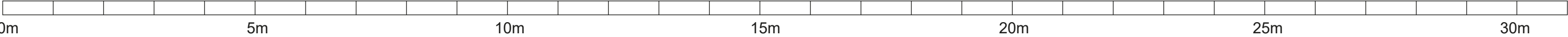
Verdieping vlak 4

Verstoring riolering

Hoogtes in + meter TAW

Verg.nr. 2014/054

Monument
Vandekerckhove

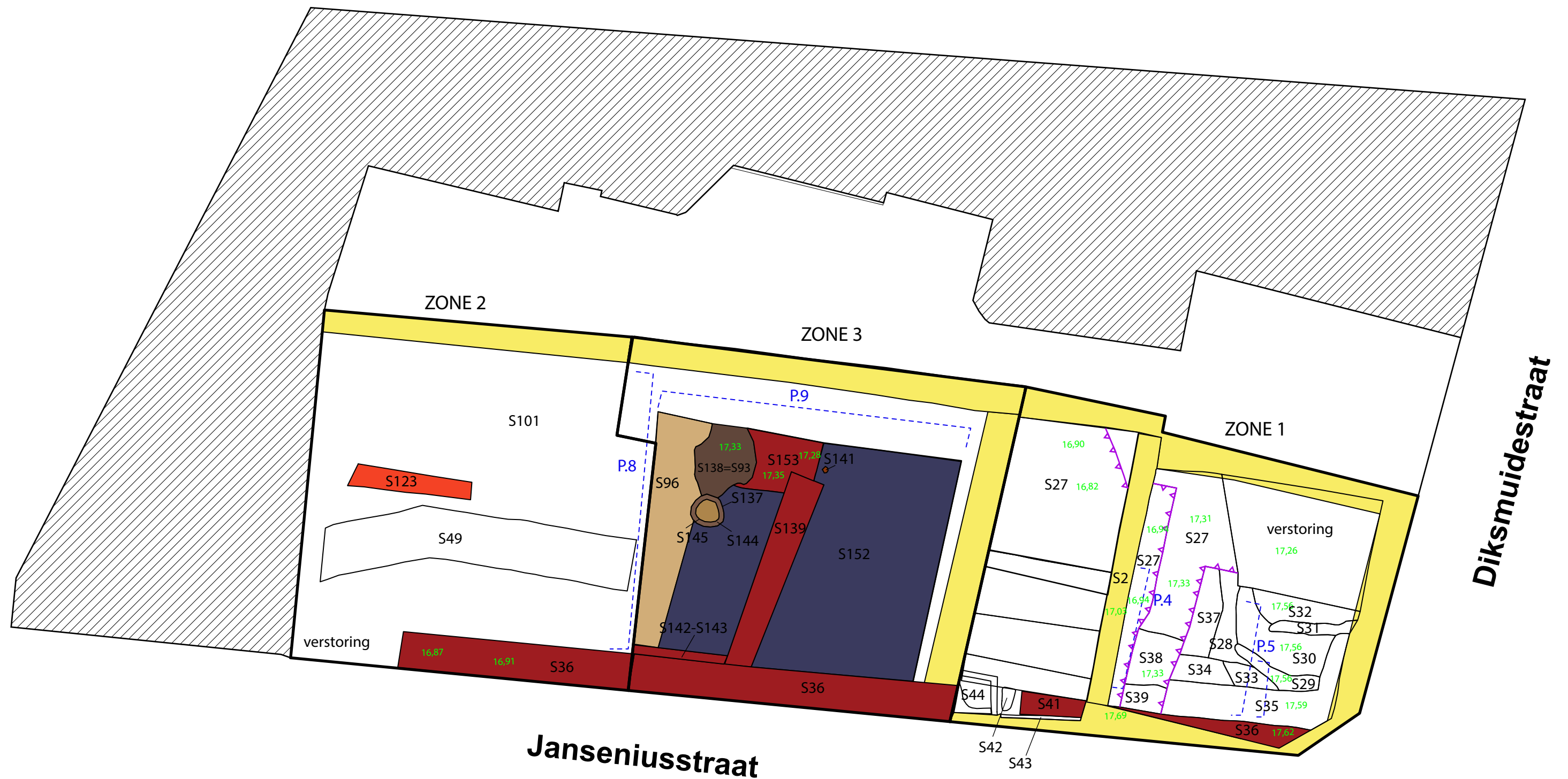
- Recente keldermuur
- 16de eeuws muurwerk
- 14de-eeuwse baksteenmuur
- Huidige bebouwing
- Verdieping

Hoogtes in + meter TAW

Verg.nr. 2014/054

Monument
Vandekerckhove

0m 5m 10m 15m 20m 25m 30m

Archeologisch
onderzoek
leper Janseniusstraat
2014

Bijlage 6: Zone 1 - vlak 1

Natuursteen

Hoogtes in + meter TAW

Drainage

Gele baksteen 20,0 x 9,0 x 5,5cm

Rode baksteen vloer
20,0 x 9,0 x 5,5cm

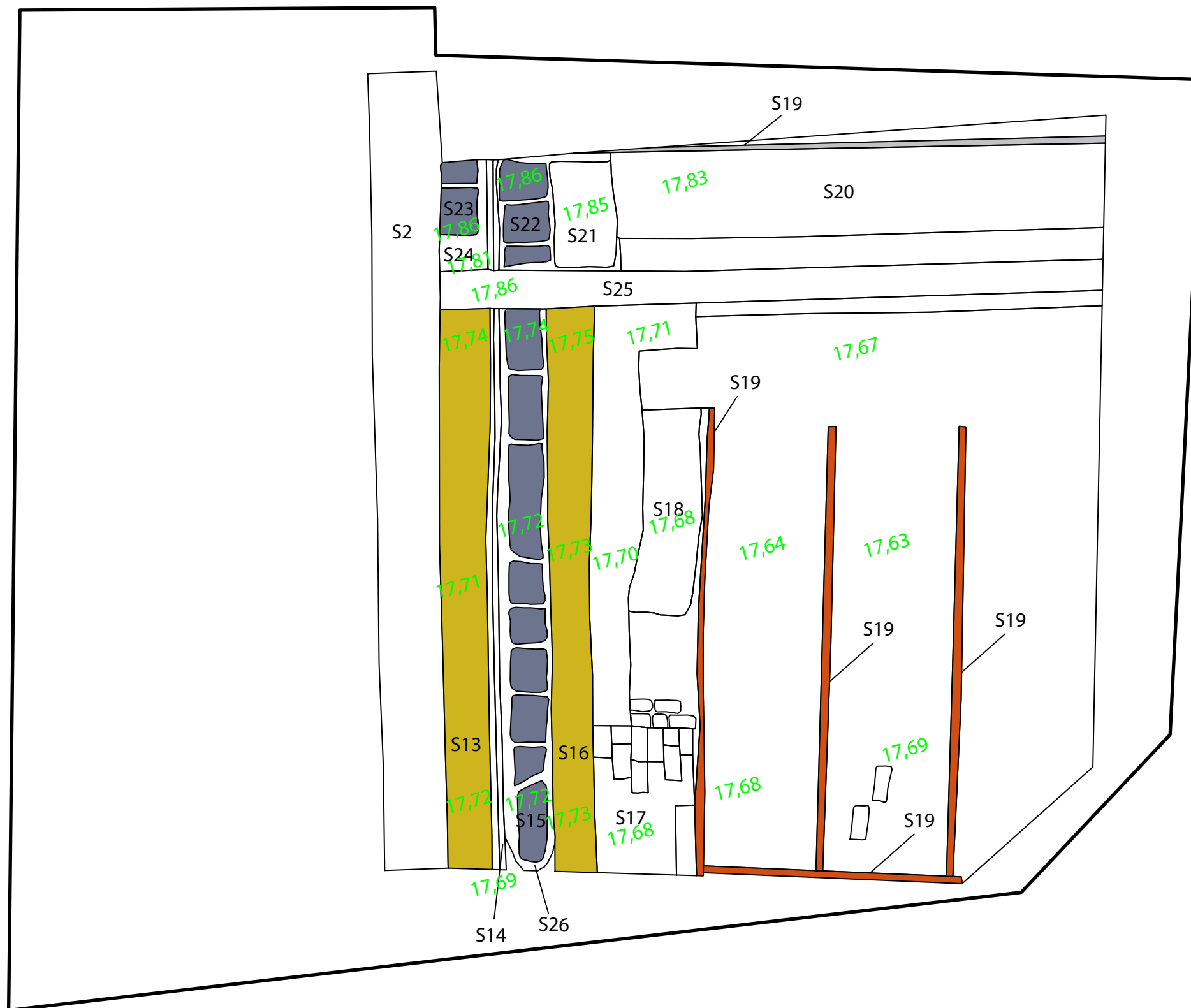
Verg.nr. 2014/054

Monument
Vandekerckhove

0m

5m

10m

 Huidige bebouwing

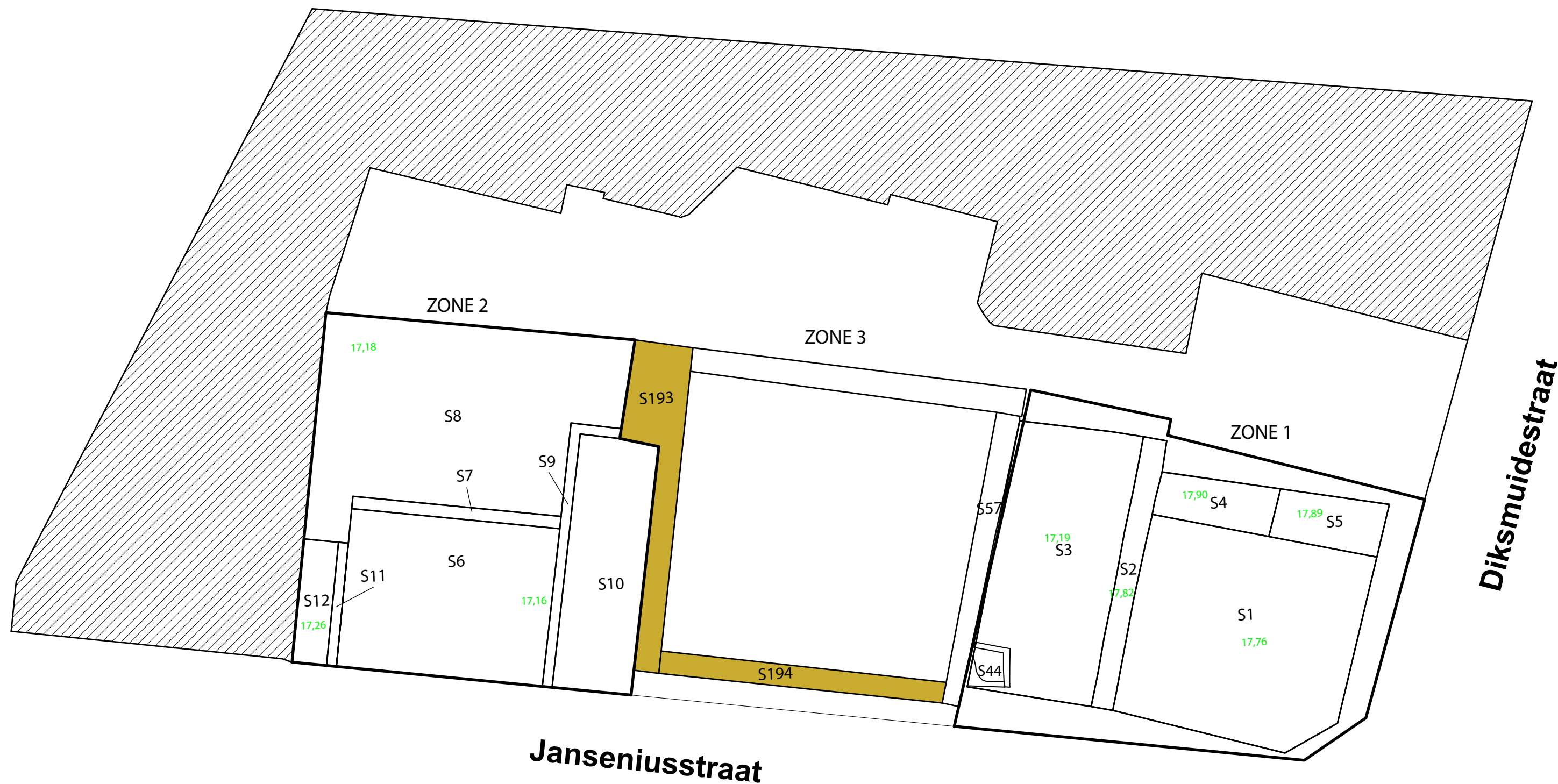
 Zandige mortel

Hoogtes in + meter TAW

Verg.nr. 2014/054

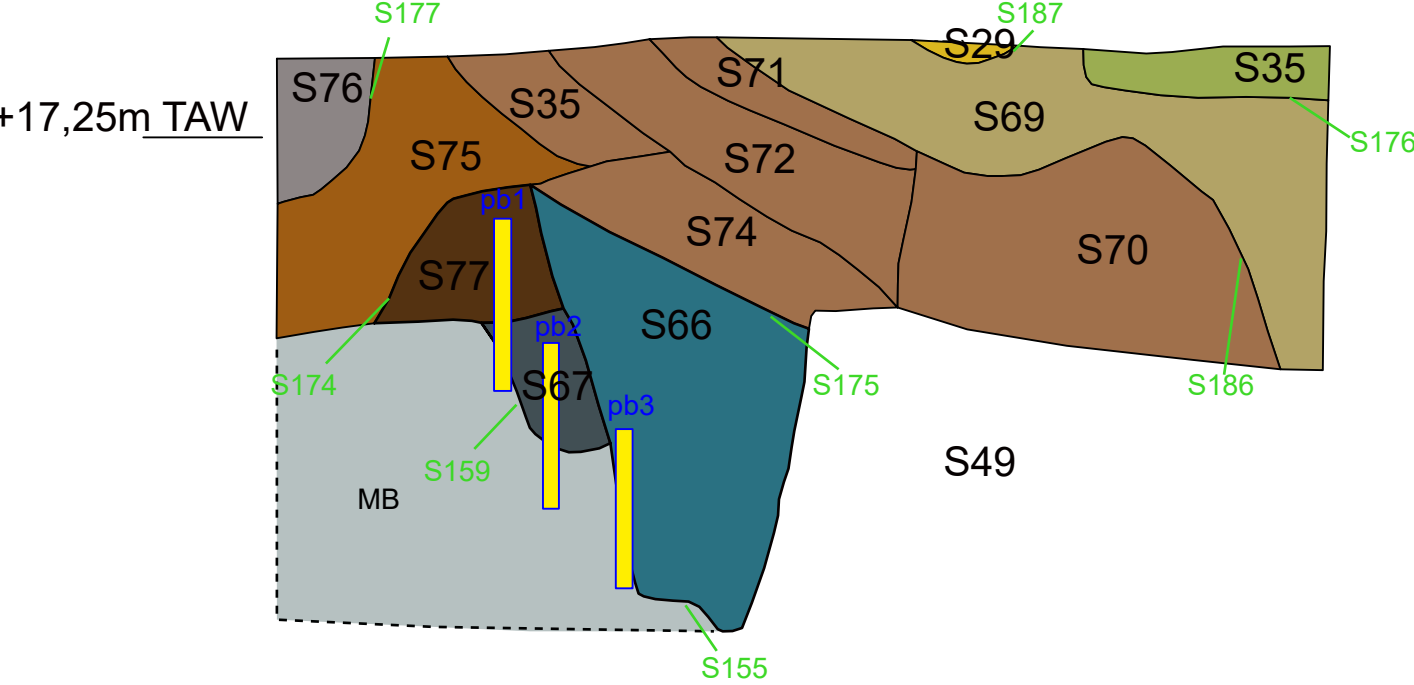
Monument
Vandekerckhove

0m 5m 10m 15m 20m 25m 30m

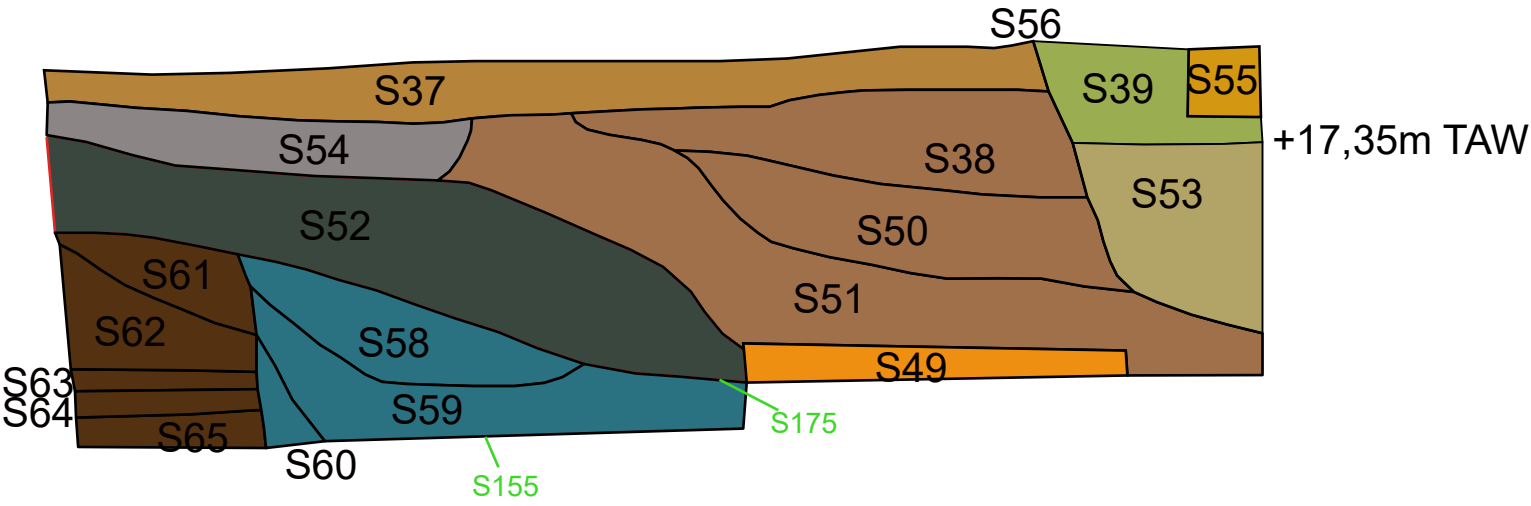

PROFIEL 5

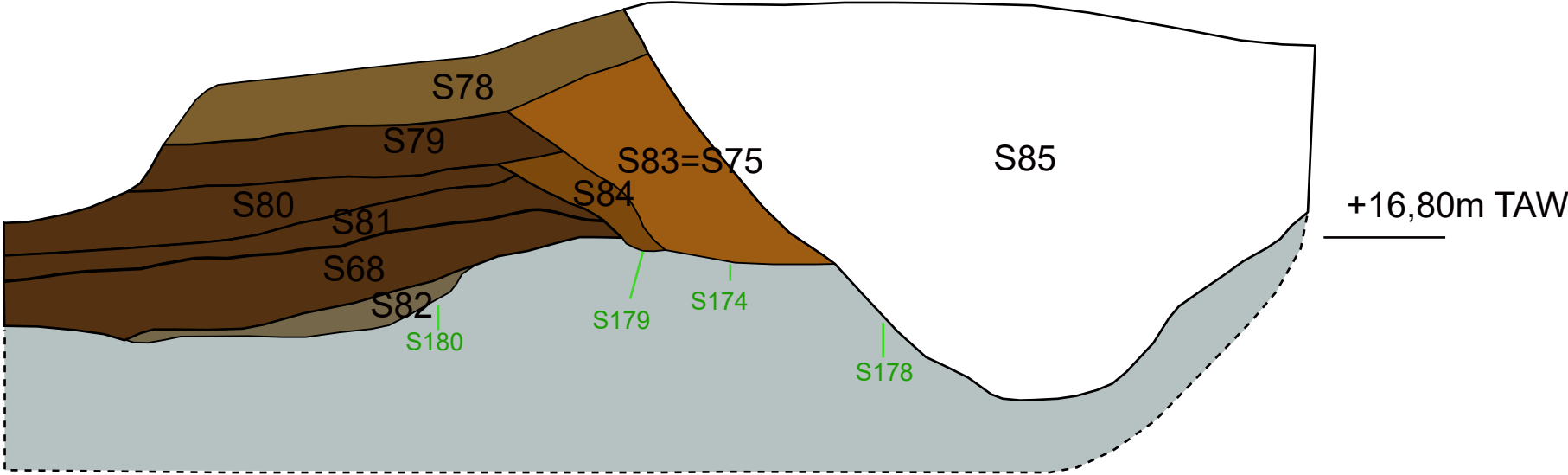

PROFIEL 4

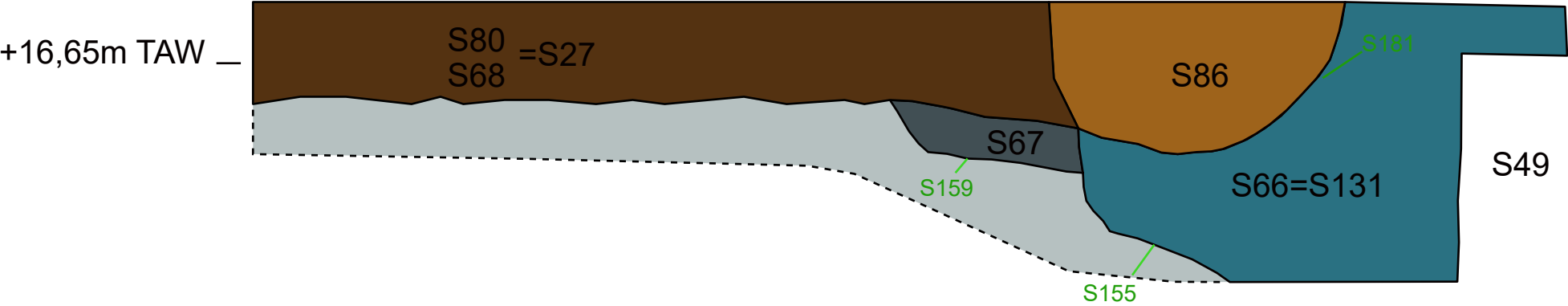

Profiel 6

Profiel 7

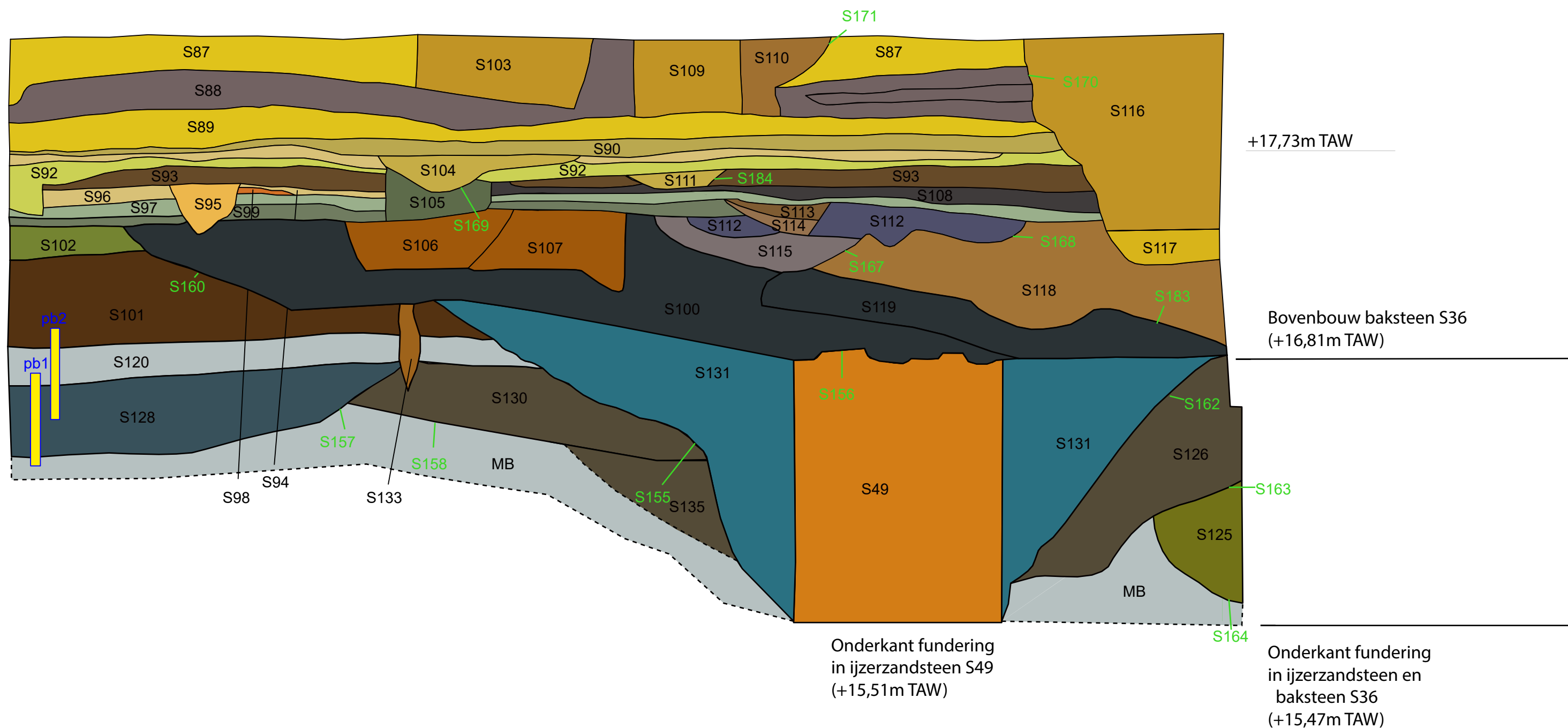

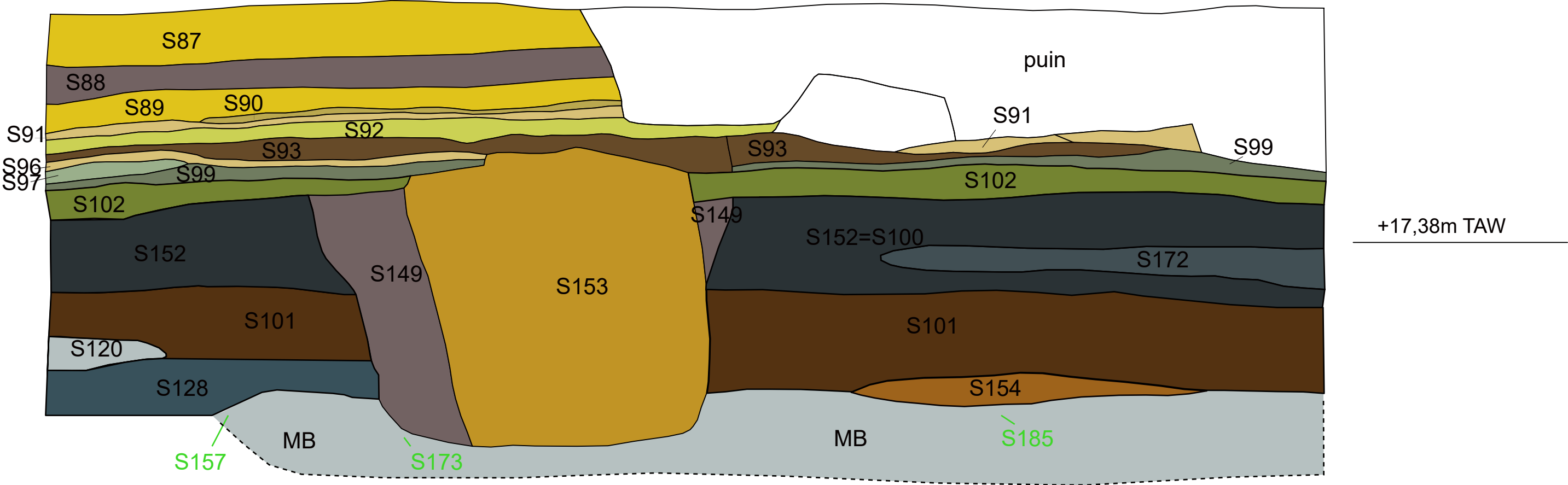
Interface

Moederbodem (MB)

Pollenbak

0m 1m 2m 3m 4m 5m 6m 7m

Archeologisch
onderzoek
leper Janseniusstraat
2014

Bijlage 12: Harris matrix

Monument

Vandekerckhove

Verg.nr. 2014/054

Legende:

12de eeuw

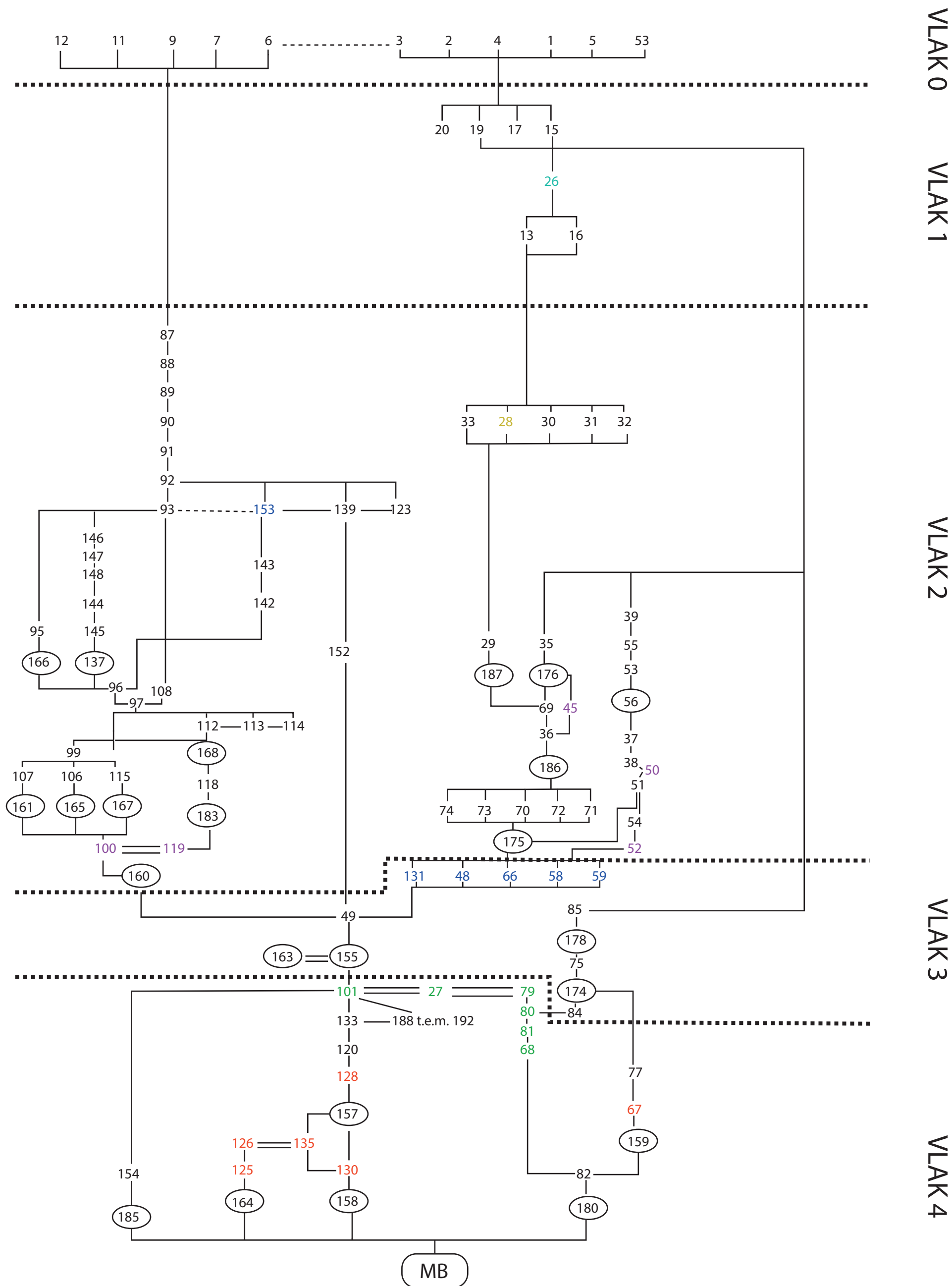
Begin 13de eeuw

13de eeuw

Eind 13de - begin 14de eeuw

14de - 15de eeuw

Eind 18de eeuw

ARCHEOLOGISCHE OPGRAVING

Ieper - Janseniusstraat 2014

FOTOLIJST

Monument
Vandekerckhove N.V.

Auteurs: Bot Bart

Monument Vandekerckhove nv
Oostrozebekestraat 54
8770 INGELMUNSTER

IMG_5781.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): 202 - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

IMG_5775.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): 253 - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

IMG_5772.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): 337 - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

IMG_5768.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): 337 - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

IMG_5766.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): 337 - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

IMG_5764.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): 337 - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

IMG_5762.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): 337 - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

IMG_5759.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): 337 - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

IMG_5757.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): 289 - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

IMG_5755.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): 289 - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

IMG_5751.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): 144 - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

IMG_5744.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): 212 - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

IMG_5739.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): 176 - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

IMG_5735.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): 176 - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

IMG_5734.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): 179 - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

IMG_5733.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): 179 - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

IMG_5732.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): 179 - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

IMG_5729.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): 206 - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

IMG_5727.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): 206 - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

IMG_5725.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): 273 - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

IMG_5724.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): 273 - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

IMG_5723.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): 272 - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

IMG_5721.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): 188 - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

IMG_5720.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): 188 - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

IMG_5719.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): 188 - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

IMG_5717.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): 155 - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

IMG_5715.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): 155 - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

IMG_5711.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): 154 - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

IMG_5709.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): 154 - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

IMG_5708.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): 154 - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

DSCN1700.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): / - Structuur:
Profiel 4 - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

DSCN1699.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): / - Structuur:
Profiel 4 - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

DSCN1698.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): / - Structuur:
Profiel 4 - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

DSCN1697.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): / - Structuur:
Profiel 4 - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

DSCN1696.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): / - Structuur:
Profiel 4 - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

DSCN1695.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): / - Structuur:
Profiel 4 - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

DSCN1694.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): / - Structuur: Profiel 4 - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

DSCN1693.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): / - Structuur: Profiel 4 - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

DSCN1692.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///3

DSCN1691.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///3

DSCN1689.JPG - Spoornummer(s): 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35 - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///3

DSCN1687.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///3

DSCN1684.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///3

DSCN1682.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///3

DSCN1681.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///3

DSCN1678.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///3

DSCN1670.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///3

DSCN1667.JPG - Spoornummer(s): 26 - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

DSCN1664.JPG - Spoornummer(s): 26 - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

DSCN1663.JPG - Spoornummer(s): 26 - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

DSCN1662.JPG - Spoornummer(s): 26 - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

DSCN1661.JPG - Spoornummer(s): 13, 14, 15, 16 - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

DSCN1659.JPG - Spoornummer(s): 13, 14, 15, 16 - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

DSCN1656.JPG - Spoornummer(s): 13, 14, 15, 16 - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

DSCN1655.JPG - Spoornummer(s): 13, 14, 15, 16 - Inventarisnummer(s): / -
Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

DSCN1654.JPG - Spoornummer(s): 13, 14, 15, 16 - Inventarisnummer(s): / -
Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

DSCN1653.JPG - Spoornummer(s): 13, 14, 15, 16 - Inventarisnummer(s): / -
Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

DSCN1649.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / -
Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///2

DSCN1647.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / -
Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///2

DSCN1644.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / -
Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///2

DSCN1643.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///2

DSCN1642.JPG - Spoornummer(s): 20, 21, 22, 23, 24, 25 - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///2

DSCN1640.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///2

DSCN1639.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///2

DSCN1638.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///2

DSCN1637.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///2

DSCN1635.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///2

DSCN1632.JPG - Spoornummer(s): 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19 - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///2

DSCN1630.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///1

DSCN1629.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///1

DSCN1627.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///1

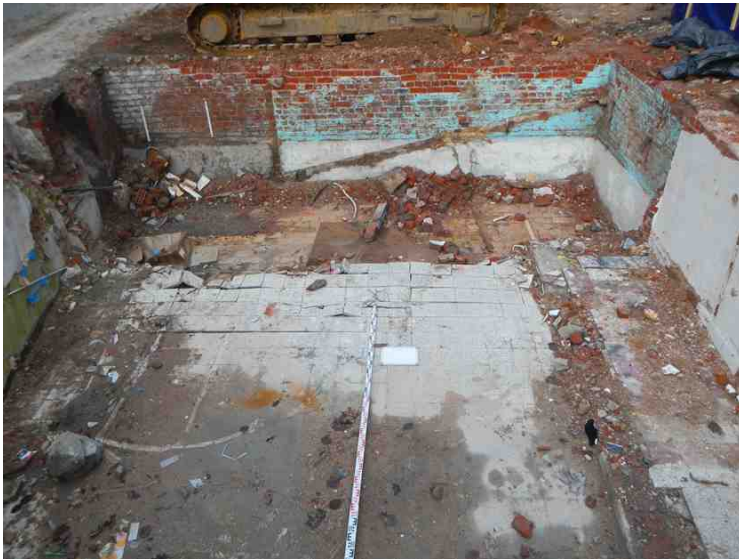
DSCN1626.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///1

DSCN1623.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///1

DSCN1621.JPG - Spoornummer(s): 6, 7, 8, 9, 11, 12 - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///1

DSCN1620.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///1

DSCN1619.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///1

DSCN1618.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///1

DSCN1617.JPG - Spoornummer(s): 1, 2, 3 - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///1

DSCN1616.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///1

DSCN1614.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///1

DSCN1613.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///1

DSCN1612.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///1

DSCN1609.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///1

DSCN1608.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///1

DSCN1607.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///1

DSCN1239.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): / - Structuur: Profiel 9 - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

DSCN1238.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): / - Structuur: Profiel 9 - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

DSCN1237.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): / - Structuur: Profiel 9 - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

2014-054 - IEJA14 - Zone3 - Vlak 3 - 029.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 3///3

2014-054 - IEJA14 - Zone3 - Vlak 3 - 028.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 3///3

2014-054 - IEJA14 - Zone3 - Vlak 3 - 024.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 3///3

2014-054 - IEJA14 - Zone3 - Vlak 3 - 023.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 3///3

2014-054 - IEJA14 - Zone3 - Vlak 3 - 022.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 3///3

2014-054 - IEJA14 - Zone3 - Vlak 3 - 021.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 3///3

2014-054 - IEJA14 - Zone3 - Vlak 3 - 019.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 3///3

2014-054 - IEJA14 - Zone3 - Vlak 3 - 017.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 3///3

2014-054 - IEJA14 - Zone3 - Vlak 3 - 012.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 3///3

2014-054 - IEJA14 - Zone3 - Vlak 3 - 009.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 3///3

2014-054 - IEJA14 - Zone3 - Vlak 3 - 001.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 3///3

2014-054 - IEJA14 - Zone3 - Vlak 2 - 013.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 3///2

2014-054 - IEJA14 - Zone3 - Vlak 2 - 012.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 3///2

2014-054 - IEJA14 - Zone3 - Vlak 2 - 011.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 3///2

2014-054 - IEJA14 - Zone3 - Vlak 2 - 010.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 3///2

2014-054 - IEJA14 - Zone3 - Vlak 2 - 009.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 3///2

2014-054 - IEJA14 - Zone3 - Vlak 2 - 007.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 3///2

2014-054 - IEJA14 - Zone3 - Vlak 2 - 004.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 3///2

2014-054 - IEJA14 - Zone3 - Vlak 2 - 003.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 3///2

2014-054 - IEJA14 - Zone3 - Vlak 2 - 001.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 3///2

2014-054 - IEJA14 - Zone3 - Vlak 1 - 012.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 3///1

2014-054 - IEJA14 - Zone3 - Vlak 1 - 011.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 3///1

2014-054 - IEJA14 - Zone3 - Vlak 1 - 010.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 3///1

2014-054 - IEJA14 - Zone3 - Vlak 1 - 008.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 3///1

2014-054 - IEJA14 - Zone3 - Vlak 1 - 007.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 3///1

2014-054 - IEJA14 - Zone3 - Vlak 1 - 006.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 3///1

2014-054 - IEJA14 - Zone3 - Vlak 1 - 005.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 3///1

2014-054 - IEJA14 - Zone3 - Vlak 1 - 004.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 3///1

2014-054 - IEJA14 - Zone3 - Vlak 1 - 001.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 3///1

2014-054 - IEJA14 - Zone2 - Vlak3 - 008.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///3

2014-054 - IEJA14 - Zone2 - Vlak3 - 006.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///3

2014-054 - IEJA14 - Zone2 - Vlak3 - 004.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///3

2014-054 - IEJA14 - Zone2 - Vlak3 - 002.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///3

2014-054 - IEJA14 - Zone2 - Vlak2 - 036.JPG - Spoornummer(s): 49 -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///2

2014-054 - IEJA14 - Zone2 - Vlak2 - 034.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///2

2014-054 - IEJA14 - Zone2 - Vlak2 - 032.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///2

2014-054 - IEJA14 - Zone2 - Vlak2 - 030.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///2

2014-054 - IEJA14 - Zone2 - Vlak2 - 027.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///2

2014-054 - IEJA14 - Zone2 - Vlak2 - 026.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///2

2014-054 - IEJA14 - Zone2 - Vlak2 - 024.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///2

2014-054 - IEJA14 - Zone2 - Vlak2 - 023.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///2

2014-054 - IEJA14 - Zone2 - Vlak2 - 022.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///2

2014-054 - IEJA14 - Zone2 - Vlak2 - 021.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///2

2014-054 - IEJA14 - Zone2 - Vlak2 - 020.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///2

2014-054 - IEJA14 - Zone2 - Vlak2 - 019.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///2

2014-054 - IEJA14 - Zone2 - Vlak2 - 018.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///2

2014-054 - IEJA14 - Zone2 - Vlak2 - 017.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///2

2014-054 - IEJA14 - Zone2 - Vlak2 - 015.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///2

2014-054 - IEJA14 - Zone2 - Vlak2 - 014.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///2

2014-054 - IEJA14 - Zone2 - Vlak2 - 013.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///2

2014-054 - IEJA14 - Zone2 - Vlak2 - 012.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///2

2014-054 - IEJA14 - Zone2 - Vlak2 - 011.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///2

2014-054 - IEJA14 - Zone2 - Vlak2 - 010.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///2

2014-054 - IEJA14 - Zone2 - Vlak2 - 009.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///2

2014-054 - IEJA14 - Zone2 - Vlak2 - 008.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///2

2014-054 - IEJA14 - Zone2 - Vlak2 - 006.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///2

2014-054 - IEJA14 - Zone2 - Vlak2 - 002.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///2

2014-054 - IEJA14 - Zone1 - Vlak4 - 025.JPG - Spoornummer(s): 49 -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: ///4,
1///

2014-054 - IEJA14 - Zone1 - Vlak4 - 022.JPG - Spoornummer(s): 49 -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: ///4,
1///

2014-054 - IEJA14 - Zone1 - Vlak4 - 021.JPG - Spoornummer(s): 49 -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: ///4,
1///

2014-054 - IEJA14 - Zone1 - Vlak4 - 019.JPG - Spoornummer(s): 49 -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: ///4,
1///

2014-054 - IEJA14 - Zone1 - Vlak4 - 018.JPG - Spoornummer(s): 49 -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: ///4,
1///

2014-054 - IEJA14 - Zone1 - Vlak4 - 017.JPG - Spoornummer(s): 49 - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: ///4, 1///

2014-054 - IEJA14 - Zone1 - Vlak4 - 016.JPG - Spoornummer(s): 49 - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: ///4, 1///

2014-054 - IEJA14 - Zone1 - Vlak4 - 015.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: ///4, 1///

2014-054 - IEJA14 - Zone1 - Vlak4 - 014.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: ///4, 1///

2014-054 - IEJA14 - Zone1 - Vlak4 - 012.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: ///4, 1///

2014-054 - IEJA14 - Zone1 - Vlak4 - 010.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: ///4, 1///

2014-054 - IEJA14 - Zone1 - Vlak4 - 009.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: ///4,
1///

2014-054 - IEJA14 - Zone1 - Vlak4 - 008.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: ///4,
1///

2014-054 - IEJA14 - Zone1 - Vlak4 - 005.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: ///4,
1///

2014-054 - IEJA14 - Zone1 - Vlak4 - 003.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: ///4,
1///

2014-054 - IEJA14 - Zone1 - Vlak4 - 002.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: ///4,
1///

2014-054 - IEJA14 - S49 - Coupe - 002.JPG - Spoornummer(s): 49 -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: ///3,
1///

2014-054 - IEJA14 - S49 - Coupe - 001.JPG - Spoornummer(s): 49 - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: ///3, 1///

2014-054 - IEJA14 - S49 - 057.JPG - Spoornummer(s): 49 - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: ///3, 2///

2014-054 - IEJA14 - S49 - 056.JPG - Spoornummer(s): 49 - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: ///3, 2///

2014-054 - IEJA14 - S49 - 055.JPG - Spoornummer(s): 49 - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: ///3, 2///

2014-054 - IEJA14 - S49 - 054.JPG - Spoornummer(s): 49 - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: ///3, 2///

2014-054 - IEJA14 - S49 - 053.JPG - Spoornummer(s): 49 - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: ///3, 2///

2014-054 - IEJA14 - S49 - 051.JPG - Spoornummer(s): 49 -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: ///3,
1///

2014-054 - IEJA14 - S49 - 050.JPG - Spoornummer(s): 49 -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: ///3,
1///

2014-054 - IEJA14 - S49 - 048.JPG - Spoornummer(s): 49 -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: ///3,
1///

2014-054 - IEJA14 - S49 - 047.JPG - Spoornummer(s): 49 -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: ///3,
1///

2014-054 - IEJA14 - S49 - 045.JPG - Spoornummer(s): 49 -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: ///3,
1///

2014-054 - IEJA14 - S49 - 044.JPG - Spoornummer(s): 49 -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: ///3,
1///

2014-054 - IEJA14 - S49 - 043.JPG - Spoornummer(s): 49 -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: ///3,
1///

2014-054 - IEJA14 - S49 - 042.JPG - Spoornummer(s): 49 -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: ///3,
1///

2014-054 - IEJA14 - S49 - 041.JPG - Spoornummer(s): 49 -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: ///3,
1///

2014-054 - IEJA14 - S49 - 040.JPG - Spoornummer(s): 49 -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: ///3,
1///

2014-054 - IEJA14 - S49 - 039.JPG - Spoornummer(s): 49 -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: ///3,
1///

2014-054 - IEJA14 - S49 - 038.JPG - Spoornummer(s): 49 -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: ///3,
1///

2014-054 - IEJA14 - S49 - 036.JPG - Spoornummer(s): 49 -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: ///3,
1///

2014-054 - IEJA14 - S49 - 035.JPG - Spoornummer(s): 49 -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: ///3,
1///

2014-054 - IEJA14 - S49 - 030.JPG - Spoornummer(s): 49 -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: ///3,
1///

2014-054 - IEJA14 - S49 - 028.JPG - Spoornummer(s): 49 -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: ///3,
1///

2014-054 - IEJA14 - S49 - 027.JPG - Spoornummer(s): 49 -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: ///3,
1///

2014-054 - IEJA14 - S49 - 025.JPG - Spoornummer(s): 49 -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: ///3,
1///

2014-054 - IEJA14 - S49 - 024.JPG - Spoornummer(s): 49 -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: ///3,
1///

2014-054 - IEJA14 - S49 - 022.JPG - Spoornummer(s): 49 -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: ///3,
1///

2014-054 - IEJA14 - S49 - 021.JPG - Spoornummer(s): 49 -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: ///3,
1///

2014-054 - IEJA14 - S49 - 019.JPG - Spoornummer(s): 49 -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: ///3,
1///

2014-054 - IEJA14 - S49 - 016.JPG - Spoornummer(s): 49 -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: ///3,
1///

2014-054 - IEJA14 - S49 - 015.JPG - Spoornummer(s): 49 -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: ///3,
1///

2014-054 - IEJA14 - S49 - 014.JPG - Spoornummer(s): 49 -
 Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: ///3,
 1///

2014-054 - IEJA14 - S49 - 011.JPG - Spoornummer(s): 49 -
 Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: ///3,
 1///

2014-054 - IEJA14 - S49 - 009.JPG - Spoornummer(s): 49 -
 Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: ///3,
 1///

2014-054 - IEJA14 - S49 - 008.JPG - Spoornummer(s): 49 -
 Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: ///3,
 1///

2014-054 - IEJA14 - S49 - 007.JPG - Spoornummer(s): 49 -
 Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: ///3,
 1///

2014-054 - IEJA14 - S49 - 005.JPG - Spoornummer(s): 49 -
 Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: ///3,
 1///

2014-054 - IEJA14 - S49 - 003.JPG - Spoornummer(s): 49 -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: ///3,
1///

2014-054 - IEJA14 - S49 - 001.JPG - Spoornummer(s): 49 -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: ///3,
1///

2014-054 - IEJA14 - S41, S42, S43, S44 - 018.JPG - Spoornummer(s): 43 -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: ///3,
1///

2014-054 - IEJA14 - S41, S42, S43, S44 - 015.JPG - Spoornummer(s): 43 -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: ///3,
1///

2014-054 - IEJA14 - S41, S42, S43, S44 - 013.JPG - Spoornummer(s): 41 -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: ///3,
1///

2014-054 - IEJA14 - S41, S42, S43, S44 - 009.JPG - Spoornummer(s): 41 -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///

2014-054 - IEJA14 - S41, S42, S43, S44 - 005.JPG - Spoornummer(s): 43 - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///

2014-054 - IEJA14 - S41, S42, S43, S44 - 003.JPG - Spoornummer(s): 41 - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///

2014-054 - IEJA14 - S41 - coupe - 005.JPG - Spoornummer(s): 41 - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///

2014-054 - IEJA14 - S41 - coupe - 004.JPG - Spoornummer(s): 41 - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///

2014-054 - IEJA14 - S41 - coupe - 003.JPG - Spoornummer(s): 41 - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///

2014-054 - IEJA14 - S41 - coupe - 001.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///

2014-054 - IEJA14 - S36 - Coupe - 011.JPG - Spoornummer(s): 36 - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///

2014-054 - IEJA14 - S36 - Coupe - 007.JPG - Spoornummer(s): 36 - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///

2014-054 - IEJA14 - S36 - Coupe - 006.JPG - Spoornummer(s): 36 - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///

2014-054 - IEJA14 - S36 - Coupe - 005.JPG - Spoornummer(s): 36 - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///

2014-054 - IEJA14 - S36 - Coupe - 002.JPG - Spoornummer(s): 36 - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///

2014-054 - IEJA14 - S36 - 012.JPG - Spoornummer(s): 36 - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///3

2014-054 - IEJA14 - S36 - 011.JPG - Spoornummer(s): 36 -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///3

2014-054 - IEJA14 - S36 - 010.JPG - Spoornummer(s): 36 -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///3

2014-054 - IEJA14 - S36 - 009.JPG - Spoornummer(s): 36 -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///3

2014-054 - IEJA14 - S36 - 008.JPG - Spoornummer(s): 36 -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///3

2014-054 - IEJA14 - S36 - 006.JPG - Spoornummer(s): 36 -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///3

2014-054 - IEJA14 - S36 - 004.JPG - Spoornummer(s): 36 -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///3

2014-054 - IEJA14 - S33 - coupe - 007.JPG - Spoornummer(s): 33 - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///3

2014-054 - IEJA14 - S33 - coupe - 005.JPG - Spoornummer(s): 33 - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///3

2014-054 - IEJA14 - S149, S150 - Coupe - 003.JPG - Spoornummer(s): 149, 150 - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

2014-054 - IEJA14 - S149, S150 - Coupe - 002.JPG - Spoornummer(s): 149 - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 3///2

2014-054 - IEJA14 - S149, S150 - Coupe - 001.JPG - Spoornummer(s): 149 - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 3///2

2014-054 - IEJA14 - S149, S150 - Coupe - 001.JPG - Spoornummer(s): 149, 150 - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

2014-054 - IEJA14 - S149, S150 - 007.JPG - Spoornummer(s): 149 -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 3///2

2014-054 - IEJA14 - S149, S150 - 006.JPG - Spoornummer(s): 149, 150 -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

2014-054 - IEJA14 - S149, S150 - 003.JPG - Spoornummer(s): 149, 150 -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

2014-054 - IEJA14 - S149, S150 - 001.JPG - Spoornummer(s): 149 -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 3///2

2014-054 - IEJA14 - S145 - 006.JPG - Spoornummer(s): 145 -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 3///2

2014-054 - IEJA14 - S145 - 005.JPG - Spoornummer(s): 145 -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

2014-054 - IEJA14 - S145 - 003.JPG - Spoornummer(s): 145 -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

2014-054 - IEJA14 - S145 - 001.JPG - Spoornummer(s): 145 -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

2014-054 - IEJA14 - S142 - Coupe - 002.JPG - Spoornummer(s): 142 -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

2014-054 - IEJA14 - S142 - 005.JPG - Spoornummer(s): 142 -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 3///2

2014-054 - IEJA14 - S142 - 003.JPG - Spoornummer(s): 142 -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 3///2

2014-054 - IEJA14 - S142 - 001.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 3///2

2014-054 - IEJA14 - S142 - 001.JPG - Spoornummer(s): 142 - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

2014-054 - IEJA14 - S137, S144, S145 - Coupe - 039.JPG - Spoornummer(s): 145 - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

2014-054 - IEJA14 - S137, S144, S145 - Coupe - 038.JPG - Spoornummer(s): 145 - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 3///2

2014-054 - IEJA14 - S137, S144, S145 - Coupe - 036.JPG - Spoornummer(s): 145 - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 3///2

2014-054 - IEJA14 - S137, S144, S145 - Coupe - 035.JPG - Spoornummer(s): 145 - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

2014-054 - IEJA14 - S137, S144, S145 - Coupe - 034.JPG - Spoornummer(s): 145 - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 3///2

2014-054 - IEJA14 - S137, S144, S145 - Coupe - 032.JPG - Spoornummer(s): 145 - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 3///2

2014-054 - IEJA14 - S137, S144, S145 - Coupe - 029.JPG - Spoornummer(s): 145 - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 3///2

2014-054 - IEJA14 - S137, S144, S145 - Coupe - 027.JPG - Spoornummer(s): 145 - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

2014-054 - IEJA14 - S137, S144, S145 - Coupe - 025.JPG - Spoornummer(s): 137, 144, 145, 146, 147, 148 - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

2014-054 - IEJA14 - S137, S144, S145 - Coupe - 021.JPG - Spoornummer(s): 137 - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 3///2

2014-054 - IEJA14 - S137, S144, S145 - Coupe - 015.JPG - Spoornummer(s): 137, 144, 145 - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

2014-054 - IEJA14 - S137, S144, S145 - Coupe - 010.JPG - Spoornummer(s): 137, 144, 145 - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

2014-054 - IEJA14 - S137, S144, S145 - Coupe - 007.JPG - Spoornummer(s): 137, 144, 145 - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

2014-054 - IEJA14 - S137, S144, S145 - Coupe - 001.JPG - Spoornummer(s): 137, 144, 145 - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

2014-054 - IEJA14 - S137 - 001.JPG - Spoornummer(s): 137 - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 3///2

2014-054 - IEJA14 - S134 - 003.JPG - Spoornummer(s): 134 - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///4

2014-054 - IEJA14 - S134 - 002.JPG - Spoornummer(s): 134 - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///4

2014-054 - IEJA14 - S134 - 001.JPG - Spoornummer(s): 134 - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

2014-054 - IEJA14 - S130 - Coupe - 010.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

2014-054 - IEJA14 - S130 - Coupe - 008.JPG - Spoornummer(s): 130 - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///4

2014-054 - IEJA14 - S130 - Coupe - 007.JPG - Spoornummer(s): 130 - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///4

2014-054 - IEJA14 - S130 - Coupe - 004.JPG - Spoornummer(s): 130 - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///4

2014-054 - IEJA14 - S130 - Coupe - 003.JPG - Spoornummer(s): 130 - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///4

2014-054 - IEJA14 - S130 - Coupe - 002.JPG - Spoornummer(s): 130 - Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///4

2014-054 - IEJA14 - Profiel9 - 022.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): / - Structuur: Profiel 9 - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 3///

2014-054 - IEJA14 - Profiel9 - 021.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): / - Structuur: Profiel 9 - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 3///

2014-054 - IEJA14 - Profiel9 - 019.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): / - Structuur: Profiel 9 - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 3///

2014-054 - IEJA14 - Profiel9 - 017.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): / - Structuur: Profiel 9 - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 3///

2014-054 - IEJA14 - Profiel9 - 016.JPG - Spoornummer(s): / - Inventarisnummer(s): / - Structuur: Profiel 9 - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 3///

2014-054 - IEJA14 - Profiel9 - 015.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: Profiel 9 -
Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 3///

2014-054 - IEJA14 - Profiel9 - 014.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: Profiel 9 -
Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 3///

2014-054 - IEJA14 - Profiel9 - 011.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: Profiel 9 -
Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 3///

2014-054 - IEJA14 - Profiel9 - 009.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: Profiel 9 -
Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 3///

2014-054 - IEJA14 - Profiel9 - 004.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: Profiel 9 -
Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 3///

2014-054 - IEJA14 - Profiel9 - 001.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: Profiel 9 -
Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 3///

2014-054 - IEJA14 - Profiel8 - 022.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: Profiel 8 -
Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///

2014-054 - IEJA14 - Profiel8 - 020.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: Profiel 8 -
Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///

2014-054 - IEJA14 - Profiel8 - 019.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: Profiel 8 -
Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///

2014-054 - IEJA14 - Profiel8 - 018.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: Profiel 8 -
Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///

2014-054 - IEJA14 - Profiel8 - 017.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: Profiel 8 -
Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///

2014-054 - IEJA14 - Profiel8 - 016.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: Profiel 8 -
Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///

2014-054 - IEJA14 - Profiel8 - 015.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: Profiel 8 -
Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///

2014-054 - IEJA14 - Profiel8 - 013.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: Profiel 8 -
Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///

2014-054 - IEJA14 - Profiel8 - 011.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: Profiel 8 -
Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///

2014-054 - IEJA14 - Profiel8 - 010.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: Profiel 8 -
Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///

2014-054 - IEJA14 - Profiel8 - 009.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: Profiel 8 -
Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///

2014-054 - IEJA14 - Profiel8 - 008.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: Profiel 8 -
Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///

2014-054 - IEJA14 - Profiel8 - 007.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: Profiel 8 -
Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///

2014-054 - IEJA14 - Profiel8 - 006.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: Profiel 8 -
Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///

2014-054 - IEJA14 - Profiel8 - 005.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: Profiel 8 -
Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///

2014-054 - IEJA14 - Profiel8 - 002.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: Profiel 8 -
Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///

2014-054 - IEJA14 - Profiel8 - 001.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: Profiel 8 -
Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///

2014-054 - IEJA14 - Profiel7 - 005.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: Profiel 7 -
Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///4

2014-054 - IEJA14 - Profiel7 - 002.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: Profiel 7 -
Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///4

2014-054 - IEJA14 - Profiel6 - 004.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: Profiel 6 -
Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///4

2014-054 - IEJA14 - Profiel6 - 001.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: Profiel 6 -
Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///4

2014-054 - IEJA14 - Profiel5 - 013.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: Profiel 5 -
Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///4

2014-054 - IEJA14 - Profiel5 - 006.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: Profiel 5 -
Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///4

2014-054 - IEJA14 - Profiel5 - 003.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: Profiel 5 -
Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///4

2014-054 - IEJA14 - Profiel5 - 002.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: Profiel 5 -
Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///4

2014-054 - IEJA14 - Profiel4 - 012.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: Profiel 4 -
Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///3

2014-054 - IEJA14 - Profiel4 - 011.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: Profiel 4 -
Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///3

2014-054 - IEJA14 - Profiel4 - 006.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: Profiel 4 -
Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///3

2014-054 - IEJA14 - Profiel4 - 005.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: Profiel 4 -
Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///3

2014-054 - IEJA14 - Profiel4 - 002.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: Profiel 4 -
Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///3

2014-054 - IEJA14 - Profiel4 - 001.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: Profiel 4 -
Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

2014-054 - IEJA14 - Algemeen - 012.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///1

2014-054 - IEJA14 - Algemeen - 011.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 2///1

2014-054 - IEJA14 - Algemeen - 010.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///

2014-054 - IEJA14 - Algemeen - 009.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///

2014-054 - IEJA14 - Algemeen - 008.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///

2014-054 - IEJA14 - Algemeen - 007.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///

2014-054 - IEJA14 - Algemeen - 005.JPG - Spoornummer(s): 57 -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///

2014-054 - IEJA14 - Algemeen - 004.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///

2014-054 - IEJA14 - Algemeen - 003.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///

2014-054 - IEJA14 - Algemeen - 002.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: /

2014-054 - IEJA14 - Algemeen - 001.JPG - Spoornummer(s): / -
Inventarisnummer(s): / - Structuur: / - Zone/Werkput/Kijkvenster/Vlak: 1///